

การศึกษาแนวทาง การประกันภัย สินค้ายางพารา ในพื้นที่ภาคใต้ ตอนล่าง

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าอย่างพารา
ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง

โดย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรเคยประสบกับโรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.58 ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับมาก โดยในอดีตที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมการป้องกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 82.26 ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับเงิน และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเงินชดเชย ความช่วยเหลือต่าง ๆ จากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 97.98 และ 70.16 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมีเกษตรกรเคยได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 11.69

สำหรับลำดับความสำคัญของประเภทภัยและรูปแบบประกันภัยยางพารา ลำดับที่ 1 เกษตรกรให้ความสำคัญกับภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.58 และเกษตรกรต้องการรูปแบบประกันภัยยางพาราด้านภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด โดยทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.94 แต่อย่างไรก็ตาม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักโครงการประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 98.39 และยังไม่เคยซื้อประกันภัยยางพารา ทั้งนี้หากเกษตรกรตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกราคาจำหน่ายยางพาราก่อนถ้วยตั้งแต่ 25 - 40 บาท/กิโลกรัม มากที่สุด และเลือกราคาจำหน่ายน้ำยางสด ตั้งแต่ 60 - 80 บาท/กิโลกรัม มากที่สุด จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นควรให้ทำประกันภัยพืชทั้งยางพาราและพืชแซมยางพารา คิดเป็นร้อยละ 57.66 โดยอยู่ในช่วงอายุให้ผล 7 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.69 และมีเหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพาราด้านค่าเบี้ยประกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.27 นอกจากนี้วิธีการประเมินความเสียหาย เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นควรประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางได้ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.56 โดยเกษตรกรต้องการวงเงินคุ้มครอง 20,191.11 บาท/ไร่ อัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรมีความเต็มใจจ่าย 174.42 บาท/ไร่ และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ 1.15 ปี ทั้งนี้เกษตรกรเลือกมาตรการจูงใจด้านการได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 20.56 และสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพาราจากสาขาการยางแห่งประเทศไทยที่ขึ้นทะเบียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.36

สำหรับแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา พบว่า ควรมีการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลสำหรับประกันภัย การสร้างความรู้และความเชื่อมั่นในการทำประกันภัย และการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและเสริมสร้างศักยภาพชาวสวนยาง และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ ควรมีการสื่อสาร พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้เรื่องการทำประกันภัยยางพาราผ่านทาง กยท. สถาบันเกษตรกร เกษตรอำเภอ และ ธ.ก.ส. พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีส่วนร่วม

(จ)

ในการออกแบบและบริหารจัดการโครงการประกันภัย พร้อมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อให้การซื้อประกันมีอำนาจต่อรองมากขึ้น ในขณะเดียวกันเร่งแก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิที่ดิน พื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน ควรมีฐานข้อมูลในการจัดระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ มีการนำเทคโนโลยีดาวเทียม และ AI มาใช้ และสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับบริการประกันภัยตั้งแต่สมัคร จ่ายเบี้ย ติดตามความคุ้มครอง รวมทั้งการดำเนินนโยบายภาครัฐควรมีอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงนโยบายในระยะถัดไป

คำสำคัญ: ประกันภัยยางพารา ภาคใต้ตอนล่าง

คำนำ

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง เป็นการศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร และแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราปีการผลิต 2567 ในพื้นที่ จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้จัดทำ ขอขอบคุณเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้เสียสละเวลาอนุเคราะห์ข้อมูลและหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพาราในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกร สถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

กันยายน 2568

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ง)
คำนำ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ญ)
สารบัญภาพ	(ฎ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 วิธีการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	7
2.1 การตรวจเอกสาร	7
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	20
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป	47
3.1 ข้อมูลพื้นฐาน	47
3.2 สถานการณ์การผลิต การตลาดยางพารา และการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ	55
3.3 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	62
บทที่ 4 ผลการศึกษา	69
4.1 รูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร	69
4.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ของเกษตรกร	84
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	93
5.1 สรุป	93
5.2 ข้อเสนอแนะ	97

(ณ)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	103
ภาคผนวกที่ 1 ข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก รายอำเภอ	105
ภาคผนวกที่ 2 การพัฒนาระบบประกันภัยสินค้าทางพาราลอตห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2566 47
ตารางที่ 3.2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี 48
ตารางที่ 3.3	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita) 49
ตารางที่ 3.4	พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย ปี 2566 50
ตารางที่ 3.5	พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย ปี 2566 50
ตารางที่ 3.6	พื้นที่ดินโคลนถล่ม และประกาศพื้นที่ดินโคลนถล่ม 51
ตารางที่ 3.7	พื้นที่เกิดอัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัย 52
ตารางที่ 3.8	พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก 52
ตารางที่ 3.9	จำนวนครัวเรือน และวงเงินความช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปี 2566-2567 54
ตารางที่ 3.10	เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีดยางและผลผลิตยางพารา ปี 2563-2567 56
ตารางที่ 3.11	ราคายางพาราก่อนถั่วที่เกษตรกรขายได้ ปี 2562 – 2567 58
ตารางที่ 3.12	ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ ปี 2562 – 2567 59
ตารางที่ 3.13	การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ ปี 2565–2567 60
ตารางที่ 3.14	เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม 63
ตารางที่ 3.15	ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุ ลักษณะพื้นที่ และแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา 65
ตารางที่ 3.16	รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวน ยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567 68
ตารางที่ 4.1	การประสพภัยยางพารา ระดับความรุนแรงและความเสียหาย 70
ตารางที่ 4.2	การประสพปัญหาราคายางตกต่ำ 71
ตารางที่ 4.3	การเตรียมการป้องกันภัยยางพาราในอดีต 71
ตารางที่ 4.4	การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ 72
ตารางที่ 4.5	การรับรู้การทำประกันภัยยางพารา 73
ตารางที่ 4.6	การซื้อประกันภัยยางพาราของเกษตรกร 74
ตารางที่ 4.7	ลำดับความสำคัญของประเภทภัยยางพารา 75
ตารางที่ 4.8	รูปแบบการทำประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ 76
ตารางที่ 4.9	ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา 77
ตารางที่ 4.10	การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงอายุของการปลูกยางพารา 78

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11	เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยพารา
ตารางที่ 4.12	วิธีการประเมินความเสียหาย
ตารางที่ 4.13	วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์
ตารางที่ 4.14	หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยพารา
ตารางที่ 4.15	มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยพารา
ตารางที่ 4.16	ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยพาราในอนาคต
ตารางที่ 4.17	รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยพารา

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	การจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร	41
----------	-------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การเกษตรสร้างมูลค่า ได้กล่าวถึงความสำคัญในการที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มเน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร แผนแม่บทย่อย ระบบนิเวศการเกษตร ให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตร ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตาม ฝ้าระวัง และเตือนภัยสินค้าเกษตรให้ทันกับสถานการณ์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค การส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็ว และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ในหมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง กลยุทธ์ที่ 6 การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เข้าถึงได้ กลยุทธ์ย่อยที่ 6.1 เพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันภัยสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตร เนื่องจากระบบประกันภัยพืชผลยังไม่จูงใจให้เกษตรกรซื้อประกันโดยสมัครใจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม โดยมีสัดส่วนเกษตรกรประกอบอาชีพการผลิตสินค้าพืช ประมงและปศุสัตว์ จำนวน 8,037,932 ครัวเรือน เกษตรกร 9,202,664 คน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566) ซึ่งกิจกรรมทางการเกษตรถือเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง และส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติเป็นหลัก ประกอบกับระบบชลประทานมีจำกัด การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็ง รวมทั้งเกษตรกรยังมีข้อจำกัดในเรื่องทักษะความเชี่ยวชาญ

ในการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้ฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งในแต่ละปีเกษตรกรยังต้องพบกับความเสี่ยงทางด้านการผลิต นอกเหนือจากความเสี่ยงด้านราคาที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง แม้ความเสี่ยงด้านการผลิตบางส่วนสามารถใช้การบริหารจัดการในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีในการจัดการความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยงด้วยตัวเกษตรกรเอง หรือการมีระบบชลประทานขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ความเสียหายทางการผลิตที่เกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติยังคงเป็นความเสี่ยงที่เกษตรกรมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เกษตรกรจึงมักประสบปัญหาด้านการเงินที่เกิดจากความเสียหายของแปลงเพาะปลูกอันเป็นผลมาจากภัยธรรมชาติ อาทิ ภัยแล้ง อุทกภัย และแมลงศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาด้านทุนการเพาะปลูกที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบัน การเกิดภาวะโลกร้อน ทำให้ภูมิอากาศโลกมีความแปรปรวนสูง โอกาสเกิดภัยพิบัติธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความถี่ และระดับความรุนแรง สะท้อนจากจำนวนเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกในประเทศที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายในแต่ละปีมาโดยตลอด ซึ่งรัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการชดเชยเยียวยาให้แก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมากเป็นประจำทุกปี สำหรับประเทศไทยถือว่าเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกยางพาราอันดับต้นๆ ของโลก และมีเกษตรกรชาวสวนยางอยู่กว่า 1.68 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ (มีจำนวนเกษตรกรมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากข้าว) และมีผลผลิตออกสู่ตลาดคิดเป็นมูลค่ากว่า 200,000 ล้านบาทในแต่ละปี โดยปี 2567 มีเนื้อที่กรีดยางได้ 22,470 ล้านไร่ ลดลงจาก ปี 2566 ซึ่งมีเนื้อที่กรีดยางได้ 22,492 ล้านไร่ หรือลดลงร้อยละ 0.10 ผลผลิตปี 2567 มีผลผลิต 4,789 ล้านตัน ลดลงจากปี 2566 ซึ่งมีผลผลิต 4,810 ล้านตัน หรือลดลงร้อยละ 0.44 และผลผลิตต่อเนื้อที่กรีดยางปี 2567 มีผลผลิต 213 กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงจากปี 2566 ซึ่งมีผลผลิตต่อเนื้อที่กรีดยางได้ 214 กิโลกรัมต่อไร่ หรือลดลงร้อยละ 0.47 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2568) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เกษตรกรยังประสบปัญหาที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่แน่นอน ประกอบกับราคายางธรรมชาติในตลาดโลกมีความผันผวน และต้องเผชิญการแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้าน (CLMV) ที่เริ่มมีผลผลิตยางพาราและสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมาตรการกีดกันการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ที่มีแนวโน้มเข้มงวดมากขึ้น ทั้งนี้ การประกันภัยการเกษตรถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงจากการสูญเสียรายได้ ในกรณีที่ผลผลิตเสียหายจากเหตุภัยพิบัติต่าง ๆ อาทิ ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง อุทกภัย และโรคระบาด ซึ่งนโยบายของรัฐบาลต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการประกันภัยสินค้าเกษตรให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรสำคัญทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินโครงการประกันภัยการเกษตรตามนโยบายของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา ยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น กลไกการประกาศเขตภัยพิบัติและความเสียหายรายแปลงที่มีความล่าช้า อีกทั้งไม่ครอบคลุมเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจทำประกันภัยของเกษตรกร

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9 เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค มีภารกิจสำคัญในการเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแนวทางมาตรการทางการเกษตร รวมทั้งจัดทำและบริการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร ทั้งในระดับ

จังหวัดและกลุ่มจังหวัด จึงเล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำโครงการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพารา โดยการศึกษานี้จะทำให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา ตลอดจนบรรเทาผลกระทบทางการเงินหรือรายได้ของเกษตรกร เมื่อพื้นที่สวนยางพาราเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ นำไปสู่การลดภาระการช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อเกิดภัยพิบัติ และสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 พื้นที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา (เอกสารสิทธิ์) ในพื้นที่ 7 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

1.3.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ 7 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ปี 2567 จำนวน 248 ตัวอย่าง

1.3.3 ระยะเวลาข้อมูล ข้อมูลการผลิตปี 2567 (มกราคม - ธันวาคม 2567)

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันภัยทางการเกษตร หมายถึง การเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น โดยมีผู้รับประกันภัยทำหน้าที่เป็นคนกลางคอยเฉลี่ยความเสียหายให้ วิธีคือ ให้ผู้เต็มใจจะเข้าร่วมโครงการประกันภัยที่จ่ายเงินซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก ที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะทำหน้าที่รวบรวมไว้เป็นเงินกองกลาง เมื่อบุคคลใดในโครงการคนใดได้รับความเสียหายจากภัยที่เอาประกันไว้ ผู้รับประกันภัยจะนำเงินจากกองกลางนั้นไปชดเชยให้ตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ โดยการประกันภัยที่ออกแบบมาเพื่อปกป้องเกษตรกรจากความเสียหายที่เกิดกับพืชผลทางการเกษตร ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเกษตรกร เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากศัตรูพืชและโรคระบาด เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2537)

ผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่จ่ายค่าเบี้ยประกันภัยและได้รับการคุ้มครองจากการประกอบอาชีพเกษตรกร เมื่อภัยที่ตกลงคุ้มครองได้เกิดขึ้น ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามสิทธิตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ไม่เกินจำนวนทุนประกัน ซึ่งสามารถนำไปลงทุนใหม่ทดแทนที่เสียหายได้ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

ผู้รับประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่จะชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์เมื่อมีเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาเกิดขึ้น (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

เบี้ยประกันภัย หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระให้แก่ผู้รับประกันภัยตามสัญญา เพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์หรือค่าสินไหมทดแทน เมื่อพืชผลได้รับความเสียหายตามชนิดของภัยที่ได้เอาประกันภัยไว้ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

สินไหมทดแทน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้จัดเตรียมสำรองไว้ เพื่อจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ที่ระบุชื่อไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อยามที่มีเหตุการณ์ได้รับตามกรมธรรม์ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

ระยะเวลาเอาประกันภัย หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่วันที่เริ่มความคุ้มครองจนถึงวันสิ้นสุดความคุ้มครอง ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2566)

ความเต็มใจที่จะจ่าย หมายถึง การแสดงออกด้วยความยินดีที่จะจ่ายเงินอย่างเต็มใจหรือจำนวนเงินสูงสุดที่เกษตรกรยินดีจะจ่ายเพื่อซื้อประกันภัยพืชผล เป็นการประเมินมูลค่าของความคุ้มครองที่ต้องการหรือการประเมินจำนวนเงินเป็นค่าเบี้ยประกันภัยอย่างพารา (Freeman, 1979; นฤมล ฉิมรักษ์, 2556)

ความเต็มใจที่จะรับ หมายถึง จำนวนเงินชดเชยต่ำสุดที่เกษตรกรยอมรับได้เมื่อเกิดความเสียหายกับพืชผล เป็นการประเมินระดับความคุ้มครองที่ต้องการเพื่อชดเชยความเสียหาย อาจขึ้นอยู่กับมูลค่าความเสียหาย ต้นทุนการผลิต และผลกระทบทางเศรษฐกิจ (Freeman, 1979)

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดอันตรายและเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เนื่องจากสาเหตุภายในโลก เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบนผิวโลก เช่น การเกิดแผ่นดินถล่ม อุทกภัย ภัยแล้ง ไฟป่า และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในบรรยากาศ เช่น วาตภัย ภาวะลูกเห็บ พายุ เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552)

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้น และนำมาซึ่งผลกระทบทางลบต่างๆ ต่อวิถีชีวิตของเกษตรกร และหรือทรัพย์สิน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2549)

การจัดการความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการในการระบุ การวิเคราะห์ การประเมิน การดูแล ตรวจสอบและควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับกิจกรรมและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บุคคลหรือองค์กรลดความเสียหายจากความเสี่ยงมากที่สุด อันเนื่องมาจากความเสี่ยงที่บุคคลหรือองค์กรต้องเผชิญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2549)

ภาคใต้ตอนล่าง หมายถึง จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 9, 2564)

1.5 วิธีการศึกษา

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

1.1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา (เอกสารสิทธิ์) ในพื้นที่ 7 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 248 ตัวอย่าง

1.2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมหาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภาคเอกชน สถาบันเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมจากงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ งานวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งข้อมูลจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลเกี่ยวกับการประสบภัยสินค้ายางพารา และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพารา สำหรับการวิเคราะห์ระดับความรุนแรงและความเสียหาย ใช้การวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) โดยการแทนค่าความรุนแรงของผลกระทบเป็น 5 ระดับ จากนั้นอยู่ที่ค่าระดับ 1 ไปมากที่สุดที่ค่าระดับ 5 แล้วนำมาคิดค่าเฉลี่ยเพื่อหาระดับความรุนแรงและความเสียหาย (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	1.00-1.80	ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	1.81-2.60	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	2.61-3.40	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	3.41-4.20	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	4.21-5.00	ระดับมากที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

1.6.2 หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเงื่อนไข ปัญหาและอุปสรรคของการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

1.6.3 ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพาราในพื้นที่ และสนับสนุนให้เกษตรกรสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ได้ศึกษาผลงานวิจัยหลายฉบับจากหลายภาคส่วน ที่มีประเด็นการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเกษตร ทั้งในด้านรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และแนวทางการประกันภัยสินค้าเกษตร ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ มีการตรวจเอกสารวิชาการ เอกสารวิจัยที่อ้างอิง ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงและการประกันภัยทางการเกษตร 2) ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยทางการเกษตร และ 3) การประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา รวมทั้งได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผล แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) และแนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายและความเต็มใจรับ ดังนี้

2.1 การตรวจเอกสาร

2.1.1 ความเสี่ยงและการประกันภัยทางการเกษตร

กฤติยา ดวงมณี ญัฐกมล กลิ่นหอม และจิรพร เทพศิริ (2564) ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว และ (2) ความสัมพันธ์ของข้อมูลเกษตรกรกับความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าวในตำบลนาข้าวเสีย ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญในจังหวัดตรัง ที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของไทย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรตำบลนาข้าวเสีย จำนวน 210 คน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานได้นำมาใช้ในการศึกษา ผลการวิจัยหลัก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์เล็บนกเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีเพียงบางส่วนที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่าย โดยภาพรวมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกับกรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ พบว่า ศัตรูพืชรวมถึงภัยน้ำท่วมเป็นปัญหาหลักที่พบเจอ เกษตรกรมีความสนใจในการทำประกันภัยนาข้าว โดยมีอัตราค่าเบี้ยประกันภัยที่คาดหวัง คือ 20-50 บาทต่อไร่ เนื่องด้วยตระหนักถึงการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยต้องการได้รับความคุ้มครองความเสียหายจากภัยที่เกิดขึ้น และการไม่สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการบริการที่รวดเร็วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการทำประกันภัยนาข้าว ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประกอบการพิจารณาการประกันภัยนาข้าวที่เหมาะสมต่อไป

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยภาคการเกษตรของประเทศไทย : กรณีศึกษาทุ่งข้าวแวนนาโม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิตและประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติในการเลี้ยงทุ่งข้าวแวนนาโมของเกษตรกร เพื่อประมาณการ

วงเงินเอาประกันภัยและเบี้ยประกันสำหรับการประกันภัยกุ้งขาวแวนนาไม และเพื่อศึกษาแนวทางการประกันภัยกุ้งขาวแวนนาไมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และสุราษฎร์ธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย และสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการประกันภัยกุ้ง โดยชนิดภัยหลัก ได้แก่ โรคกุ้ง ประกอบด้วย โรคตัวแดงดวงขาว โรคตายด่วน และอาการซัซว ส่วนภัยพิบัติทางธรรมชาติมีผลกระทบมากเพียงบางพื้นที่ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง น้ำทะเลไหลเข้า และฝนตกหนักหรือพายุฝนฟ้าคะนอง สำหรับช่วงเวลาที่ต้องการให้ทำประกันภัย คือ ช่วงการเลี้ยงที่กุ้งยังเล็ก ไม่สามารถจำหน่ายได้ ประมาณ 1-60 วัน หลังจากปล่อยลูกพันธุ์ลงบ่อเลี้ยง โดยวงเงินเอาประกันชดเชยต้นทุนหมุนเวียนที่ประมาณ 116,200 บาทต่อไร่ ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ค่าอาหาร ร้อยละ 55.94 ค่าลูกพันธุ์ ร้อยละ 16.35 ค่าเวชภัณฑ์อาหารเสริมและแร่ธาตุต่าง ๆ ร้อยละ 12.05 ค่าพลังงาน ร้อยละ 11.36 และค่าจ้างแรงงาน ร้อยละ 4.30 ส่วนช่วงที่กุ้งโตสามารถจำหน่ายได้แล้ว ต้องการประกันภัยในลักษณะชดเชยส่วนต่างของรายได้ที่ต้องจับกุมจำหน่ายก่อนกำหนด ทั้งนี้การเลี้ยงกุ้งแวนนาไมมีความเสี่ยงต่อโรคสูง และจำนวนเกษตรกรมีน้อยกว่าภาคการผลิตพืช ซึ่งเป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการที่จะเข้ามาดำเนินการประกันภัย ประกอบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีความแตกต่างกันมาก ตั้งแต่เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่เพียง 1 ไร่ และเกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการฟาร์มรายใหญ่ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรสนับสนุนการประกันภัยกุ้งใน 2 ส่วน ได้แก่ การประกันภัยกุ้งขาวแวนนาไมเชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องมีการสนับสนุนระบบการตรวจสอบความเสียหายและมาตรการจูงใจ เช่น มาตรการทางภาษีและมาตรการทางการตลาด สำหรับเกษตรกรและผู้ดำเนินการประกันภัย ในส่วนที่ 2 คือ การประกันภัยกุ้งขาวแวนนาไมสำหรับเกษตรกรรายย่อย ผ่านสถาบันเกษตรกรในลักษณะครบวงจร ตั้งแต่การผลิตถึงจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกร และช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยให้มีการผลิตที่ได้มาตรฐานมีโอกาสในการเข้าถึงตลาด และมีรายได้ที่มั่นคง

พรชัย พิระบูล (2562) ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล อำเภอดอนสัก อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดลพบุรี อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอดอนสัก จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 140 คน เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุเฉลี่ย 44.81 ปี และ 42.66 ปี ตามลำดับ เกษตรกรในโครงการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ 3.76 คน มากกว่าเกษตรกรนอกโครงการ ซึ่งมีสมาชิกเฉลี่ยเพียงครอบครัวละ 2.86 คน เกษตรกรในโครงการมีขนาดพื้นที่ของตนเองเฉลี่ยครอบครัวละ 40.36 ไร่ น้อยกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีพื้นที่เฉลี่ยครอบครัวละ 46.85 ไร่ ปริมาณผลผลิตฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ยไร่ละ 184.41 กก. น้อยกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีผลผลิตฝ้ายต่อไร่เฉลี่ยไร่ละ 241.73 กก. สำหรับรายได้จากการปลูกฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ย 2,416.60 บาท และต่ำกว่าเกษตรกรนอกโครงการ ซึ่งมีต่อรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 3,128.90 บาท เกษตรกรในโครงการและเกษตรกรนอกโครงการมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 56,980.80 บาท และ 65,139.09 บาทตามลำดับ สำหรับความต้องการของเกษตรกรที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการประกันพืชผล ปรากฏว่า เกษตรกรในโครงการส่วนมากต้องการวงเงินสินเชื่อ

ในการปลูกฝ้ายไร่ละ 1,601-1,900 บาท ซึ่งมากกว่าเกษตรกรนอกโครงการที่ต้องการเพียงไร่ละ 1,301-1,600 บาท และเกษตรกรในโครงการต้องการให้อัตราเบี้ยประกันฝ้ายเป็น 71-80 บาทต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าความต้องการของเกษตรกรนอกโครงการคือ 50-60 บาทต่อไร่ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับวงเงินเอาประกันภัยฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการอยู่ระหว่าง 1,901-2,200 บาท ความต้องการเกี่ยวกับบุคคลากรและกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ ปรากฏว่าเกษตรกรในโครงการต้องการให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ มาเยี่ยมให้คำแนะนำและตรวจสอบแปลงประกันภัยพืชผลโดยเจ้าหน้าที่โครงการนั้น เกษตรกรในโครงการส่วนมากต้องการให้มีการอบรมชี้แจงดังกล่าวเพียง 1 ครั้งเท่านั้น ผลพิสูจน์สมมติฐาน ปรากฏว่ารายได้จากฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่มีความแตกต่างในเรื่องความต้องการที่จะเอาประกันภัยพืชผลในปีต่อไปของเกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล

ทรงพล ททรัพย์ประเสริฐ (2549) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) : กรณีศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี พบว่า ความเป็นไปได้ที่สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี จะเอาประกันภัยพืช คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รับความเสียหายจากภัยต่าง ๆ ย้อนหลัง 3 ปี คือ จากภัยแล้ง อุทกภัย และवादภัย ร้อยละ 99.00 ร้อยละ 77.00 และร้อยละ 61.00 ตามลำดับ ได้รับความเสียหายจากโรคพืชร้อยละ 18.00 และศัตรูพืชร้อยละ 4.00 ผลเสียหายทำให้รายได้จากการขายข้าวโพดลดลงต่ำสุดร้อยละ 5.00 สูงสุดร้อยละ 50.00 จากปีปกติ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ ร้อยละ 87.00 เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเอาประกันภัยจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 8.00 เห็นว่าไม่จำเป็น และร้อยละ 5.00 ไม่มีความเห็น เกี่ยวกับสถาบันที่ทำหน้าที่รับประกันดังกล่าว เห็นว่า ควรเป็นบริษัทประกันภัย ร้อยละ 78.00 สหกรณ์ ร้อยละ 16.40 ธ.ก.ส. ร้อยละ 4.40 เกษตรกร ร้อยละ 91.2 พร้อมจะทำเอาประกันภัยโดยผ่านสหกรณ์ และร้อยละ 8.8 พร้อมจะทำเอาประกันภัยโดยตนเอง เบี้ยประกันภัย เกษตรกรร้อยละ 91.2 เห็นว่ารัฐบาลควรออกให้บางส่วน และร้อยละ 5.50 เห็นว่าสหกรณ์ควรออกให้บางส่วน

การศึกษานี้ พบว่า รัฐบาลได้มีมาตรการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่เพาะปลูกพืช รวมทั้งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ประสบความเสียหายจากภัยธรรมชาติต่าง ๆ โดยผ่านกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความช่วยเหลือดังกล่าวมีดังนี้

- (1) ช่วยเหลือพันธุ์พืชอายุสั้นไม่เกินร้อยละ 100 ของพื้นที่เสียหาย หรือถ้าจะเปลี่ยนไปปลูกไม้ผลไม่ยืนต้นจะช่วยพันธุ์พืชไม่เกินร้อยละ 25 ของพื้นที่เสียหาย
- (2) สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช สารเคมีหรืออินทรีย์วัตถุ ช่วยเหลือไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ได้รับความเสียหาย

ดังนั้น เกษตรกรภายใต้การศึกษารั้งนี้ เสนอรัฐบาลช่วยเหลือค่าประกันภัยการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้บางส่วนดังกล่าวข้างต้น จึงอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ เพราะว่ารัฐบาลต้องเสียงบประมาณจำนวนมากเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์เกษตรกรทั่วประเทศ ผู้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ที่ประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ เช่น

ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2542 (4 ปี) รัฐบาลต้องเสียงบประมาณช่วยเหลือดังกล่าว เฉลี่ยปีละ 1,019 ล้านบาท และระหว่างปี พ.ศ. 2544-2547 (4 ปี) เฉลี่ยปีละ 1,216.47 ล้านบาท เป็นต้น

2.1.2 ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยทางการเกษตร

ภาณุวัฒน์ ศรีคุ้ม (2565) ได้ศึกษาการประกันภัยพืชผล เป็นการประกันภัยที่ให้ความคุ้มครองความเสียหายต่อพืชผลที่เอาประกันภัยที่เกิดจากภัยที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ การประกันภัยในการเกษตรมีความสอดคล้องกับ SDGI (No poverty) และ SDG13 (Climate action) การรักษาเสถียรภาพทางด้านรายได้ผ่านการจ่ายเงินประกัน สามารถช่วยลดความยากจนและส่งเสริมการคิดริเริ่มด้านสภาพอากาศ อย่างไรก็ตาม การประกันภัยพืชผลในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีเกษตรกรเพียง 1,053 ราย หรือร้อยละ 2.15 ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลในครั้งนี้ โดยการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่าย (WTP) ของประกันภัยลำไยและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเต็มใจจ่ายของประกันภัยลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย 400 รายใน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยลำไยเฉลี่ยอยู่ที่ 198.55 บาทต่อไร่ต่อปี ในขณะที่ค่าเบี้ยประกันภัยปัจจุบันของบริษัทประกันภัยอยู่ที่ 300 บาทต่อไร่ต่อปี และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกัน ได้แก่ พื้นที่ปลูกลำไย สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้รวม รายได้จากการปลูกลำไย การจัดกลุ่มของเกษตรกร ความพึงพอใจในวงเงินคุ้มครอง และความสูญเสียจากภัยธรรมชาติที่ส่งผลต่อการผลิตลำไย ดังนั้นรัฐบาลควรประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับประโยชน์ของการประกันพืชผล และผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนมากขึ้นจะทำให้เบี้ยประกันลดลงและจูงใจเกษตรกรรายใหม่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2561) ได้ศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรต้องพึ่งพา ดินฟ้าอากาศ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประสบความเสียหายอยู่เสมอ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม และแมลงศัตรูพืช เป็นต้น การประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือ ทางการเงินในการบริหารความเสี่ยง การศึกษาความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเบี้ยประกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี เพื่อศึกษามูลค่าความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันข้าวนาปี และเพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีผลต่อการทำประกัน และไม่ทำประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิส (Logit model) การใช้วิธีการสมมุติเหตุการณ์ (Contingent valuation method) ในการวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายและการใช้ลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ได้มาจากการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง 532 ครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการสุ่มจากประชากรที่ขึ้นทะเบียนข้าวนาปี ปี 2559/60 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปี คือ สัดส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูกข้าวนาปี ประสบการณ์เพาะปลูก ลักษณะที่ตั้งของพื้นที่ (ในเขตชลประทานหรือนอกเขตชลประทาน) สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้ทั้งหมด การได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ 3 ปีที่ผ่านมา และจำนวนสมาชิกที่ปลูกข้าวนาปีโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ มูลค่าความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันข้าวนาปีมากที่สุดเท่ากับ 71 บาทต่อไร่ สำหรับทัศนคติของเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นทางด้านบวกต่อการทำประกันภัยข้าวนาปี เช่น มีความเชื่อมั่นในการทำประกันภัยกับ ธ.ก.ส.

การทำประกันภัยเป็นเครื่องมือที่ลดความเสี่ยง ได้รับความสะดวกและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรยังแสดงทัศนคติให้เห็นถึงความต้องการปรับปรุงวิธีการหรือขั้นตอนการทำประกันภัย คือ การได้รับความรู้และเห็นความสำคัญในการทำประกันภัย กระบวนการประเมินความเสียหาย ความเหมาะสมของขั้นตอนการจ่ายสินไหมทดแทน และการได้รับความคุ้มครอง ในกรณีความเห็นของเกษตรกรผู้ที่ไม่ทำประกันภัย ซึ่งให้เห็นถึงการไม่เข้าร่วมทำประกันภัย คือ พื้นที่ได้รับความเสียหายแต่ทางราชการไม่ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ไม่มั่นใจในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน ความไม่เหมาะสมของค่าเบี้ยประกันภัย และค่าเบี้ยประกันสูง เงินชดเชยต่ำ ข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ ภาครัฐควรมีมาตรการในการจ่ายเงินชดเชยในกรณีที่ทางราชการไม่ได้ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ควรประกาศเขตภัยพิบัติอย่างทั่วถึง ควรใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในการระบุพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายหรือนำดัชนีผลผลิตต่อพื้นที่ (Area yield index) ซึ่งมีข้อดี คือ ต้นทุนต่ำ เป็นการประกันระดับผลผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประกันภัยให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง

นฤมล ฉิมรักษ์ (2556) ได้ศึกษาความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้ง และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี ในการศึกษาใช้ข้อมูลภาคตัดขวางที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีที่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในโครงการประกันภัยพืชผล โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 314 ราย ในปีการเพาะปลูก 2554/2555 ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองโลจิสติก (Logit model) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งเมื่อพิจารณาจากค่า Marginal effect ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ในขณะที่สัดส่วนพื้นที่ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการน้อยมาก ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองการถดถอย พบว่า ประสบการณ์ในการประสบภัยแล้ง รายได้จากการเพาะปลูกข้าวนาปี และหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 ส่วนปัจจัยการเพาะปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด ประสบการณ์ในการเพาะปลูกข้าวนาปี พื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้ทั้งหมด และขนาดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจในโครงการ สัดส่วนความเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการประมาณการสมการความเต็มใจจ่าย โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระคงที่ เกษตรกรมีค่าความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยสำหรับรูปแบบการประกันภัยแบบที่คุ้มครองเพียงภัยแล้ง ด้วยดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งเท่ากับ 85.40 บาทต่อไร่ ซึ่งน้อยกว่ารูปแบบของการประกันภัยที่มีการคุ้มครองภัยแล้ง น้ำท่วม ลมพายุ อากาศหนาว โรคระบาดและแมลงศัตรูพืช เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 111.96 บาทต่อไร่

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย เพื่อเสนอแนะทางการพัฒนาการประกันภัย ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สามารถนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ และตอบสนองความต้องการของเกษตรกรไทย โดยสำรวจเกษตรกรทั้งหมด 1,359 ตัวอย่างในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 6 จังหวัด การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา และระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยให้เกษตรกรตัวอย่างกรอกคำตอบในแบบสอบถาม และใช้วิธีดัชนีสภาพอากาศเป็นเกณฑ์ในการประเมินความเสียหาย จากการวิจัยในส่วนของความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เอาประกันภัยแล้งพืชผลชนิดข้าว เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 41 ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.9 พึงพอใจต่ออัตราเบี้ยประกันภัย และจากการประเมินผลเกษตรกรผู้มีประสบการณ์ในการทดลองเอาประกันภัยเสมือนจริง พบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 86.4 เห็นว่าการจ่ายสินไหมทดแทนมีความสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และเกษตรกรกลุ่มนี้สนใจที่จะเอาประกันภัยในฤดูกาลเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง เนื่องจากเห็นว่าการประกันภัยเป็นเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงต่อต้นทุนการผลิตที่ดี

Wang, Ortega and Jiang (2019) ได้ศึกษาความเต็มใจจ่ายการประกันภัยพืชผลชนิดต่าง ๆ ของเกษตรกร ด้วยการประยุกต์ใช้การทดลองเลือกแบบมีฉลากกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ประเทศจีน ประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงทางการเกษตรที่พบบ่อยที่สุดในประเทศกำลังพัฒนา ประกันภัยพืชผลได้รับความนิยม แต่มักจะมีความคุ้มครองต่ำ และเบี้ยประกันภัยต่ำ รวมถึงได้รับเงินอุดหนุนน้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการทดลองเลือกแบบมีฉลาก เพื่อสำรวจความต้องการของเกษตรกรรายย่อยชาวจีนที่ปลูกข้าวโพดต่อการทำประกันภัยพืชทางเลือก นอกเหนือจากการประกันภัยผลผลิตแบบดั้งเดิม และผู้วิจัยทำการประเมินความเต็มใจจ่ายของเกษตรกร สำหรับระดับความคุ้มครองในประกันภัยรายรายได้ และดัชนีอากาศ ซึ่งอยู่ในขั้นทดลองในประเทศจีน พบว่า ความชอบหรือความต้องการของเกษตรกรต่อประกันภัยประเภทต่างๆ มีความแตกต่างกัน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรยินดีจ่ายเงินสำหรับประกันภัยทุกประเภท และความคุ้มครองเพิ่มเติม และต้องการระดับเงินอุดหนุนในปัจจุบันที่สูง ผู้วิจัยได้สำรวจความแตกต่างในความเต็มใจจ่าย พบว่า ประสบการณ์เชิงบวกของเกษตรกรจากการทำประกันในอดีต มีบทบาทสำคัญมากในความต้องการประกันภัย

Abugri, Amikuzuno and Daadi (2017) ได้ศึกษากลยุทธ์ลดผลกระทบความเสี่ยงและความเต็มใจจ่ายของเกษตรกรรายย่อยในการจ่ายเบี้ยประกันภัยพืชผล ด้วยดัชนีภัยแล้งในภาคเหนือของประเทศกานา ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความแปรปรวนส่งผลต่อการดำรงชีพของเกษตรกรรายย่อยในภาคเหนือของกานา และกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา ด้วยเหตุนี้ ประกันภัยพืชจึงได้รับการสนับสนุนให้เป็นหนึ่งในกลไกการลดความเสี่ยง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการรับมือกับความเสี่ยงด้านการผลิต ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เพื่อเลือกตัวอย่างเกษตรกร 315 ราย จาก 15 ชุมชน เกษตรกรรมในภาคเหนือของกานา และได้รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างนี้ จากนั้นประยุกต์ใช้วิธีการประเมินความสมมูลกับข้อมูล และประเมินจำนวนเบี้ยประกันที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดในพื้นที่ศึกษายินดีจ่ายสำหรับประกันภัยพืช ภายใต้สถานการณ์สมมติของระบบประกันภัยดัชนี

ภัยแล้ง นอกจากนี้ ยังใช้แบบจำลองโพรบิตแบบทวิภาค เพื่อระบุปัจจัยขับเคลื่อนความเต็มใจในการจ่าย (WTP) ผลการศึกษา พบว่า เบี้ยประกันที่เกษตรกรยินดีจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีภัยแล้ง คือ 175.25 ซีดีส์/เฮกตาร์ (ประมาณ 39 ดอลลาร์สหรัฐ/เฮกตาร์) และในขณะที่ตัวแปรบางตัว เช่น เพศ ระดับการศึกษา และดัชนีการรับรู้ ลดความเต็มใจในการจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีอากาศอย่างไม่น่าคิด แต่ตัวแปรอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเกษตร รายได้จากฟาร์มในอดีต และการเป็นเจ้าของที่ดิน กลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเต็มใจในการจ่ายของเกษตรกร กล่าวโดยสรุป เบี้ยประกันที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดในภาคเหนือยินดีจ่ายรายปีต่อหนึ่งเฮกตาร์ของฟาร์มข้าวโพด คือ 175.25 ซีดีส์ (ดอลลาร์สหรัฐ) ผลการศึกษาจากแบบจำลองโพรบิตแบบทวิภาค พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ความตระหนักถึงประกัน การชำระเบี้ยประกัน อย่างสม่ำเสมอ การเป็นเจ้าของที่ดิน วิธีการทำการเกษตร ระดับความเสี่ยงของฟาร์ม ลักษณะของความเสียหายที่เกิดจากเหตุการณ์ การมีส่วนร่วมของผู้หญิง รายได้ และดัชนีการรับรู้เฉลี่ยของประกันพืช เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อจำนวนเงินความเต็มใจในการจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีภัยแล้ง

2.1.3 การประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

1) โครงการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

โครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2554 จากการที่เกษตรกรต้องเผชิญกับความเสี่ยงในระหว่างการผลิต รัฐบาลจึงหาเครื่องมือมาบริหารความเสี่ยงให้กับเกษตรกรโดยใช้ระบบประกันภัย ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งชดเชยค่าเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้ความเสี่ยงของเกษตรกรได้รับการดูแลอย่างครบวงจร โครงการประกันภัยพืชผลที่สำคัญ ประกอบด้วย

1.1) โครงการประกันภัยข้าวนาปี

โครงการประกันภัยข้าวนาปีเป็นโครงการจากรัฐบาลที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยในการทำนา เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปีการผลิต 2554/55 โดยมีบริษัทรับประกันภัยทั้งหมด 8 แห่ง เข้าร่วมในปีแรกและมีบริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทหลัก ซึ่งในปีถัดมาได้มีการพยายามส่งเสริมการประกันภัยพืชไร่ เพื่อรองรับการประกันภัยขึ้น แต่ได้ถูกยกเลิกในปี 2556 ทำให้บริษัทประกันภัยทั้งหมดกลับเข้ามาดำเนินการในการรับประกันตามเดิมและในปัจจุบันมีทั้งหมด 7 แห่ง ได้แก่ บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน), บริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทุนประกันภัย จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้เกษตรกรต้องมีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น อัตราค่าเบี้ยประกันจะมีการแบ่งตามรายจังหวัดซึ่งจะแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติของแต่ละพื้นที่ ซึ่งระดับความเสี่ยงกำหนดจากอัตราความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติที่เคยเกิดขึ้นในอดีตของพื้นที่แต่ละจังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับด้วยกัน จังหวัดที่เคยมีความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกในอดีตมากกว่า 12% จะเป็นพื้นที่สีแดง, จังหวัดที่เคยมีความเสียหายรองลงมาที่ 8-12% เป็นพื้นที่สีเหลือง และจังหวัดที่เคยมีความเสียหายที่ 6-8%, 4-6%

และน้อยกว่า 4% จะเป็นสีเขียวเข้ม สีเขียว และสีเขียวอ่อน ตามลำดับ ซึ่งเบี้ยประกันของพื้นที่สีแดงจะเท่ากับ 510.39 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเหลืองเท่ากับ 470.8 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเข้มเท่ากับ 396.15 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเท่ากับ 246.10 บาทต่อไร่ และพื้นที่สีเขียวอ่อนเท่ากับ 124.12 บาทต่อไร่ แต่เนื่องจากเป็นโครงการของรัฐเกษตรกรจึงได้รับเงินอุดหนุนและจ่ายค่าเบี้ยอีกอัตราหนึ่งคือ พื้นที่สีแดงจะจ่ายค่าเบี้ยประกันเพียง 100 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเหลืองจ่าย 90 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเข้มจ่าย 80 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวจ่าย 70 บาทต่อไร่ และพื้นที่สีเขียวอ่อนจ่าย 60 บาทต่อไร่ นอกจากนี้เกษตรกรที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะได้รับเงินอุดหนุนค่าเบี้ยประกันเพิ่มอีกไร่ละ 10 บาท เท่ากันในทุกพื้นที่เสี่ยง ซึ่งทำให้อัตราค่าเบี้ยประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องกันดีกับระดับความเสี่ยงการเกิดระดับภัยพิบัติ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2564)

โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2567/68 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2567 โดยกำหนดเป้าหมายของพื้นที่รับประกันภัยทั้งหมดประมาณ 21 ล้านไร่ ซึ่งภาครัฐให้การสนับสนุนค่าเบี้ยประกันภัย จำนวนทั้งสิ้น 2,302.16 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินที่รัฐบาลอุดหนุน จำนวน 1,612.16 ล้านบาท และวงเงินที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) อุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยให้แก่ลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. จำนวน 690 ล้านบาท สมาคมประกันวินาศภัยไทย ได้รับความร่วมมือจากบริษัทประกันวินาศภัยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการรับประกันภัย โครงการประกันภัยข้าวนาปีมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบริษัทรับประกันภัยต่อจากทั่วโลกเข้าร่วมในโครงการ เพื่อสนองต่อนโยบายภาครัฐที่ต้องการให้เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือและบรรเทาความเสียหายจากภัยต่าง ๆ โดยมีบริษัทประกันวินาศภัยเข้าร่วมรับประกันภัย จำนวน 12 บริษัท ได้แก่ บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงไทยพานิชประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท สมโปะ ประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ฟอลคอนประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท มิตรสุข สมิตโม อินชัวร์รันส์ จำกัด สาขาประเทศไทย บริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท เออร์โกประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอกราประกันภัย จำกัด (มหาชน) (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2567)

การประกันภัยข้าวนาปีให้ความคุ้มครองภัยต่าง ๆ รวม 8 ภัย ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ ภัยจากช้างป่า ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยมีวงเงินความคุ้มครองและเบี้ยประกันภัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ความคุ้มครองการประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 1,190 บาทต่อไร่ ยกเว้น ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด มีวงเงินความคุ้มครอง จำนวน 595 บาทต่อไร่ โดยมีเบี้ยประกันภัย ดังนี้

(1.1) สำหรับลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. เบี้ยประกันภัย 115 บาทต่อไร่ (สำหรับทุกพื้นที่ ความเสี่ยงภัย) ซึ่งในส่วนนี้ได้รับการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยจากรัฐบาลและจาก ธ.ก.ส. โดยเกษตรกรไม่ต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย

(1.2) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่นำร่อง เบี้ยประกันภัย 70 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 65 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยเพียง 5 บาทต่อไร่เท่านั้น

(1.3) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงภัยปานกลาง เบี้ยประกันภัย 199 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 69 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 130 บาทต่อไร่

(1.4) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง เบี้ยประกันภัย 218 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 69 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 149 บาทต่อไร่

ทั้งนี้ ภาครัฐได้ให้การอุดหนุนในส่วนของการแถมเบี้ยและภาษีมูลค่าเพิ่มในทุกพื้นที่ที่มีการเอาประกันภัยด้วย

(2) ความคุ้มครองการประกันภัยส่วนเพิ่ม (Tier 2) เป็นการซื้อประกันภัยเพิ่มเติมจากการประกันภัยพื้นฐาน โดยเกษตรกรต้องชำระเบี้ยประกันภัยเองทั้งหมด ซึ่งมีวงเงินความคุ้มครอง 240 บาทต่อไร่ ยกเว้นภัยศัตรูพืชและโรคระบาด มีวงเงินความคุ้มครอง 120 บาทต่อไร่ ทั้งนี้เบี้ยประกันภัยยังไม่รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยมีเบี้ยประกันภัย ดังนี้

(2.1) พื้นที่นำร่องและพื้นที่เสี่ยงภัยต่ำ 27 บาทต่อไร่

(2.2) พื้นที่เสี่ยงภัยปานกลาง 60 บาทต่อไร่

(2.3) พื้นที่เสี่ยงภัยสูง 110 บาทต่อไร่

1.2) โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เริ่มตั้งแต่ปีการผลิต 2562 โดยมีประเภทภัยที่ได้รับความคุ้มครอง มีการอุดหนุนเบี้ยประกันภัยของภาครัฐ และมีหลักการให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย โดยสามารถซื้อหรือทำประกันภัยเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองมากขึ้นในรูปแบบเดียวกันกับโครงการประกันภัยข้าวนาปี

ในปี พ.ศ. 2566 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติให้แก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเป็นการต่อยอดความช่วยเหลือของภาครัฐ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอโดยการดำเนินโครงการฯ ปีการผลิต 2566 มีรูปแบบและความคุ้มครอง ตามกรมธรรม์ ดังนี้

(1) ผู้รับประกันภัย บริษัทเอกชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566

(2) ผู้เอาประกันภัยเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปรับปรุงทะเบียนในปีการผลิต 2566

(3) พื้นที่รับประกันภัย ดังนี้ การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) จำนวน 2.06 ล้านไร่ การรับประกันภัย โดยภาคสมัครใจ (Tier 2) ไม่เกิน 6 หมื่นไร่ รวม Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 2.12 ล้านไร่

(4) อัตราค่าเบี้ยประกันภัย จำแนกเป็นการรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) แบ่งเป็น 4 อัตรา (ไม่รวม อากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนี้ (1) เกษตรกรปลูกค้าสินค้า ธ.ก.ส. 160 บาทต่อไร่ เท่ากันทุกพื้นที่ (2) เกษตรกร ทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงต่ำ 150 บาทต่อไร่ (3) เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงปานกลาง 350 บาท

ต่อไร่ และ (4) เกษตรกร ทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงสูง 550 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัยส่วนเพิ่ม (Tier 2) แบ่งเป็น 3 อัตรา (เกษตรกรจ่ายเอง พร้อมทั้งอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนี้ (1) พื้นที่เสี่ยงต่ำ 90 บาทต่อไร่ (2) พื้นที่เสี่ยงปานกลาง 100 บาทต่อไร่ และ (3) พื้นที่เสี่ยงสูง 110 บาทต่อไร่

(5) การอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 64 บาทต่อไร่ (สูงสุดไม่เกิน 30 ไร่ต่อราย) สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566 ของ ธ.ก.ส. และรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 96 บาทต่อไร่ พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ให้แก่ลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. และ 90 บาทต่อไร่ พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ให้แก่เกษตรกรทั่วไป ทั้งนี้ การอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย ดังกล่าวเป็นการอุดหนุนเฉพาะการประกันภัยในส่วนที่ 1 (Tier 1) เท่านั้น

(6) วงเงินคุ้มครอง จำแนกเป็นวงเงินคุ้มครองภัยธรรมชาติทั้งหมด 7 ภัย ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ และช้างป่า สำหรับการรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 1,500 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัย โดยภาคสมัครใจ (Tier 2) มีวงเงินความคุ้มครอง 240 บาทต่อไร่ รวมวงเงินความคุ้มครอง Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 1,740 บาทต่อไร่ และวงเงินคุ้มครองภัยศัตรูพืชและโรคระบาด การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 750 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัยโดยภาคสมัครใจ (Tier 2) มีวงเงินความคุ้มครอง 120 บาทต่อไร่ รวมวงเงิน ความคุ้มครอง Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 870 บาทต่อไร่

1.3) โครงการประกันภัยล้าไย

ธ.ก.ส. ได้ดำเนินโครงการประกันภัยพืชผลล้าไยจากภัยแล้ง โดยร่วมกับบริษัท ชมโปะ ประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปีการผลิต 2562 มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีแรกนำร่องในเขตพื้นที่ 24 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ เข้าร่วมโครงการ 1,053 ราย เบี้ยประกันภัย 540,430 บาท พื้นที่เป้าหมาย 100,000 ไร่ โดยมีกรมธรรม์ประกันภัยที่เรียกร้องเงินชดเชย จำนวน 930 ฉบับ ดำเนินการจ่ายเงินชดเชยประมาณ 3.5 ล้านบาท ซึ่งผลการดำเนินงานในปีแรกขาดทุน แต่ยังคงดำเนินการต่อเนื่องในปี 2563 โดยขยายพื้นที่เพิ่มอีก 2 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน และน่าน สำหรับปี 2564 ธ.ก.ส. ได้ขยายพื้นที่เพิ่มรวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน น่าน เชียงราย พะเยา และจันทบุรี เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการผลิต โดยใช้ การประกันภัยเป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สำหรับโครงการประกันภัยพืชผลล้าไย จากภัยแล้งมีเกษตรกรให้ความสนใจและเข้าร่วมโครงการฯ ปีละกว่า 1,000 ราย มีการจ่ายเงินชดเชยปีละกว่า 1 ล้านบาท สำหรับคุณสมบัติผู้เอาประกันภัย ต้องเป็นลูกค้าเงินกู้ของ ธ.ก.ส. และมีพื้นที่เพาะปลูกล้าไย อยู่ในเขตพื้นที่การรับประกันภัย โดยสามารถกำหนดวงเงินกู้ในส่วนที่ขอเอาประกันภัยขั้นต่ำ 10,000 บาท แต่ไม่เกินจำนวนเงินกู้ เพื่อเพาะปลูกล้าไย และสูงสุดไม่เกินวงเงินกู้ในส่วนที่ขอเอาประกันภัย 500,000 บาท อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 399 บาท (รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ระยะเวลาในการวัดปริมาณน้ำฝนหรือ ระยะเวลาคุ้มครอง ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึง 31 พฤษภาคม 2564 รวม 106 วัน กรมธรรม์ประกันภัยล้าไย ใช้เกณฑ์การจ่ายเงินที่แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) เมื่อจำนวนวันที่เกิดภาวะฝนแล้ง ถึงจำนวนวันที่กำหนดในกรมธรรม์เป็นดัชนีฝนแล้ง จ่ายเงินชดเชย 900 บาท ต่อหน่วยความคุ้มครอง

(2) เมื่อจำนวนวันที่เกิดภาวะฝนแล้งต่อเนื่องเกินกว่าจำนวนวันที่กำหนดในกรมธรรม์เป็นดัชนีฝนแล้ง บริษัทจ่ายเงินชดเชยต่อวันให้วันละ 60 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง จนกว่าฝนแล้งจะสิ้นสุด หรือจนสิ้นสุดระยะเวลาประกันภัย แล้วแต่เหตุการณ์ได้เกิดขึ้นก่อน

ทั้งนี้ จำนวนเงินชดเชยตามข้อ 1) และข้อ 2) รวมแล้วไม่เกินจำนวนเงินชดเชยสูงสุด 2,100 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง ตลอดระยะเวลาการประกันภัย โดยจำนวน 1 หน่วยความคุ้มครองเท่ากับเงินกู้สำหรับการเพาะปลูกไร่ เพื่อการเอาประกันภัย 10,000 บาท โดยมีอัตราเบี้ยประกันภัย 399 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง

1.4) โครงการประกันภัยทุเรียน

โครงการประกันภัยทุเรียน เริ่มตั้งแต่ปีการผลิต 2561 ดำเนินการระหว่างบริษัทประกันภัยและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนโดยตรง โดยคุ้มครองทุเรียนทุกสายพันธุ์ ตามอายุของต้นทุเรียน ความเสียหายของต้นทุเรียนที่เสียหายสิ้นเชิง ไม่สามารถให้ผลผลิตได้อีก ครอบคลุมภัยจากลมพายุลูกเห็บ น้ำท่วม ไฟไหม้ ฟ้าผ่า การกระแทก ชน ผลัก หรือหักลำต้นโดยสัตว์ หรือสัตว์เลื้อยที่ต้องไม่ใช่ของผู้เอาประกัน โดยแบ่งอัตราเบี้ยประกันและวงเงินเอาประกัน ดังนี้

(1) ระยะก่อนให้ผลต้นทุเรียน

อายุ 1 ปี เบี้ยประกันภัย 200 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 300 บาทต่อต้น

อายุ 2 ปี เบี้ยประกันภัย 300 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 500 บาทต่อต้น

อายุ 3 ปี เบี้ยประกันภัย 400 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 2,000 บาทต่อต้น

อายุ 4 ปี เบี้ยประกันภัย 500 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 2,500 บาทต่อต้น

อายุ 5 ปี เบี้ยประกันภัย 800 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 5,000 บาทต่อต้น

(2) ระยะให้ผล แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ อายุต้นทุเรียน 6 ปีขึ้นไป คุ้มครองต้นทุนปลูก ค่าเบี้ยประกันภัย 1,200 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 7,500 บาทต่อต้น และอายุต้นทุเรียน 6 ปีขึ้นไป คุ้มครองต้นทุนปลูกและการสูญเสียรายได้ เบี้ยประกันภัย 2,300 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 15,000 บาทต่อต้น ทั้งนี้ ยกเว้นความเสียหายในระยะรอคอย 7 วันแรก นับแต่วันที่สัญญาเริ่มต้นให้ความคุ้มครอง โดยการประกันภัยจะให้ความคุ้มครองเฉพาะต้นที่เสียหายอย่างสิ้นเชิง แต่โดยทั่วไปต้นทุเรียนเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากลมพายุ ทำให้กิ่งก้านหักเสียหายไม่ได้ล้มหรือเสียหายสิ้นเชิงทั้งต้น ประกอบกับ กรมธรรม์ประกันภัยให้ความคุ้มครองเฉพาะต้น ไม่ได้คุ้มครองผลผลิตบนต้น ในกรณีที่ผลผลิตเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงใกล้ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวซึ่งมีมูลค่าสูง แต่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามข้อกำหนดของกรมธรรม์

1.5) โครงการประกันภัยสินค้าปศุสัตว์

ข้อมูลในปี พ.ศ. 2565 ธ.ก.ส. ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน คือ บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) ได้แก่ ประกันภัยโคแม่พันธุ์ โคเนื้อ โคนม และสุกร

(1) ประกันภัยโคเนื้อ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ คุณสมบัติของโคเนื้อที่เอาประกันภัย มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีความพิการซึ่งมีผลกับสุขภาพ ไม่เป็นโรคเรื้อรัง และไม่อยู่ระหว่างการรักษาพยาบาล มีอายุไม่เกิน 36 เดือน ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ (NID หรือ FRID) มีบันทึกประวัติถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย และโรคคอบวมมาแล้วไม่เกิน 1 เดือน (Hemorrhagic Septicemias) นับแต่วันที่ขอเอาประกันภัย ระยะเวลาคุ้มครอง 6 เดือน นับจากวันขอเอาประกันภัยหรือสิ้นสุดเมื่อส่งขายคอกกลาง สำหรับอัตราค่าเบี้ยประกันภัย ความคุ้มครองโคเนื้อตายจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม พายุ และแผ่นดินไหว อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 400 บาท ต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัยไม่เกิน 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง กรณีความคุ้มครอง โคเนื้อตายจากการเจ็บป่วย (ระยะเวลารอคอย 30 วัน) จำนวนเงินเอาประกันภัยไม่เกิน 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

(2) ประกันภัยโคแม่พันธุ์ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้โคแม่พันธุ์จากอุบัติเหตุภัยที่ระบุ ได้แก่ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว และลมพายุ การเจ็บป่วยที่ไม่ได้ระบุในข้อยกเว้น และการเสียชีวิตจากการคลอดลูก จำนวนเงินเอาประกันภัย ดังนี้

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

แผน 2 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,500 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 50,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

ระยะเวลาคุ้มครอง 1 ปี ระยะเวลารอคอย 30 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใดๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยโคแม่พันธุ์ โคแม่พันธุ์มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือน ไม่เกิน 10 ปี และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนโคแม่พันธุ์กับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามระบบของกรมปศุสัตว์ และโคแม่พันธุ์จะต้องมีการติด Ear Tag ก่อนวันเริ่มเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

(3) ประกันภัยโคนม เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้โคนมจากอุบัติเหตุภัยที่ระบุ ได้แก่ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว และลมพายุ และการเจ็บป่วยที่ไม่ได้ระบุในข้อยกเว้น จำนวนเงินเอาประกันภัย ดังนี้

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

แผน 2 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,500 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 50,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

ระยะเวลาคุ้มครอง 1 ปี ระยะเวลาโรคคอตีบ 30 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยโคนม โคนมมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือน ไม่เกิน 10 ปี และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนโคนมกับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามระบบของกรมปศุสัตว์ และโคนมจะต้องมีการติด Ear Tag ก่อนวันเริ่มเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

(4) ประกันภัยสุกร ความคุ้มครองจากสุกรเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินถล่ม แผ่นดินไหว ลมพายุ และสุกรเสียชีวิตจากการเจ็บป่วย ยกเว้นโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร โรคอหิวาต์สุกร กลุ่มอาการระบบสืบพันธุ์และระบบหายใจในสุกร (PRRS) และ M6coplasma (Common lung disease) อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 600 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 6,700 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง ระยะเวลาคุ้มครอง 4 เดือนนับจากวันที่ขอเอาประกันภัย หรือสิ้นสุดเมื่อส่งขายคอกกลาง แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ระยะเวลาโรคคอตีบ 15 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยสุกร สุกรมีอายุแรกเข้า 2 เดือน และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ และต้องแสดงเอกสารรับรองการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย ผู้เอาประกันภัยจะต้องแสดงเอกสารยืนยันตัวตนของสุกรแต่ละตัวก่อนเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10 % ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

2) ปัญหาและอุปสรรคของการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

สันติ ธีรพัฒน์ และ ดลชัย ลอนนวล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของ 1) ปัจจัยทางด้านราคา (ค่าเบี้ยหลังการอุดหนุนจากรัฐบาล) และ 2) ความน่าจะเป็นซึ่งรวมถึงความคลุมเครือ (Ambiguity) ในการได้รับค่าสินไหมทดแทนหากประสบภัยพิบัติต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของชาวนา งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่มีองค์ประกอบของการทดลองเชิงสมมติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 627 ราย ถูกคัดเลือกโดยการสุ่มแบบง่ายจากรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยในอำเภอวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง รวมถึงการทำ Mixed Factorial ANOVA ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการที่จะซื้อประกันภัยขึ้นกับระดับราคาค่าเบี้ยประกัน และลักษณะของความน่าจะเป็นที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน นอกจากนี้ ทักษะความรู้ทางการเงินไม่สามารถอธิบายความต้องการที่จะซื้อประกันภัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ระดับราคาเบี้ยประกันต่ำ และภายใต้ความคลุมเครือ ทั้งนี้ข้อเสนอเชิงนโยบาย 2 แนวทางหลักคือ รัฐบาลควรพิจารณา 1) ลดราคาเบี้ยประกันภัย และ 2) ลดความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทน เพื่อคงไว้ซึ่งการช่วยเหลือเกษตรกร แต่ลดภาระทางการเงินของรัฐบาล โดยให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วระเดช ภาวัตเวคิน (2564) ได้ศึกษาการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร : กรณีข้าว เนื่องจากประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก และการทำเกษตรกรรมมีความเสี่ยงจาก

ภัยธรรมชาติ ทำให้ไม่ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย สิ่งที่จะช่วยบรรเทาความเสียหายคือ “การประกันภัยพืชผล” การวิจัยเรื่อง การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร : กรณีข้าวมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดของการประกันภัยพืชผลที่ได้ดำเนินการในต่างประเทศ และในประเทศไทย เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกันภัยพืชผล กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และหาแนวทางแก้ไขและกำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อการประกันภัยพืชผลอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด และมีกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นต้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรไม่ให้ความสนใจกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าวมากเท่าที่ควร อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่จะทำประกันภัยเฉพาะที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จ่ายเบี้ยประกันภัยให้ เพราะเกษตรกรไม่ต้องออกเงินเอง และหากจะทำประกันภัยทำเพื่อหวังเพียงจะได้กู้เงินของธนาคารเท่านั้น ดังนั้น รัฐบาลควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร และให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการประกันภัยมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในการทำเกษตร และเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายกรณีภัยพิบัติขึ้น และเพื่อให้เกษตรกรได้มีต้นทุนในการผลิตอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

มนุษย์และบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อุบัติขึ้นในโลกต้องประสบทั้งภัยที่เกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตด้วยกันและจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะมนุษย์นั้นนอกจากจะต้องเป็นห่วงกังวลกับการรักษาชีวิตร่างกายให้เป็นสุขและปลอดภัยแล้ว มนุษย์ยังต้องคอยระมัดระวังภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของตนอีกด้วย ในกรณีที่มีผู้หนึ่งผู้ใดต้องประสบภัยใด ๆ ก็ดี เป็นธรรมชาติโดยส่วนรวมของมนุษย์ไม่อาจนิ่งดูตาย และจะต้องเข้าช่วยเหลือกัน เพื่อผ่อนคลายความเสียหายจากภัยนั้น คุณสมบัติของมนุษย์ดังกล่าวนี้เรียกกันว่า "มนุษยธรรม" และกล่าวได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการประกันภัยในเวลาต่อมา (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

1) ความมุ่งหมายของการประกันภัย

การประกันภัยเป็นมาตรการสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่บุคคลเป็นส่วนตัวหรือเป็นคณะบุคคลใช้ป้องกันบรรเทา หรือผ่อนคลายการสูญเสียทางเศรษฐกิจ อันสืบเนื่องมาจากการเสียชีวิตของผู้เป็นกำลังสำคัญของครอบครัวหรือการสูญเสียทรัพย์สินอันอาจเกิดขึ้นได้จากวินาศภัย หรือการโจรกรรม ด้วยการยอมจ่ายค่าป่วยการให้ทีละน้อยโดยมีกำหนดประจำเรียกว่า "เบี้ยประกัน" ให้แก่บริษัทประกันภัย และเมื่อเกิดเหตุภัยหรือเมื่อครบกำหนดระยะเวลาประกัน (ในกรณีของการประกันชีวิต) บริษัทประกันจะจ่ายเงินทดแทนหรือเงินสะสมเป็นก้อนคืนให้ตามจำนวนที่กำหนดเงื่อนไขในสัญญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการประกันภัยเป็นเรื่องของการที่บุคคลและองค์การจำนวนมากมารวมกันแบ่งเบาภาระความเสียหาย

โดยวิธีการเฉลี่ยภาระการเสี่ยงภัยในประเภทหรือลักษณะเดียวกันไปคนละเล็กน้อย การร่วมเสี่ยงภัยในประเภทเดียวกันนี้ก่อให้เกิดความยุติธรรม และการช่วยเหลือกันและกันในระหว่างสมาชิกธุรกิจประกันภัย เป็นกิจการที่อยู่กึ่งกลางระหว่างธุรกิจการค้ากำไรกับการให้ความคุ้มครองการเสี่ยงภัยแก่สังคม ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน เพื่อรับภาระความสูญเสียทางการเงิน ดังนั้น ระบบประกันภัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สร้างความเชื่อมั่นของคนในสังคมและขวัญของผู้ประกอบธุรกิจ และการดำเนินชีวิตประจำวันให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสาขาต่าง ๆ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป เช่น หากไม่มีระบบประกันภัย ธนาการคงไม่มั่นใจพอที่จะขยายสินเชื่อให้แก่ลูกค้าที่ประกอบธุรกิจการบิน การเดินเรือ การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือพ่อค้าคงไม่กล้าที่จะส่งสินค้าเข้ามาขายในประเทศ เพราะจะต้องเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลเสี่ยงภัยมาเป็นเวลานาน เป็นต้น ยิ่งเศรษฐกิจและสังคมของชาติเจริญรุดหน้าอัตราการเสี่ยงภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

2) ขอบเขตของการประกันภัย

เนื่องจากภัยในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้นมีมากมาย แม้ว่าการประกันภัยจะมีส่วนสำคัญยิ่งในการให้บริการบรรเทาความเสียหายจากภัยหลายสิบชนิดแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจครอบคลุมถึงภัยบางชนิดที่ไม่อาจประกันได้ เช่น ภัยที่เกิดจากอาวมณ์ ได้แก่ ความชอบหรือไม่ชอบหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้ไม่อาจประกันได้ เพราะเป็นเรื่องของนามธรรมและไม่อาจประเมินการสูญเสียได้

สำหรับภัยซึ่งอยู่ในขอบเขตที่จะให้บริการประกันภัยได้นั้น ได้มีการจำแนกประเภทเพื่อให้ทราบถึงขอบเขตการประกันภัยแต่ละชนิดด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทำไต่ยาก เพราะยังมีภัยอีกหลายชนิดที่เกิดขึ้น แล้วยังผลให้เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องเชื่อมต่อกันไปหลายประการหรือภัยที่เกิดขึ้นอาจมีลักษณะไม่ตรงตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือข้อตกลง ทำให้การประกันภัยให้ความคุ้มครองไม่ถึง เพื่อให้การจัดประเภทของการประกันภัยอยู่ในลักษณะกว้าง ๆ สามารถครอบคลุมภัยได้เกือบครบถ้วน นักวิชาการ จึงแบ่งขอบเขตการประกันภัยออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ

2.1) การเสียหายเกี่ยวกับพลังในการหารายได้ (Damage to earning power)

ขอบเขตของการประกันภัยอันเกี่ยวกับการสูญเสียพลังในการหารายได้นี้ หมายถึง ภัยอันตรายใด ๆ ก็ตาม หากได้เกิดขึ้นแล้วทำให้ต้องสูญเสียพลังในการหารายได้ไปแล้ว การประกันภัยจะให้การคุ้มครอง และผู้ได้รับการสูญเสียก็จะได้รับการชดเชยค่าสูญเสียนั้น ไม่ว่ารายได้ที่สูญเสียนั้นจะอยู่ในรูปค่าแรงงาน ค่าเช่า กำไร หรือประโยชน์อื่นใดก็ตาม ซึ่งอาจเกิดขึ้น ได้แก่

(1) การสูญเสียพลังในการหารายได้ของบุคคลธรรมดา (Personal) ซึ่งเกิดจาก มรณกรรม การเจ็บป่วย ความชรา อุบัติเหตุ หรือการไม่มีงานทำ เป็นต้น ซึ่งย่อมทำให้บุคคลต้องสูญเสียรายได้ที่ควรจะได้รับไป

(2) การสูญเสียพลังในการหารายได้ของธุรกิจ (Business) ซึ่งอาจเกิดจากไฟไหม้ น้ำท่วม พายุ การระเบิด และเหตุอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สถานประกอบธุรกิจต้องเสียหาย และทำให้รายได้ของธุรกิจนั้นต้องสูญเสียไป การสูญเสียดังกล่าวย่อมอยู่ในขอบเขตของการประกันภัยเสียหายในพลังการหารายได้ทั้งสิ้น

2.2) การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Damage to property)

การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินย่อม ได้แก่ การที่ทรัพย์สินถูกทำลาย หรือเสียหาย อันเนื่องมาจากภัยต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายโดยสิ้นเชิง หรือเสียหายแต่เพียงบางส่วนก็ได้ การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ได้แก่

(1) เกิดจากภัยโดยแท้ เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว พายุ การระเบิด เรืออัปปาง การจลาจล และอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น

(2) การกระทำอันไม่สุจริต เช่น โจรกรรม การปลอมแปลงเอกสาร การลักยอก การฉ้อโกง เป็นต้น

(3) การผิฉินัดหรือผิฉิฉอตกลง เช่น ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนด หรือผู้รับเหมาก่อสร้างปฏิบัติการไม่เสร็จตามสัญญา

(4) การรับผิฉิฉอต่อกฎหมาย เช่น นายจ้างต้องจ่ายเงินให้ลูกจ้างในกรณีถึงแก่กรรม หรือบาดเจ็บ ทุพพลภาพ เนื่องจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ หรือบำเหน็จเมื่อครบเกษียณอายุ เป็นต้น

(5) ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาล ในกรณีเกิดเจ็บป่วยในอนาคต ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจอันเนื่องจากไฟไหม้ เป็นต้น

การเสียหายหรือสูญเสียเนื่องจากเหตุดังกล่าว ถือว่าอยู่ในขอบเขตการประกัน การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน มีข้อควรพิจารณาความแตกต่างอันสำคัญ ระหว่างรูปหรือแบบของการ ประกันภัย มิได้อยู่ที่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินที่ประกันภัยไว้ แต่อยู่ที่ชนิดหรือตัวภัยที่เกิดขึ้น ทั้งชนิดหรือตัวภัย จะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงขอบเขตของการประกันภัย เช่น การประกันภัย บ่งชี้ให้ทราบถึงขอบเขตของการ ประกันว่า จะให้บริการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟไหม้ การประกันโจรกรรม หมายถึง ให้การ คุ้มครองถึงความสูญเสีย เนื่องจากกระทบของพวกโจรกรรมหรือขโมยหรือการประกันชีวิต ต้องระบุชัดเจน ไม่เช่นนั้น ผู้รับประกันภัยก็จะได้รับชดใช้ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการประกันภัย หมายถึง การชดใช้ค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากชนิดของภัยที่ประกันไว้เป็นสำคัญ

3) ประโยชน์ของการประกันภัย

หากพิจารณาเบื้องต้น จะเห็นว่าการประกันภัยเป็นประโยชน์แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องในสัญญา ประกันภัย ซึ่งได้แก่ ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันตามสัญญาประกันภัยเท่านั้น แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการประกันภัย ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคมธุรกิจและเศรษฐกิจชาติโดยรวมด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

3.1) มีการแบ่งเบาความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่มนุษย์หรือกิจการของมนุษย์ การเฉลี่ยภาระไปคนละเล็กละน้อยในระหว่างบุคคลจำนวนมาก แทนที่จะปล่อยให้ความเสียหายตกอยู่ แก่ผู้เคราะห์ร้ายที่ประสบภัย โดยการประกันภัยจะช่วยให้ผู้เคราะห์ร้ายหรือผู้เอาประกันได้มีทรัพย์สินจำนวน หนึ่งไปประกอบอาชีพได้อีก

3.2) ช่วยให้การประกอบธุรกิจมีความมั่นคงและช่วยเสริมการลงทุน ทั้งนี้เพราะเมื่อต้อง ประสบภัย นักธุรกิจก็มีโอกาสได้รับค่าสูญเสียคืนมาเป็นผลให้สามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้อีก ซึ่งถ้าไม่มีการ

ประกันภัยแล้วหากภัยเกิดขึ้น ก็ต้องอยู่ในสภาพล่มจมและปั่นป่วน โอกาสที่จะก่อตั้งกิจการธุรกิจขึ้นใหม่ก็จะ เป็นไปด้วยความยากลำบาก การประกันภัยจึงช่วยให้เกิดความมั่นคงในการประกอบธุรกิจโดยตรง

นอกจากนี้ในการลงทุนเพื่อเริ่มกิจการหรือขยายกิจการธุรกิจก็ดี หากมีการเสี่ยงภัยมาก เกินสมควร และไม่มีทางป้องกัน หรือได้รับการชดเชยการสูญเสียนั้นแล้วนักธุรกิจก็อาจจะรับการลงทุนนั้น เมื่อได้รับประกันภัยแล้ว ความกังวลในการลงทุนของนักธุรกิจก็ผ่อนคลายลงเป็นผลให้นักธุรกิจกล้าลงทุน เพิ่มขึ้น โดยนัยนี้การประกันภัยจึงช่วยส่งเสริมการลงทุนด้วย

3.3) ลดค่าใช้จ่ายหรือราคาแห่งการป้องกันการเสี่ยงภัย โดยรวมกิจการนั้นเข้าเป็นกิจการ ประกันภัย เพราะถ้าต่างคนต่างทำเพื่อป้องกันการเสี่ยงภัยไปตามลำพังแล้วย่อมจะรับภาระค่าค่าใช้จ่าย ในการ ป้องกันเสี่ยงภัยแต่ผู้เดียว โดยเฉพาะในกิจการธุรกิจ หากปราศจากมาตรการประกันภัย นักธุรกิจซึ่งจำเป็นต้อง ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นด้วยตนเอง จะใช้วิธีบวกเอามูลค่าทรัพย์สินหรือสินค้าที่ตกอยู่ในการเสี่ยงภัย เข้าไปในราคาสินค้าและบริการด้วยย่อมจะทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงเกินควร

3.4) ทำให้มีแหล่งกลางสำหรับรวบรวมทุน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศหากการดำเนินงานของผู้รับประกันภัยเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาการ รัฐและผู้ที่จะอาศัยเงินทุน ไปดำเนินงานก็อาจถูกยืมทุนซึ่งบริษัทประกันภัยได้จากเงินที่ผู้เอาประกันภัยแต่ละรายจ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยไป ดำเนินงานได้ อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

3.5) ช่วยสร้างเครดิตแก่ผู้เอาประกัน ซึ่งการให้เครดิตเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการประกอบ ธุรกิจการค้า เช่น ถ้านักธุรกิจกู้เงินธนาคาร จะต้องทำประกันชีวิตเท่ากับจำนวนเงินที่ต้องกู้ มิฉะนั้น หากผู้กู้ เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตแล้ว ธนาคารก็ไม่อาจเรียกเงินกู้คืนได้ แต่เมื่อมีการประกัน ธนาคารจะมีความมั่นใจ ในการให้กู้เงิน เพราะมีหลักประกันว่าจะได้รับชดใช้คืน หรือกรณีที่มีการจำนำใบทวนสินค้า โดยใช้สินค้าที่เก็บ รักษาไว้ในโกดังเป็นหลักประกันการกู้ยืม ถ้ามีการประกันโจรกรรมหรืออัคคีภัยไว้ ผู้รับจำนำย่อมยินดีรับจำนำ ใบประทวนสินค้านั้น ซึ่งถ้าสินค้าถูกไฟไหม้หรือถูกโจรกรรม ผู้รับจำนำก็ยังได้รับชดใช้แทนหลักประกันซึ่งต้อง สูญหายหรือเสียหายไป

4) การประกันภัยในประเด็นทางกฎหมาย

ภัย หมายถึง สิ่งที่น่ากลัว หรือ อันตราย โดยสามารถแบ่งภัยออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ

4.1) ภัยจากธรรมชาติ (Natural perils) หมายถึง เหตุที่อยู่นอกเหนือความสามารถของ มนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ไฟป่า พายุ ภูเขาไฟระเบิด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์ โดยมีความร้ายแรง แตกต่างกันไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ได้

ภัยธรรมชาติ หมายถึง อันตรายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และมีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของภัยธรรมชาติหลัก ๆ (ภูเวียง ประคำมินทร์, 2561) ได้ดังนี้

(1) วาตภัย (Windstorm) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดพายุลมแรง แบ่งได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ วาตภัยจากพายุฤดูร้อน ในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ลมกรรโชกแรงเป็นครั้งคราว บางครั้งเกิดพายุ ฝนฟ้า คะนอง และอาจมีลูกเห็บ และวาตภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ในช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม เป็นพายุที่เกิด เหนือทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิกในเขตร้อน เมื่อพายุขึ้นฝั่งจะสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก

ความรุนแรงของพายุแตกต่างกันไปตามความเร็วลม ประกอบด้วย พายุดีเปรสชัน ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางไม่เกิน 63 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พายุโซนร้อน ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลาง 63 - 117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และพายุไต้ฝุ่น ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางตั้งแต่ 118 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป

(2) อุทกภัย (Flood) เป็นภัยที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานาน แบ่งเป็น อุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน มักเกิดในที่ราบต่ำและที่ราบลุ่มใกล้ภูเขาต้นน้ำ และอุทกภัยที่เกิดจากน้ำท่วมขังและน้ำเอ่อล้น หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงในกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล

(3) ความแห้งแล้งหรือภัยแล้ง (Drought) เป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำเป็นเวลานาน สภาวะฝนแล้งเป็นสภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่มีฝนเลยในช่วงเวลาหนึ่ง มักเกิดช่วงครึ่งหลังเดือนตุลาคม-กลางพฤษภาคม เป็นช่วงสิ้นฤดูฝนถึงช่วงฤดูร้อน และสภาวะฝนทิ้งช่วง หมายถึง ช่วงที่มีปริมาณฝนตกไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตรติดต่อกันเกิน 15 วัน ในช่วงฤดูฝน เกิดในช่วงเดือนมิถุนายน-กลางเดือนกรกฎาคม

(4) พายุฝนฟ้าคะนอง (Thunderstorm) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม มีลมกรรโชกแรง บางครั้งมีลูกเห็บ หากฝนตกต่อเนื่องหลายชั่วโมง อาจเกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน

(5) คลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm surge) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนที่เข้าหาฝั่ง เกิดคลื่นขนาดใหญ่ซัดชายฝั่งอันเนื่องมาจากความแรงของลมที่เกิดขึ้นจากพายุหมุนเขตร้อน สำหรับประเทศไทย พายุหมุนก่อตัวในทะเลจีนใต้แล้วเคลื่อนตัวเข้าสู่อ่าวไทย ในช่วงกลางเดือนตุลาคม-กลางเดือนธันวาคม บริเวณพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดคลื่นพายุซัดฝั่ง ได้แก่ ภาคใต้ในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และภาคตะวันออกในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

(6) แผ่นดินไหว (Earthquake) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการปล่อยพลังงานใต้พิภพทำให้เกิดการสั่นสะเทือน สาเหตุของแผ่นดินไหวหรือการสั่นสะเทือนเกิดขึ้นได้ทั้งจากธรรมชาติและมนุษย์ เช่น การเคลื่อนตัวของเปลือกโลกโดยฉับพลันตามแนวขอบของแผ่นเปลือกโลกหรือตามแนวรอยเลื่อน การยุบตัวของโพรงใต้ดิน แผ่นดินถล่ม การระเบิดของภูเขาไฟ การทำเหมือง และการสร้างอ่างเก็บน้ำใกล้รอยเลื่อน เป็นต้น

(7) แผ่นดินถล่ม (Landslide) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการสีกกร่อนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ที่เป็นเนินสูงหรือภูเขาที่มีความลาดชัน เนื่องจากขาดความสมดุลในการทรงตัวทำให้เกิดการปรับตัวของพื้นดินต่อแรงดึงดูดของโลก และการเคลื่อนตัวขององค์ประกอบธรณีวิทยาจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ มักเกิดในกรณีที่มีฝนตกหนักบริเวณภูเขา

(8) ไฟป่า (Wildfire) เป็นภัยธรรมชาติที่ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเผาหาของป่า การกำจัดวัชพืช ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์-ต้นเดือนพฤษภาคม ทำให้เกิดมลพิษในอากาศ

(9) สึนามิ (Tsunami) เป็นคลื่นที่มีความยาวหลายกิโลเมตร ช่วงห่างและระยะเวลาของคลื่นแต่ละลูกยาวนาน ส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนตัวของพื้นทะเลในแนวตั้งจมตัวลงตรงแนวรอยเลื่อน

เมื่อเกิดแผ่นดินไหว หรือการที่มวลน้ำถูกแทนที่ทางแนวตั้งของแผ่นดิน สึนามิ เป็นคำภาษาญี่ปุ่น แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า harbor wave หรือคลื่นในอ่าวฝั่งหรือท่าเรือ โดยคำว่า Tsu หมายถึง harbor แปลว่าอ่าว ฝั่ง หรือท่าเรือ และคำว่า Nami หมายถึง คลื่น

4.2) ภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human perils) หมายถึง เหตุที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง การฆาตกรรม จลาจล ตลอดจนภัยสงคราม เป็นต้น

4.3) ภัยจากเศรษฐกิจ (Economic perils) หมายถึง เป็นภัยพิบัติที่มีเหตุจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการตลาด ภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อ การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค หรือราคาสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

5) วิธีการจัดการความเสี่ยงภัย

การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย (Risk avoidance) ทำได้โดยการไม่เข้าไปยุ่งกับกิจกรรมหรืองานที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยนั้น การลดความเสี่ยงภัย (Risk reduction) ทำได้โดยการลดจำนวนครั้ง หรือลดความรุนแรงของการเกิดภัย ซึ่งทำได้ 3 วิธี คือ

5.1) การป้องกันการเกิดความเสียหาย (Loss prevention) โดยจะกระทำก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น

5.2) การควบคุมความเสียหาย (Loss control) โดยจะกระทำขณะหรือหลังจากที่มีความเสียหายเกิดขึ้น

5.3) การแยกทรัพย์สิน (Separation) โดยจะกระทำก่อนเกิดความเสียหาย

การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk retention) คือ การยินยอมรับภาระความเสียหายไว้เองหากมีภัยเกิดขึ้น โดยจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และอาจจะรับภาระนี้ไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ การจัดการความเสี่ยงภัยวิธีนี้มีเหตุผล คือ ภัยที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความเสียหายน้อยมากพอที่จะรับภาระได้

การโอนความเสี่ยงภัย (Risk transfer) เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยโดยการโอนความเสี่ยงภัยที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีการกระทำได้ 2 วิธี

(1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non – insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญา จะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัทมาทำความสะอาดภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาซื้อ-ขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดราคาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม ก็จะต้องซื้อ-ขายในราคาเดิม การให้มีการค้าประกันการทำงานของพนักงาน

(2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปของการประกันภัย (Insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัย ในรูปของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย โดยการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การทำประกันรถยนต์ เป็นการโอนความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับรถยนต์ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าหากรถยนต์เกิดอุบัติเหตุ เสียหาย

บริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบให้หรือซ่อมแซมให้ หรือการทำประกันชีวิตโดยผู้เอาประกันเห็นว่าหากตัวเองประสบอันตรายถึงชีวิตจะทำให้ครอบครัวลำบาก จึงโอนความเสี่ยงภัยนี้ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงบริษัทจะชดใช้เงินจำนวนหนึ่งให้กับครอบครัวเป็นการบรรเทาในเรื่องของความเป็นอยู่ ที่ขาดรายได้จากสามี ซึ่งเป็นความเสี่ยงภัยอันหนึ่งเช่นกัน

6) หลักการที่นำมาพิจารณาในการประกันภัย

หลักการที่ผู้รับประกันสามารถนำมาพิจารณาในการที่จะรับประกันภัยที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ

6.1) ทฤษฎีความน่าจะเป็นหรือหลักแห่งการการคาดคะเน (Theory of probability) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่บริษัทประกันภัยนำไปใช้เป็นค่าประมาณในการคำนวณเบี้ยประกันภัยที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัย โดยพิจารณาถึงโอกาสแห่งภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ว่าควรจะเป็นเท่าใด ถ้ากิจการประเภทนั้น ๆ โอกาสที่ภัยจะเกิดขึ้นมีมากก็แสดงว่าผู้รับประกันภัยต้องเสี่ยงมาก ฉะนั้น ต้องเรียกเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้น เพื่อให้เกิดความคุ้มค่ากับการที่ต้องลงทุนสำหรับรับความเสี่ยงภัยที่สูงตามไปด้วย

6.2) ทฤษฎีว่าด้วยจำนวนมากหรือกฎแห่งจำนวนมาก (Theory of great numbers) ทฤษฎีนี้มีหลักว่า ถ้าเพิ่มจำนวนของวัตถุที่ร่วมเสี่ยงภัยหรือวัตถุที่เอาประกันมากขึ้นแล้ว ค่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจริงจะเท่ากับค่าความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้หรือความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจะแม่นยำหรือถูกต้องมากขึ้น จึงเป็นประโยชน์สำหรับการคำนวณเบี้ยประกันภัยแต่ละประเภท กล่าวคือการเสี่ยงภัยจะลดลงถ้าจำนวนวัตถุที่มีส่วนในเหตุการณ์เสี่ยงภัยมากขึ้น

6.3) กฎของการเฉลี่ย (Law of average) ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีน้อย ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราสูง และทำให้การดำเนินงานการประกันภัยได้ยาก ในทางตรงกันข้าม ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีมาก ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราต่ำ และทำให้การประกันภัยดำเนินการไปด้วยดี

7) หลักพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

เพื่อให้เข้าใจถึงหลักในการที่ผู้รับประกันจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจที่จะรับประกันภัยแล้ว จำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อหลักสำคัญพื้นฐานของสัญญาประกันภัย โดยมีหลักสำคัญ ดังนี้

7.1) หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of insurable interest)

7.2) หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most good faith)

7.3) หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity)

7.4) หลักการรับช่วงสิทธิ์ (Subrogation)

7.5) หลักการร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Contribution)

7.6) หลักสาเหตุใกล้เคียง (Proximate cause)

แต่ละหลักพื้นฐาน สามารถสรุปเป็นรายละเอียด ได้ดังนี้

ก. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of insurable interest) หมายถึง ผู้มีสิทธิเอาประกันภัย จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยหรือในเหตุประกันภัยเท่านั้น

(1) กรณีประกันวินาศภัย ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย การที่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนเกี่ยวพันโดยชอบธรรมในทรัพย์สิน ที่เอาประกัน คือ มีกรรมสิทธิ์หรือมีประโยชน์หรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ในวัตถุที่เอาประกันภัยเวลาที่ต้องมีส่วนได้เสีย ทั้งขณะทำสัญญาประกันภัยและขณะที่เกิดความเสียหาย ยกเว้น การประกันภัยทางทะเลที่ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาประกันภัยได้ แต่ต้องมีส่วนได้เสีย ขณะที่เกิดภัยขึ้น

(2) กรณีประกันชีวิต ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย ผู้เอาประกันมีความผูกพันทางกฎหมาย ความผูกพันทางครอบครัวหรือมีส่วนได้เสียอันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าการเสียชีวิตของหุ้นส่วนจะเกิดความเสียหายต่อกิจการที่ทำร่วมกัน เวลาที่ต้องมีส่วนได้เสียผู้เอาประกันจะต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ในขณะเกิดภัย

ข. หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most good faith) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยมีความสุจริตใจต่อกันในขณะที่จะเข้าทำสัญญา กล่าวคือ จะต้องเปิดเผยข้อความจริงไม่แถลงข้อความเท็จและปฏิบัติตามคำรับรองสาระสำคัญที่ถือว่าปฏิบัติตามหลักสุจริตอย่างยิ่ง มี 3 ประการ คือ

(1) การเปิดเผยข้อความจริง (Representation) เมื่อจะเข้าทำสัญญาประกันภัยระหว่างคู่สัญญา โดยเฉพาะผู้เอาประกันจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้รับประกันภัยว่าจะเข้าทำสัญญาประกันหรือไม่ หรือหากเข้าทำสัญญาประกันดังกล่าวแล้ว ความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นมีอยู่มากน้อยเพียงใดซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการคิดเบี้ยประกัน หากผู้เอาประกันไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง แสดงให้เห็นว่าผู้เอาประกันมีเจตนาอันไม่สุจริตมาตั้งแต่ต้น และอาจเป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ ยกตัวอย่าง นาย ก. ขอประกันภัยสินค้าในโกดังสินค้าอันประกอบด้วยวัสดุก่อสร้างและเคมีภัณฑ์ติดไฟง่าย แต่นาย ก. แจ้งให้ผู้รับประกันทราบในสัญญาว่าเป็นวัสดุก่อสร้างเพียงอย่างเดียวโดยปกปิดข้อความจริงไว้โดยเจตนา ทั้งนี้ต้องการจ่ายเบี้ยประกันตามมาตรฐานที่ถูกลงหรือเกรงว่าบริษัทไม่รับประกัน ปรากฏว่าเกิดไฟไหม้โกดังสินค้านั้น กรณีเช่นนี้บริษัทไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน เพราะถือว่านาย ก. ไม่เปิดเผยข้อความจริง

(2) การไม่แถลงข้อความเท็จ (Non- misrepresentations) นอกจากทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์หรือเป็นสาระสำคัญของการเข้าทำสัญญาประกันภัยกันแล้ว หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ก็ถือเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตและมีผลให้อีกฝ่ายไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา ยกตัวอย่าง นาย ก. ขอเอาประกันชีวิต ในใบแถลงสุขภาพแจ้งว่าสุขภาพดี ไม่เคยเจ็บป่วยถึงขั้นนอนในโรงพยาบาลในรอบ 5 ปี แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่านาย ก. รู้ดีว่าตนป่วยเป็นโรคมะเร็งและเข้าผ่าตัดภายใน 6 เดือนที่ผ่านมาหลังทำสัญญาไม่นาน นาย ก. เสียชีวิตลง กรณีนี้บริษัทไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้เพราะ นาย ก. แถลงข้อความเท็จอันมีสาระสำคัญต่อการพิจารณารับประกันภัย

(3) การปฏิบัติตามรับรอง คำรับรอง (Warranty) คือ ข้อความในสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยตกลงจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีผลกระทบต่อความเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัย เช่น ติดตั้งสัญญาณเตือนอัคคีภัย การจ้างยามรักษาการณ์ในโรงงานยามวิกาล

ค. หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity) หมายถึง การที่มีความเสียหายเกิดขึ้นอันเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ได้รับประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น บ้านมูลค่า 2 ล้านบาท ไฟไหม้เสียหาย 2 แสนบาท จะได้รับเงินชดใช้ 2 แสนบาท สำหรับจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 บัญญัติไว้ว่า “ผู้รับประกันภัยจำเป็นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน” ดังนี้

(1) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง

(2) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควรเพื่อป้องกันความวินาศภัย

(3) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สิน ซึ่งเอาประกันภัยไม่ให้วินาศ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จะต้องเท่ากับความเสียหายจริง ผู้รับประกันภัยอาจจะชดใช้ค่าเสียหายได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความสะดวก และความพอใจของผู้เอาประกัน และผู้รับประกันภัย ดังนี้

(1) จ่ายเป็นเงินสด

(2) การซ่อมแซมให้กลับมีสภาพเหมือนเดิม

(3) การหาสิ่งของมาทดแทน การประกันภัยทรัพย์สิน บางประเภทไม่เข้าข่ายกรณีนี้ เช่น วัตถุโบราณซึ่งยากที่จะกำหนดมูลค่าความเสียหาย ดังนั้น จึงกำหนดมูลค่าชดใช้แน่นอนไว้ล่วงหน้า แม้เกิดความเสียหายบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้รับประกันภัยจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ตามจำนวนที่ระบุในสัญญา เราเรียกรวมธรรมนี้ว่า Valued policy สำหรับการประกันชีวิตหรือการประกันสุขภาพ ไม่เข้าข่ายของหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเช่นกัน

ง. หลักการรับช่วงสิทธิ์ (Subrogation) หมายถึง หลักที่กำหนดว่าผู้รับประกันภัยสามารถรับช่วงสิทธิ์ทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อผู้รับประกันภัยให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงให้แก่ผู้เอาประกันภัยและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ส่วนการประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ภัยจากธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย) ผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับช่วงสิทธิ์ได้ การประกันภัยที่จะใช้หลักการรับช่วงสิทธิ์ได้ มีลักษณะทั้ง 3 ประการ คือ

(1) เป็นวินาศภัย

(2) เป็นวินาศภัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก

(3) ผู้รับประกันได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแล้ว

วัตถุประสงค์ของการรับช่วงสิทธิ์ เพื่อ

(1) ป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจรับผลประโยชน์ทั้ง 2 ทาง คือ จากผู้รับประกันภัย และจากผู้ก่อความเสียหาย

(2) ให้บุคคลผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ได้ก่อขึ้น

จ. หลักการร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Contribution) เมื่อเกิดความเสียหาย แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะประกันภัยเกินมูลค่าส่วนได้เสีย หรือเอาประกันภัยจากผู้รับประกันภัยหลายราย ซึ่งทำให้จำนวน

เงินเกินกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นผู้เอาประกันจะได้รับชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้รับประกันภัยจะเฉลี่ยชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าวตามอัตราส่วน ลักษณะของการประกันภัยที่ใช้หลักการนี้ ต้องมีลักษณะดังนี้

- (1) มีกรรมธรรมตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป
- (2) ค้ำครองภัยเดียวกัน
- (3) ค้ำครองส่วนได้เสียอันเดียวกันของผู้เอาประกันภัย
- (4) วัตถุที่เอาประกันภัยของแต่ละกรรมธรรมต้องเป็นวัตถุเดียวกัน
- (5) ทุกกรรมธรรมมีผลบังคับใช้ในเวลาเกิดความเสียหาย

ฉ. หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate cause) หมายถึง หลักที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหม อันเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใกล้ชิดกับภัยที่ทำประกันภัยไว้ สาเหตุความใกล้ชิด คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต่อเนื่องไม่ขาดตอนและเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัยแล้ว ตัวอย่าง เกิดไฟไหม้บ้าน นาย ก ทำให้พนักงานดับเพลิงต้องฉีดน้ำสกัดไฟไปยังบ้านนาย ส ซึ่งเป็นบ้านข้างเคียงทำให้ทรัพย์สินบ้านนาย ส เสียหาย พิจารณาว่าเป็นสาเหตุใกล้ชิดเพราะเป็นสาเหตุไม่ขาดตอนซึ่งมาจากภัย คือ ไฟ ดังนั้น หากนาย ส มีประกันอัคคีภัยค้ำครองบ้านของตน บริษัทประกันภัยนั้นต้องจ่ายค่าสินไหมให้นาย ส ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

2.2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยการเกษตร (Agricultural insurance) คือ รูปแบบการจัดการความเสี่ยงที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ประยุกต์ใช้กับธุรกิจการเกษตร เป็นการส่งผ่านความสูญเสียโดยการแลกเปลี่ยนเบี้ยประกันหรือการรับประกันที่มีความสูญเสียน้อย เพื่อป้องกันความสูญเสียที่ใหญ่กว่า การประกันภัยการเกษตรที่มีการดำเนินงานส่วนใหญ่ ได้แก่ การประกันภัยพืชผล (Crop insurance) ซึ่งเป็นการประกันที่ให้ความคุ้มครองความเสียหายหรือสูญเสียต่อพืชผลที่เอาประกันภัย ซึ่งเกิดจากภัยตามที่ระบุในกรรมธรรม อาจคุ้มครองภัยทุกชนิดหรือเฉพาะบางชนิดภัย ขึ้นอยู่กับชนิดพืชซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละชนิด โดยทั่วไปจะกำหนดคุ้มครองเฉพาะภัยธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ผู้ทำประกันภัยพืชผลต้องเป็นผู้ที่ทำการผลิตพืชผลนั้น ๆ โดยระยะเวลาการคุ้มครองจะตรงกับช่วงระยะเวลาเพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด (World Bank, 2009)

โดยส่วนใหญ่การทำประกันภัยพืชผลต้องทำก่อนที่จะเริ่มระยะเวลาเพาะปลูก การประกันภัยพืชผล เป็นมาตรการภาครัฐที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดการระบบการเงิน เพื่อคุ้มครองต้นทุนการผลิตเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการประกันภัยการเกษตร ยังประยุกต์ใช้กับปศุสัตว์ (Livestock) ม้าพันธุ์ที่ชิงแ่ง (Bloodstock) ป่าไม้ (Forestry) ประมง (Aquaculture) และโรงเรือนกระจก (Greenhouse) องค์ประกอบสำคัญในการจัดการความเสี่ยงภาคการเกษตร ไม่ใช่เทคนิควิธีที่จะนำมาแทนที่เทคโนโลยีในการจัดการความเสี่ยงที่ดี เครื่องมือในการผลิต และการลงทุน แต่หากพิจารณาควบคู่กัน การประกันภัยการเกษตร จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนท้องถิ่น และช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในการผลิต ไม่เพียงแต่การจัดการการประกันภัยที่เหมาะสม แต่ยังช่วยปรับปรุงอุตสาหกรรมเกษตรในการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อเพิ่มผลผลิตด้วย โดยสากลแล้วไม่มีผลิตภัณฑ์ประกันภัยได้รูปแบบเดียว

ที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์ประกันภัยการเกษตรแต่ละชนิดเหมาะสมกับบางเงื่อนไข การประเมินความเหมาะสมของแต่ละผลิตภัณฑ์ประกันภัยการเกษตรต้องพิจารณาระบบการผลิตชนิดของทรัพย์สินที่จะคุ้มครองภัยหลัก ซึ่งต้องแน่ใจว่าเป็นชนิดภัยที่เกิดขึ้น ความเสี่ยงภัยของพื้นที่ ข้อมูลต่าง ๆ มีเพียงพอ จำนวนเกษตรกร ช่องทางการจำหน่ายและการกระจายกรมธรรม์ และความต้องการในการปรับตัวต่อความสูญเสียด้วย (World Bank, 2009)

ระบบการผลิตทางการเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่โดยตลอด และกลายเป็นปัญหาที่ทำความเดือดร้อนต่อเกษตรกรโดยตรง ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลต้องจัดสรรเงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติจำนวนมากในแต่ละปี แต่บางครั้งก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติได้ทั่วถึง วิธีการหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้ก็คือ การนำเอาหลักประกันภัยมาใช้ในการช่วยเหลือเกษตรกร เรียกว่า "การประกันภัยพืชผล" (Crop insurance) ซึ่งแพร่หลายมากในนานาประเทศมานานกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว รัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วต่างถือเป็นเรื่องสำคัญในการส่งเสริมการเกษตรของชาติ (พนิต เข้มทอง, 2537)

1) ความหมายของการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยพืชผล หมายถึง การที่เกษตรกรสะสมเงินหรือผลผลิตเข้าด้วยกันเป็นกองทุน เมื่อเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติขึ้นในเขตใดก็จะเจียดจ่ายเงินหรือผลผลิตจากกองทุนไปช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้าย ซึ่งในหลักการจะเป็นการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน และกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537)

พนิต เข้มทอง (2537) ได้ให้ความหมายของการประกันภัยพืชผลว่า เป็นระบบร่วมกันของเกษตรกร เพื่อจะลดความไม่แน่นอนต่อการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ประสบผลดี ทั้งนี้เกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะจ่ายเบี้ยประกันภัยเข้าสู่กองทุนเพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับสมาชิกในรายที่ได้รับ ความเสียหายหรือหากการเก็บเกี่ยวปีใดได้รับผลดีมากก็จะสะสมกองทุนดังกล่าวไปจ่ายในปีที่ผลการเก็บเกี่ยวไม่ประสบผลดี

การประกันภัยพืชผล (Crop insurance) เป็นการประกันภัยเพื่อคุ้มครองเกษตรกรต่อความเสียหายของพืชผลอันเนื่องมาจากภัยอย่างหนึ่งอย่างใด ตามระบุ เช่น พายุ ลูกเห็บ หรือภัยธรรมชาติทั่ว ๆ ไป เช่น ภัยน้ำท่วม ความวิปริตของอากาศ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544)

คะนิงนิจ สุจิตจร (2552) ได้ให้ความหมาย การประกันภัยพืชผล หมายถึง วิธีการที่เกษตรกรได้เสี่ยงภัยร่วมกัน โดยการสะสมเงินหรืออาจจะเป็นพืชผลทางการเกษตรไว้คอยช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม วาตภัย อัคคีภัย และแมลงศัตรูพืชหรือโรคพืช เป็นต้น หลักการประกันภัยพืชผล คือ บุคคลที่เรียกว่า ผู้เอาประกันภัย จ่ายเงินที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้แก่บุคคลที่เรียกว่า ผู้รับประกันภัย เพื่อจะเป็นผู้จ่ายเงินที่เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยพืชผล เมื่อพืชผลได้รับความเสียหายเนื่องจากภัยธรรมชาติ

2) วัตถุประสงค์ของการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์

2.1) เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนของเกษตรกรลง เพราะอย่างน้อยไม่ต้องอยู่ในสภาพเป็นหนี้สินหรือหมดตัว

2.2) เพื่อให้เกษตรกรมีหลักฐานค้ำประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน โดยกรมธรรม์ประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์

2.3) เพื่อลดภาระของรัฐที่จะต้องทุ่มเงินก้อนใหญ่เข้าช่วยเหลือภายหลังเกิดภัยพิบัติ

2.4) เพื่อให้เกษตรกรกล้าลงทุน นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต

2.5) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงการช่วยเหลือตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเงินชดเชยค่าเสียหายมาจากเงินเบี้ยประกันภัยของเกษตรกร

หลักการขั้นพื้นฐานของการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา

(1) วงเงินคุ้มครองการประกันภัยควรกำหนดด้วยผลผลิตพืชในระดับหนึ่ง

(2) ในระยะแรก ๆ ควรจะทดลองทำกับพืชหลัก 2 - 3 ชนิดก่อน

(3) ควรทำในพื้นที่ขนาดเล็ก ๆ ก่อนแล้วจึงค่อยขยายเมื่อได้ทดลองทำแล้วได้ผล

(4) การประกันภัยรวมภัยจากธรรมชาติทั้งหมดด้วย

(5) การประกันภัยอาจทำในรูปการบังคับหรือสมัครใจ สำหรับในประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไปควรทำในรูปแบบการบังคับ

(6) วงเงินคุ้มครองควรคิดเป็นร้อยละ 50-75 ของรายได้เฉลี่ยของพืชผลและปศุสัตว์โดยมีการกำหนดราคาที่ตายตัว

(7) ในระยะแรก ๆ รัฐบาลจะต้องยื่นมือเข้าช่วยสนับสนุนในเรื่องต้นทุนของการบริหารและการดำเนินการ โดยให้เกษตรกรมีส่วนช่วยตัวเองบ้างเพียงบางส่วน

(8) วงเงินคุ้มครองและอัตราดอกเบี้ยประกันภัยควรกำหนดขึ้นภายในพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งมีสภาพคล้ายคลึงกัน

(9) สร้างแรงจูงใจกับเกษตรกรตามโอกาสอันควร มีการบันทึกข้อมูลสถิติการปลูกพืชแต่ละชนิดอย่างถูกต้อง

(10) รักษาระดับต้นทุนของการดำเนินการให้ต่ำที่สุด โดยพยายามให้หน่วยงานท้องถิ่นของรัฐบาลมีบทบาทต่อการดำเนินการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ด้วย

(11) การบริหารงานประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ควรที่จะมอบหมายให้หน่วยราชการรับผิดชอบหรือสถาบันของรัฐบาล ซึ่งควบคุมโดยรัฐบาลพร้อมด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลหรือท้องถิ่น และความร่วมมือของสหกรณ์หรือองค์กรต่าง ๆ

(12) การสร้างทุนหรืองบประมาณสำรองของการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

ประเทศที่มีการดำเนินการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์นั้น แทบทุกประเทศรัฐบาลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน ในทางตรงหรือทางอ้อมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากการประกันภัยทางการเกษตรนั้นยากที่จะดำเนินการในเชิงธุรกิจได้ เพราะค่าใช้จ่ายในการบริหารงานสูง และแต่ละประเทศ

จะมีรูปแบบเฉพาะของการดำเนินงานเป็นลักษณะของตัวเอง ทำให้การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์มีขีดจำกัดในการลดความเสี่ยงภัย โดยการทำประกันภัยต่อกับเอกชนหรือสถาบันประกันภัยต่างประเทศ ซึ่งต่างจากการประกันภัยแบบอื่น ๆ เนื่องจากไม่ได้มาตรฐานสากลในการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานในประเทศกำลังพัฒนานั้น ความสามารถในการประกันภัยของเกษตรกรจะอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย (Small farmers) ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจะสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนมากจะเป็นเกษตรกรรายใหญ่ที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นแปลงใหญ่ มีระบบหรือสวัสดิการทางด้านปัจจัยการผลิตและการประกันราคาเป็นฐานสนับสนุนอยู่

ดังนั้นการดำเนินงานประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ในประเทศที่กำลังพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเข้ามาเป็นแกนนำและให้ความสนับสนุน หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศได้เริ่มใช้แนวความคิดนี้ผลักดันให้มีการปฏิบัติ โดยการศึกษาทดลองเป็นเวลานาน จนได้ระบบการดำเนินงานที่เหมาะสม แล้วจึงขยายการดำเนินงานออกไปทั่วประเทศ

3) ประโยชน์ของการประกันพืชผลและปศุสัตว์

เนื่องจากการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้เพื่อบรรเทาความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ โดยการจ่ายเป็นเงินชดเชยให้แก่เกษตรกร Ray (1985) และ Yamauchi (1988) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้มาจากการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ดังนี้

3.1) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ นอกจากจะสามารถปกป้องเกษตรกรจากการสูญเสียเนื่องจากประสบภัย เพราะได้รับเงินชดเชยค่าเสียหายแล้ว ยังส่งผลไปถึงการลดปัญหาการว่างงาน และการทำงานไม่เต็มที่ของเกษตรกร ซึ่งเป็นการช่วยลดการอพยพของครอบครัวเกษตรกรจากชนบทเข้าสู่เมือง

3.2) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ มีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต เพราะในโครงการประกันภัยจะต้องมีมาตรการเสริมที่มีส่วนช่วยป้องกันความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

3.3) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ให้ความสำคัญต่อหลักการการช่วยเหลือตนเอง และให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในหลักการนี้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อไป

3.4) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาระบบการช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยวิธีการรวมกลุ่ม การเรียไร แจกจ่าย และการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารทางสถิติจะเป็นผลดีต่อการปกครองและการรวมกลุ่มอันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบบการปกครองทั่วประเทศ

วัลลาห์ นุตะมาน (2551) ได้สรุปประโยชน์ของการประกันภัยพืชผลไว้ได้ ดังนี้

(1) ช่วยให้เกิดการออม เนื่องจาก ผู้เอาประกันต้องเก็บเงินบางส่วนไว้สำหรับชำระค่าเบี้ยประกันตามกำหนด ทำให้ผู้เอาประกันมีเงินก้อนไว้ใช้ในอนาคต เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น

(2) ช่วยให้เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ เนื่องจากเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เกษตรกรผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินค่าสินไหมชดเชย ทำให้การประกอบอาชีพเกษตร ไม่ได้รับผลกระทบ เพราะมีความมั่นใจได้ว่าเมื่อเกิดความเสียหายก็จะได้รับเงินจากการประกันภัยพืชผลมาชดเชย

(3) เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพเกษตร เนื่องจากเกษตรกรได้ถ่ายโอนความเสี่ยงไปให้กับบริษัทประกันภัยรับความเสี่ยงแทน

(4) ช่วยในการขยายเครดิต ทำให้ธนาคารผู้ให้กู้รายอื่นให้กู้ยืมเพราะช่วยลดความเสี่ยงของผู้ให้กู้

(5) ช่วยให้เกิดเสถียรภาพในต้นทุนการผลิต เนื่องจากการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยถือเป็นต้นทุนการผลิต แม้จะเกิดภัยหรือไม่เกิดภัยต้นทุนการผลิตก็ถูกกำหนดไว้แน่นอนแล้ว

(6) ระดมทุนในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากค่าเบี้ยประกันภัยที่รวบรวมได้จากเกษตรกรจะเป็นเงินก้อนใหญ่ที่รัฐบาลสามารถนำไปลงทุน หรือให้เอกชนกู้ยืมส่งผลให้อัตราการลงทุนเกิดการขยายตัวเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ

(7) ลดภาระแก่สังคมและรัฐบาล เนื่องจาก การทำประกันภัยจะทำให้เกษตรกรรับผิดชอบต่อตัวเอง หากเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติจะมีค่าสินไหมทดแทน โดยถือว่ามิหลักประกันพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคม

(8) ลดภาระงบประมาณที่จะช่วยเหลือเรื่องภัยธรรมชาติในระยะยาว

(9) เกิดประสิทธิภาพในการลงทุน

(10) เกษตรกรได้ถ่ายโอนความเสี่ยงไปยังหน่วยงานรับประกันภัย เกิดความคุ้มครอง

(11) เกษตรกรมีส่วนร่วมตามนโยบายโดยการจ่ายเบี้ยประกันภัยมารวมกันเพื่อเฉลี่ยความเสี่ยงภัย เมื่อเกิดภัยธรรมชาติจะได้นำมาชดเชยความเสียหาย

(12) เกษตรกรมีโอกาสขอกู้เงินจากสถาบันการเงินทั่วไปได้ง่ายขึ้น จากการมีสิทธิตามกรรมธรรม์ โดยการนำสัญญาประกันภัยมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการกู้ยืม

4) ผลเสียของการทำประกันภัยพืชผล

ผลเสียของการประกันภัยพืชผล รัฐบาลใช้งบประมาณในการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย เพื่อให้หน่วยงานรับประกันภัยสามารถดำเนินการต่อได้ เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายเบี้ยประกันภัยบางส่วน แต่ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับเมื่อเกิดภัยธรรมชาติสูงกว่าจำนวนเบี้ย 15 เท่า

5) รูปแบบของการประกันภัยพืชผล

การจัดการความเสี่ยงภัยเป็นกระบวนการวางแผนและตัดสินใจของบุคคลหรือธุรกิจที่จะหาวิธีที่ดีที่สุด เพื่อดำเนินการบริหารความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากภัยต่างๆ โดยการจัดการความเสี่ยงภัยสามารถกระทำได้ 4 วิธีด้วยกัน คือ การลดความเสี่ยงภัย การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง การโอนความเสี่ยงภัย และการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย หนึ่งในวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยที่กล่าวข้างต้น การประกันภัยถือเป็นหนึ่งแนวทางของการโอนความเสี่ยงภัย สำหรับผู้ที่ต้องการบริหาร

ความเสี่ยงหรือผู้เอาประกันภัยเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นไปยังผู้รับประกันภัย โดยเป็นไปตามเงื่อนไขที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยตกลงกันเอาไว้ สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้ไม่แน่นอน จึงมีข้อจำกัดในการชำระเบี้ยประกันภัยเพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือกับเกษตรกรจึงเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพดีขึ้น ความแปรปรวนของสภาพอากาศก่อให้เกิดความเสียหาย และส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ไม่แน่นอนของเกษตรกร ความเสียหายจากภัยธรรมชาติหลัก คือ ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และอุทกภัย ซึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติมิใช่ความผิดพลาดของเกษตรกร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะหาวิธีลดความเสี่ยงในด้านความเสียหาย ที่จะเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ซึ่งการประกันภัยพืชผลจะช่วยให้ความคุ้มครองทางการเงินของเกษตรกรให้มีความผันผวนของรายได้น้อยลง เมื่อได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

การประกันภัยพืชผล มีผู้เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ผู้รับประกันภัย (Insurer) คือ บริษัทประกันซึ่งตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เพื่อเป็นการชดใช้ค่าเสียหาย หรือบรรเทาความเสียหายให้ลดน้อยลง

(2) ผู้เอาประกันภัย (Insured) คือ คู่สัญญาซึ่งตกลงจะส่งประกันภัยจำนวนหนึ่งให้ผู้รับประกัน และเมื่อมีภัยเกิดขึ้นและได้รับความเสียหาย ผู้รับประกันภัยจึงจะจ่ายค่าสินไหมให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ในสัญญาต่างกัน

(3) การประกันภัยต่อ (Reinsurance) คือ การที่ผู้รับประกันภัย (Insurer) ถ่ายโอนความเสี่ยงไปยังผู้รับประกันภัยต่อ

รูปแบบการประกันภัยพืชผลสามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างวัตถุประสงค์และประสิทธิผลของแต่ละรูปแบบ และมีความเหมาะสมตามสภาพภูมิอากาศ และลักษณะความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

(1) การประเมินแบบดั้งเดิม คือ การประกันความผันแปรของปริมาณผลผลิต ซึ่งมี 2 แบบ คือ

(1.1) แบบที่กำหนดชนิดของภัย (Named peril) การประกันภัยลักษณะแบบนี้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ และมักเป็นประเทศที่ประสบภัยบ่อยและเป็นภัยที่เกิดกะทันหัน และสามารถประเมินความเสียหายได้อย่างชัดเจน ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เกษตรกรผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกวงเงินเอาประกันภัยได้ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคำนวณโดยใช้การวัดจากกายภาพ และหักออกด้วยความรับผิดชอบส่วนแรก ซึ่งความรับผิดชอบส่วนแรก (Deductible) คือ จำนวนเงินที่ระบุไว้บนหน้าตารางกรมธรรม์ เกษตรกรต้องเป็นผู้รับผิดชอบความเสียหายในส่วนนี้ การประกันภัยในลักษณะนี้ ไม่ใช้ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis Risk) ในการคำนวณ จึงต้องใช้เจ้าหน้าที่ตกลงค่าสินไหมทดแทนที่มีความเชี่ยวชาญสูง (Loss Adjusters) เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ยอมรับทั้ง 2 ฝ่าย

(1.2) แบบรวมหลายภัย (Multiple peril) เป็นการประกันภัยทางธรรมชาติและชีวภาพ การกำหนดวงเงินเอาประกันภัยจะใช้วงเงินกู้เพื่อการลงทุนหรือคำนวณจากรายได้เกษตรกร (ปริมาณผลผลิตคูณราคาล่วงหน้า และจำนวนไร่ที่เอาประกันภัย) การใช้รูปแบบนี้ยังคงต้องอาศัยการสนับสนุน

จากภาครัฐ เนื่องจาก ไม่ใช้ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis Risk) ในการคำนวณและยังเกิดปัญหาการเอาประกัน เฉพาะเขตพื้นที่เสี่ยงจึงทำให้ค่าใช้จ่ายสูง การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

(2) การประเมินแบบใช้ดัชนี คือ การประกันที่ใช้ดัชนีที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มี 3 แบบ

(2.1) แบบดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ มีหลักการว่าเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ประกัน เดียวกันมีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายเท่ากัน การเงินความเสี่ยงจึงไม่จำเป็นต้องประเมินเป็นราย แปลง และใช้ข้อมูลผลผลิตจริงประจำปีของแต่ละเขตพื้นที่ประกันภัยที่ประกาศล่วงหน้าตามที่ตกลงกันไว้ วงเงินประกันภัยใช้ปริมาณผลผลิตที่ประกันคูณราคาล่วงหน้าของผลผลิตในเดือนที่จะเก็บเกี่ยว การจ่ายสินไหม ทดแทนคำนวณจาก (ผลต่างของปริมาณผลผลิตจริงเฉลี่ยของเขตพื้นที่ประกันกับปริมาณผลผลิตที่ประกันคูณ ด้วยราคาล่วงหน้าและจำนวนไร่ที่เอาประกัน) การประกันลักษณะแบบนี้เหมาะกับภัยที่กระทบเป็นวงกว้าง ไม่เกิดปัญหาการเลือกเอาประกันเฉพาะเขตพื้นที่เสี่ยงและการผลกระทบความเสี่ยงโดยขาดความรับผิดชอบ ไม่เหมาะกับกรณีที่ไม่ได้มีข้อมูลผลผลิตของพื้นที่ที่ถูกต้องและแม่นยำเกิดการโต้แย้งระหว่างเกษตรกรและ ผู้รับประกัน การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อินเดีย และบราซิล

(2.2) แบบใช้ดัชนีสภาพอากาศ (Weather index) ค่าดัชนีอ้างอิงจากการตรวจวัด สภาพอากาศที่ใกล้ที่สุด เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ เป็นต้น ไม่มีการประเมินความเสี่ยงเป็นรายแปลง วงเงินประกันจะใช้ต้นทุนการผลิต ส่วนการจ่ายสินไหมทดแทนใช้ดัชนีจากการตรวจวัด และตามสูตรที่กำหนด ไว้ในกรมธรรม์ การประกันลักษณะแบบนี้ คือ มีความโปร่งใส และไม่มีข้อเสียในเรื่องเลือกประกันเฉพาะเขต พื้นที่ที่มีความเสี่ยงหรือการผลกระทบโดยไม่รับผิดชอบ และไม่สามารถใช้กรมธรรม์เดียวกันทุกพื้นที่ ดังนั้นจึง ต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้ดี การประกันรูปแบบนี้ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก และ อินเดีย ยกตัวอย่าง เช่น แนวคิดดัชนีฝนแล้ง ดัชนีเป็นตัวบ่งชี้เรื่องราวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในขนาดและทิศทางที่ ง่ายต่อการเข้าใจว่าการพิจารณาที่ค่าในหน่วยวัดของค่า นั้น ๆ ดัชนีความแห้งแล้ง (Drought index) คือ ตัว บ่งชี้ความแห้งแล้งของพื้นที่หนึ่ง ๆ ที่ใช้แทนค่าของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแห้งแล้งของพื้นที่ปัจจัยดังกล่าว เป็นตัวก่อให้เกิดความผิดปกติของความชื้นที่ลดลงกว่าปกติ ดัชนีความแห้งแล้งมีการพัฒนา และใช้งานกัน ใน หลายประเทศ ในระยะแรกเป็นการประเมินจากข้อมูลที่ได้จากการตรวจวัดของทางกรมอุตุนิยมวิทยาพื้นผิวที่มี การปรับเปลี่ยนของตัวดัชนีมีความแตกต่างกันออกไปบางตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ เช่น อุณหภูมิ ที่ตั้งของ พื้นที่ ความชื้นดิน ความเร็วลม เป็นต้น (Zargar et al., 2014; วิรัช และคณะ 2554) โดยดัชนีความแห้งแล้ง ในทางอุตุนิยมวิทยาที่ได้รับความนิยมและมีการอ้างอิงมาก ได้แก่

ดัชนี ความชื้นที่ เป็นประโยชน์ต่อพืช (Moisture Available Index : MAI) เป็นดัชนีที่เสนอ โดย Hargreaves (1972) เป็นดัชนีที่ใช้การกำหนดความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช โดยใช้ อัตราส่วนความน่าจะเป็นของฝนที่ระดับร้อยละ 75 กับศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืช ประเมินตามวิธีการ ของ Penman-Monteith ที่อยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาเปรียบเทียบค่าการคายระเหยที่เป็นอยู่ กับ ค่าอ้างอิง (Reference evapotranspiration) โดยตัวแปรที่ใช้ในสมการของ Penman-Monteith ได้แก่ รังสีดวงอาทิตย์ อุณหภูมิอากาศ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม เป็นต้น และสามารถแสดงผลเป็นระดับ การขาดน้ำของพืชได้ เช่น รุนแรง ปานกลาง เล็กน้อย พอเพียง และมากเกินไป เป็นต้น

ดัชนีความแห้งแล้งของพาลเมอร์ (Palmer Drought Severity Index : PDSI) เป็นดัชนีวัดความผิดปกติของความชื้น ใช้หลักการวิเคราะห์ความต้องการน้ำและปริมาณน้ำที่มีในสมการสมดุลน้ำ (Water balance equation) ดัชนี PDSI เป็นตัวชี้วัดความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยา มีความสัมพันธ์กับอุณหภูมิฝน ความชื้นดิน โดย PDSI สามารถนำมาเป็นมาตรฐานของความชื้นที่สามารถเปรียบเทียบได้ทั้งระหว่างพื้นที่และระหว่างเดือน PDSI เป็นดัชนีที่สะท้อนสภาพอากาศที่แห้งหรือชื้นเกินไป มีการใช้งานอย่างกว้างขวาง เหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกัน ส่วนในเขตที่มีภูมิประเทศที่ซับซ้อนความแม่นยำจะลดลง

ดัชนีปริมาณน้ำฝนมาตรฐาน (Standardized Precipitation Index : SPI) หรือดัชนีความแห้งแล้งจากฝนที่ต่างจากเกณฑ์ปกติ (หากใช้เป็นดัชนีวัดความแห้งแล้ง) เป็นดัชนีที่สะท้อนความแห้งแล้งจากการขาดแคลนปริมาณฝนที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ย) ได้แก่ ความชื้นดิน ปริมาณน้ำในดิน ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ และน้ำที่ไหลในแม่น้ำ SPI ใช้ข้อมูลพื้นฐาน คือ ปริมาณฝน ณ สถานีและช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แล้วใช้วิธีการแปลงค่าอนุกรมเวลาของฝนให้อยู่ในรูปการแจกแจงปกติแบบมาตรฐาน เพื่อหาค่า SPI สำหรับสถานที่ และช่วงเวลานั้น ๆ ค่าดัชนีที่เป็นไปในทางลบแสดงถึงความแห้งแล้ง ส่วนค่าดัชนีที่เป็นไปในทางบวกแสดงถึงความชุ่มชื้นหรือมีฝนมากกว่าปกติ

ดัชนีความแห้งแล้งจากความชื้นที่พืชใช้ประโยชน์ (Crop Moisture Index : CMI) เป็นดัชนีที่พัฒนาจากหลักการที่คล้ายคลึงกับดัชนี PDSI สามารถวัดและเปรียบเทียบระดับความชื้นระหว่างพื้นที่ได้ แต่ดัชนี CMI เน้นการวัดความชื้นในดินชั้นบน โดยคำนวณจากอุณหภูมิ และปริมาณฝนรวมในแต่ละสัปดาห์ ค่า CMI จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหากมีฝนตกหนักในสัปดาห์นั้น ๆ ทำให้ค่า CMI ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดความแห้งแล้งระยะยาว แต่เหมาะสำหรับการวัดในช่วงเวลาสั้น ๆ และเหมาะในการติดตามเฝ้าระวังผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพืชผลทางการเกษตร ในบรรดาดัชนีความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยาที่นิยมใช้กันมากดังกล่าวข้างต้น SPI จัดเป็นดัชนีที่น่าสนใจสำหรับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ในกรณีที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากใช้ตัวแปรที่จะต้องวัดไม่มากนัก SPI พัฒนาโดย McKee et al. (1993) ถูกสร้างมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดและติดตามสถานะแห้งแล้ง ในช่วงเวลาต่างๆ ที่กำหนด โดยดูจากปริมาณฝนสะสมในแต่ละช่วงเวลาที่น่าสนใจ ซึ่งอาจมีตั้งแต่ 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน ไปจนถึง 72 เดือน ตามปกติ ปริมาณฝนโดยทั่วไปจะมีการกระจายแบบต่อเนื่อง ในรูปแบบฟังก์ชันการแจกแจงแบบแกมมา (Gamma distribution) กล่าวคือ ในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น สัปดาห์ เดือน หลายเดือน หรือปี) ปริมาณฝนที่ตกแต่ละจุดเวลาจะมีค่าโดยสุ่มในช่วงหนึ่ง โดยรูปกราฟการกระจายจะมีรูปร่างที่แตกต่างกันไป แล้วแต่พื้นที่และช่วงเวลา ในการอธิบายทางคณิตศาสตร์ รูปแบบการกระจายจะแตกต่างกันไปตามพารามิเตอร์ของฟังก์ชัน (ค่าอัลฟาและเบต้า) แต่ละพื้นที่และแต่ละช่วงเวลาจะมีข้อมูลที่แตกต่างกันไป ดังนั้นในการอธิบายลักษณะฝนที่ตกของแต่ละสถานีวัดอากาศจะใช้ฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสม (Cumulative probability density function) ของปริมาณฝนรวมแทนฟังก์ชันการแจกแจงแบบแกมมา ซึ่งหากมีข้อมูลปริมาณฝนที่เก็บไว้ต่อเนื่องก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่าความน่าจะเป็นที่ฝนที่ตกในช่วงเวลาที่สนใจอยู่นี้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของพื้นที่ นั่นคือ สามารถวัดความแห้งแล้งของพื้นที่ได้ว่ามีหรือไม่มีและอยู่ในระดับใด ในการพัฒนาเป็นดัชนี SPI จะ

ทำการแปลงรูปฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมให้เป็นฟังก์ชันค่าปกติมาตรฐาน Z คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ยังคงให้ค่าความน่าจะเป็นไม่แตกต่างกันไปจากฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมเดิม ค่า SPI ที่ได้สามารถแบ่งเป็นระดับ เพื่อบ่งชี้ถึงระดับความชุ่มชื้นและความแห้งแล้งของพื้นที่ได้

ในการตรวจติดตามความแห้งแล้งของพื้นที่มีกระบุด้วยตัวบ่งชี้ที่สะท้อนสภาพความแห้งแล้งและความรุนแรงที่เกิดได้โดยเรียกกันว่า ดัชนีความแห้งแล้ง โดยดัชนีส่วนใหญ่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิอากาศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในอดีตที่เก็บวัดมาอย่างถูกต้องและต่อเนื่องหลายปี ตัวอย่างดัชนีประเภทนี้ เช่น Generalized Monsoon Index (GMI), Palmer Drought Severity Index (PDSI), Crop Moisture Index (CMI), Standardized Precipitation Index (SPI) เป็นต้น

(2.3) แบบใช้ดัชนีการปรับความแตกต่างของความเจริญเติบโตของพืชเข้าสู่สภาพปกติ (Normalized difference vegetation index) ดัชนีนี้อาศัยภาพถ่ายดาวเทียมเพียงอย่างเดียว ค่าดัชนีสะท้อนการเจริญเติบโตของพืชในฤดูกาลหนึ่ง ๆ และใช้เปรียบเทียบกับฤดูกาลที่ผ่านมา มีการใช้ประกันทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์เท่านั้น วงเงินประกันขึ้นอยู่กับข้อตกลง เช่น จำนวนเงินต่อเฮกตาร์หรือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสัตว์ การจ่ายค่าสินไหมทดแทนใช้วิธีเดียวกับการประกันภัยแบบใช้ดัชนีสภาพอากาศ ข้อเสียของการประกันแบบนี้ คือ ใช้กับกรณีภัยพืชและข้าวไม่ได้ เพราะดัชนีมีความสัมพันธ์ต่างกับภัยพืช หากประเทศไม่มีข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมย้อนหลังที่เพียงพอจะไม่สามารถตั้งค่าเบี้ยประกันได้ การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศแคนาดา เม็กซิโก และสเปน

(3) รูปแบบการคุ้มครองความผันแปรของรายได้ (Crop revenue insurance) การประกันรูปแบบนี้ เป็นส่วนผสมของการประกันแบบหลายภัยกับการประกันราคา มีการใช้บางรัฐของสหรัฐอเมริกา ในกรณีปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลือง รายได้ที่รับประกันกำหนดเป็นร้อยละ (ประมาณร้อยละ 60-75) ของระดับผลผลิตเฉลี่ยย้อนหลังคูณด้วยราคาร่วงหน้าของผลผลิตสำหรับเดือนที่จะเก็บเกี่ยว การจ่ายสินไหมทดแทนขึ้นอยู่กับสาเหตุจากผลผลิตตกต่ำ ราคาตกต่ำ หรือทั้งสองอย่าง ในกรณีที่เกิดจากผลผลิตตกต่ำคำนวณโดยคำนึงถึงความผันแปรของระดับผลผลิตเฉลี่ยรายปีย้อนหลัง ส่วนกรณีที่เกิดจากราคาตกต่ำคำนวณโดยใช้ราคาตลาด การประกันแบบนี้เหมาะที่จะเชื่อมโยงกับการให้สินเชื่อเพราะความสามารถในการชำระหนี้ขึ้นกับรายได้ แต่จำเป็นต้องมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

ในชีวิตจริงแต่ละคนต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา เช่น การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ การตัดสินใจผลิต การตัดสินใจในการลงทุน เป็นต้น โดยการตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์ต่าง ๆ กัน ในบางครั้งอาจต้องตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน (Decision under risk and uncertainty) นักเศรษฐศาสตร์ พยายามคิดค้นวิธีที่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยง ในปี ค.ศ. 1944 ได้มีผู้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ ดังกล่าวนี้นี้ไว้อย่างเป็นทางการ ทฤษฎีนี้เรียกว่า Expected utility theory (โกเมน จริญกุล, 2531) ซึ่งบางสถานการณ์นั้นการเลือกของมนุษย์ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและความไม่แน่นอน หรือไม่สามารถคาดคะเนได้เนื่องจาก Expected utility theory กำหนดคุณสมบัติของอรรถประโยชน์เป็นแบบหน่วยนับ ดังนั้นจึงสามารถที่จะประมาณค่าหน่วย

อรรถประโยชน์ของผลในการเลือกจากทางเลือกที่เสี่ยงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งผลของการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอนนั้น สามารถกล่าวได้ว่า ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีหลายทาง ผู้ตัดสินใจไม่รู้ล่วงหน้า ดังนั้น บุคคลแต่ละคนจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสี่ยงที่แตกต่างกันไป บางคนชอบที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางคนมีแนวโน้มที่จะเลือกผลลัพธ์ที่แน่นอน ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ Axioms ในทฤษฎี Expected utility theory บุคคลนั้นจะแสวงหาความพอใจสูงสุดตามการคาดคะเนของตน ดังนั้นบุคคลนั้นจะแสวงหาทางเลือกที่ตนคาดว่าจะให้ค่าตามการคาดคะเนสูงสุด

1) การประเมินความเสี่ยงและระดับความเสี่ยง

ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster risk) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ในการได้รับผลกระทบทางลบจากการเกิดภัยพิบัติ โดยผลกระทบสามารถเกิดขึ้นกับชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในระดับบุคคล ชุมชน สังคม หรือประเทศ การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะ ขนาดหรือขอบเขตของความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งประเมินสถานะความอ่อนแอหรือการเปิดรับต่อความเสี่ยง (Exposure) ความเปราะบาง (Vulnerability) ศักยภาพ (Capacity) ในการรับมือของชุมชนที่อาจเป็นอันตราย และคาดการณ์ผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน การดำรงชีวิต และสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นในการเกิดผลกระทบจากภัยในพื้นที่หนึ่ง ๆ มีประโยชน์ในการวางแผน เพื่อจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557)

สำหรับการประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) ซึ่งเป็นการระบุชนิดภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ ตลอดจนลักษณะและพฤติกรรมทางธรรมชาติของภัยชนิดนั้นๆ โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ ที่สำคัญในการประเมินความเสี่ยง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557) ดังนี้

(1) การระบุความเสี่ยง (Risk identification) ประกอบด้วย การระบุลักษณะของภัย (Hazard characterization) เป็นการศึกษาถึงภัยถึงรายละเอียดของภัย เพื่อเป็นการระบุถึงสถานที่เกิดภัย พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ลักษณะผลกระทบตามธรรมชาติของภัย รวมถึงสาเหตุของการเกิดภัยและการวิเคราะห์ความถี่ของการเกิดภัย (Frequency analysis) เป็นการประเมินถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัย และความรุนแรงของภัยที่จะเกิด ซึ่งมักจะแสดงในรูปของรอบการเกิดซ้ำ (Return period)

(2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk analysis) ประกอบด้วย การระบุองค์ประกอบที่มีความเสี่ยง (Elements at risk identification) การประเมินความเปราะบาง (Vulnerability assessment) และการวิเคราะห์ผลกระทบ (Consequence analysis)

(3) การประเมินค่าความเสี่ยง (Risk estimation) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการประเมินความเสี่ยง แสดงผลการประเมินภัยและการวิเคราะห์ผลกระทบมาเป็นผลของระดับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ซึ่งสามารถใช้วิธีการง่าย ๆ ตามแนวคิดของศูนย์เตรียมพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center: ADPC) โดยการแทนค่าความรุนแรงและโอกาสหรือความถี่ในการเกิดภัยเป็น 5 ระดับจากน้อยที่ค่าระดับ 1 ไปมากที่สุดที่ค่าระดับ 5 ในการเกิดภัยและระดับของผลกระทบ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีโอกาสเกิดสูงมาก ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมากและอาจมีผลกระทบที่รุนแรง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีโอกาสเกิดสูง ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่รุนแรงและอาจส่งผลกระทบต่อที่รุนแรง

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีโอกาสเกิดปานกลาง ความเสี่ยงรุนแรงไม่มาก อาจส่งผลกระทบต่อพอสมควร

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีโอกาสเกิดน้อย ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบต่อเล็กน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีโอกาสเกิดน้อยมาก ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบต่อเล็กน้อยมากหรือไม่ส่งผลกระทบต่อ

ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องความเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจ ระดับของความเสียหายหรือผลกระทบทางลบที่เกิดจากภัย ซึ่งการวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นการนำผลของการประเมินภัย ความล่าช้า ความเปราะบาง และศักยภาพมาประมวลรวมกัน เพื่อประมาณระดับความเสียหาย หรือผลกระทบจากความเสียหายในเชิงปริมาณ ซึ่งผลกระทบอาจอยู่ในรูปของตัวเงินหรือการดำเนินงานทางสังคม การวิเคราะห์ความเสี่ยง จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากสำหรับประมาณค่าความเสี่ยง ในส่วนของการประเมินความเสี่ยง เป็นการจัดลำดับของภัยในเชิงพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อมูลว่ามีภัยใดที่อาจเกิดขึ้นบ้าง มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผลที่อาจตามมาคืออะไร และมีสิ่งใดที่อาจช่วยบรรเทาผลร้ายของความเสียหายนั้นหรือไม่ (สรวีศ วิฑูรทัศน์ และคณะ, 2559)

2) การจัดการความเสี่ยงภัยทางเกษตร

แนวคิดการจัดการความเสี่ยงทางการเกษตร (วิจิต หล่อจิระสุนต์ และวีณา นายศิลปะ รุ่งเรือง, 2545) โดยทั่วไป ปัญหาของภาคเกษตรกรรมในประเทศต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน คือ ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรมีความไม่แน่นอน เนื่องจากการเกษตรต้องพึ่งพิงปัจจัยทางธรรมชาติ โดยเฉพาะภูมิอากาศที่มีความยากต่อการควบคุม มีผลให้เกษตรกรต้องประสบกับความเสี่ยงจากภัยจากธรรมชาติ (Natural risks) ที่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม พายุ ลูกเห็บ โรคพืช แมลง และสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกร โดยตรงทั้งด้านปริมาณ คุณภาพของสินค้าเกษตร ในฤดูกาลเพาะปลูกและภัยทางสังคม (Social risks) ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง ขโมย การนัดหยุดงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เช่น การอพยพภาคการเกษตรเข้ามาทำงานในเมือง การขาดแคลนแรงงาน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี มีการนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในภาคการเกษตรมากขึ้น เป็นต้น รวมทั้งภัยจากเศรษฐกิจ (Economic risks) ที่มีเหตุมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าการเกษตรจากตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อ การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค และต้นทุนปัจจัยการผลิต เป็นต้น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติดังกล่าวมีการจัดการความเสี่ยง (Risk management) ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 วิธี คือ

1) การหลีกเลี่ยงภัย (Risk Avoidance) เช่น การที่เกษตรกรหลีกเลี่ยงการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของภูมิอากาศสูงเพื่อปลูกพืชชนิดอื่นที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศได้ดีกว่าทดแทน

2) การป้องกันภัย (Risk prevention) เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันน้ำท่วม การสร้างแหล่งน้ำชลประทาน เป็นต้น

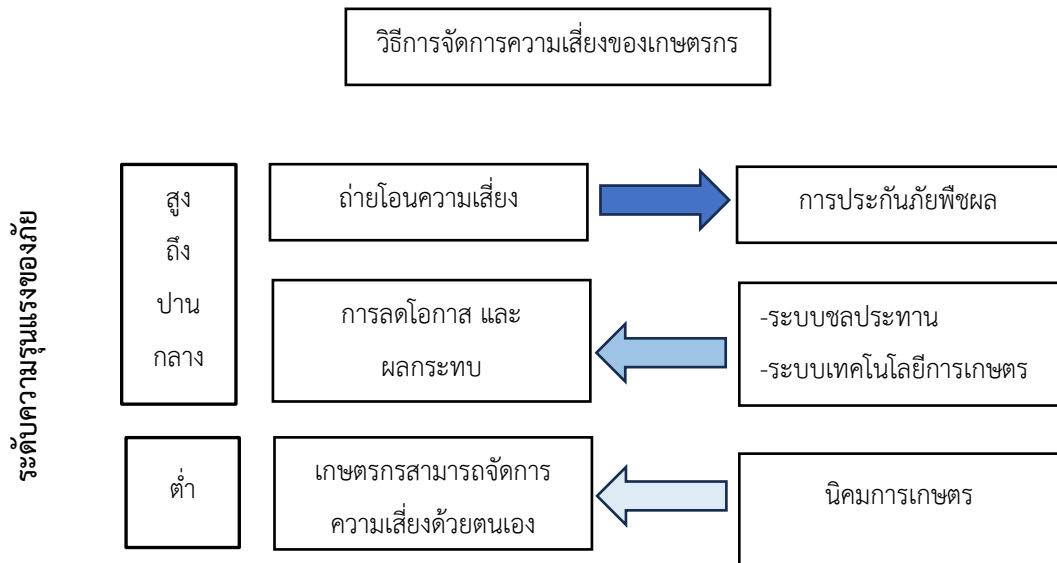
3) การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk assumption) เช่น เกษตรกรที่ร่ำรวยสามารถสะสมเงินสำรองจากปีที่มีผลผลิตดี เพื่อนำมาชดเชยในปีที่มีผลผลิตเสียหาย เกษตรกรอาจกระจายความเสี่ยงโดยการเพาะปลูกในพื้นที่ต่างๆ หรือปลูกพืชหลายๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน

4) การโอนความเสี่ยงภัย (Risk transfer) เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยง โดยการโอนความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังบุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีการกระทำได้ 2 วิธี คือ

(1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non-insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญาจะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัททำความสะอาดภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดราคาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม

(2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปแบบของการประกันภัย (Insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัยในรูปแบบของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การประกันภัย จากหลักการที่ว่าแต่ละบุคคลลดความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงมายังสังคมหรือกลุ่มคนในสังคม กล่าวคือ บุคคลที่ต้องการเผชิญความเสี่ยงเหมือนกันมารวมกลุ่มกันเนื่องจากแต่ละบุคคลไม่สามารถรับภาระจากความเสียหายนี้ร่วมกัน (Pooling of risk) เกษตรกรจำนวนมากจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยคนละเล็กคนละน้อย สมทบเข้ากองทุน (Common fund) เพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับเกษตรกรที่โชคร้ายประสบภัยพิบัติทางการเงินอย่างรุนแรง ซึ่งมีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ราย เนื่องจากความน่าจะเป็นของการเกิดภัยน้อยมาก

จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ (2553) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยงของภัยธรรมชาติที่ไม่รุนแรงมาก เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการด้วยตนเอง หากเกิดภัยธรรมชาติขึ้นปานกลางถึงรุนแรงระดับสูง เกษตรกรจะมีการจัดการความเสี่ยงหรือลดโอกาสที่จะเกิดผลกระทบได้จากวิธีการทางชลประทานหรือการใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลและการประกันภัยพืชผลก็เป็นอีกทางที่จะช่วยเพิ่มเติมการจัดการความเสี่ยงให้กับเกษตรกร

ภาพที่ 1 การจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร
ที่มา : ดัดแปลงจาก จุฑาทอง จารุมลิต และคณะ (2553)

การประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเกษตรกรบริหารจัดการความเสี่ยงได้ ซึ่งจะใช้นวัตกรรมในการจำแนกระดับความเสี่ยง เพื่อระบุขอบเขตของความคุ้มครองของการประกันภัย ซึ่งในการจำแนกระดับความเสี่ยงนั้น หลักการจัดการความเสี่ยงให้แนวทางในการจำแนกระดับความเสี่ยงออกเป็น 3 ระดับ คือ

- (1) ความเสี่ยงที่สามารถบริหารจัดการได้ในระดับครัวเรือน (Risk retention layer) ด้วยการบรรเทาผลกระทบ (Risk mitigation)
- (2) ความเสี่ยงที่สามารถบริหารจัดการได้ผ่านกลไกการประกันภัย (Market insurance layer) ด้วยการทำประกันเพื่อถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk transfer)
- (3) ความเสี่ยงที่รุนแรงเกินกว่าที่ตลาดจะรับมือได้ (Market failure layer) ซึ่งต้องอาศัยกลไกในระดับมหภาคเพื่อรับมือ

สำหรับภาคเกษตรมีความเสี่ยงเหล่านี้ ต้องมีกลไกในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน (World Bank, 2011) ตัวอย่างเช่น การจำแนกตามระดับความเสี่ยงในภาคเกษตร สำหรับกรณีเกิดภาวะฝนแล้ง จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดภาวะฝนแล้งเพียงเล็กน้อยและในช่วงเวลาไม่นาน เกษตรกรจะสามารถรับมือกับภาวะแบบนี้ได้ เช่น การหาแหล่งน้ำสำรองหรือเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง แต่เมื่อปัญหาเพิ่มความรุนแรง ทำให้ต้องพึ่งพากลไกภายนอกอื่น เช่น การหาผู้มาร่วมแบกรับความเสี่ยงที่สามารถกระจายความเสี่ยงได้ดีกว่า ซึ่งหมายถึง การพึ่งพากลไกของตลาดประกันภัยนั่นเอง สำหรับกรณีที่ภาวะฝนแล้งมีความรุนแรงเป็นระยะเวลานาน และครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง บริษัทประกันภัยจึงจำเป็นต้องกระจายความเสี่ยงไปยังบริษัทรับประกันภัยต่อ (Reinsurer) ซึ่งมีความสามารถในการกระจายความเสี่ยงได้กว้างขวางกว่า และขณะเดียวกัน

ความรุนแรงในลักษณะนี้เป็นภาวะที่กลไกตลาดล้มเหลวทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซง เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น (สุพินดา จีวดี, 2557)

2.2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs)

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์เป็นทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่มีมานานที่เกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ (Motivation) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) ได้ถูกตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 ในเอกสารที่ชื่อทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ (A Theory of Human Motivation) โดยส่วนใหญ่ใช้เรียกกันว่า “ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์” (Maslow’s Hierarchy of Needs) ที่มนุษย์ทุกคนต้องเติมเต็มความต้องการในระดับพื้นฐานให้ได้ ก่อนที่จะเติมเต็มความต้องการในระดับที่มากกว่าในขั้นต่อไป

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow (อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) (Maslow’s hierarchy of needs) กล่าวว่า ความต้องการของคนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจและความต้องการของคนมีข้อสังเกต ดังนี้ (1) คนเรามีความต้องการไม่สิ้นสุด เมื่อได้รับการตอบสนองจากความต้องการอย่างหนึ่งแล้วก็จะเกิดความต้องการในสิ่งอื่นต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด (2) ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดการจูงใจที่จะทำพฤติกรรม ส่วนความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เกิดการจูงใจอีกต่อไป (3) ความต้องการของคนจะเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นไปสู่ความต้องการไปในระดับสูงขึ้นและความต้องการในระดับต้นจะเป็นพื้นฐานของความต้องการในระดับสูงขึ้น คนจึงจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการเป็นลำดับขั้น จึงจะพัฒนาความต้องการในระดับสูงขึ้น

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow ผู้บริหารสามารถจูงใจให้พนักงานเกิดความกระตือรือร้นและมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยการนำทฤษฎีตามลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มาประยุกต์ใช้ ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ การพักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ความต้องการทางเพศ คนจำเป็นจะต้องได้รับการตอบสนองด้านร่างกายอย่างเพียงพอ จากนั้นจึงจะเริ่มความต้องการในขั้นต่อไป เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านนี้ องค์กรจึงต้องอาศัยการจูงใจด้วยการให้ผลตอบแทนเพื่อให้ร่างกายสุขสบาย เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของใช้ต่าง ๆ บ้านพักที่อยู่อาศัย การได้รับการเยียวยารักษาโรคและการมีสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการทำงานที่ถูกสุขลักษณะอนามัย การตอบสนองดังกล่าวอาจจะออกมาในลักษณะของตัวเงินที่จ่ายเป็นค่าตอบแทนหรือการจัดสวัสดิการ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security or Safety Needs) เป็นความต้องการในขั้นที่สอง ซึ่งคนมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หน้าที่การงาน เช่น ความเป็นอยู่ปลอดภัย ไม่มีอันตรายจากโจรผู้ร้าย ไม่มีการทำร้ายการคุกคาม เสี่ยงภัย ทำให้ได้รับความเจ็บปวด อันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีหน้าที่การงาน รายได้ที่มีมั่นคง สม่าเสมอ มีสวัสดิการ มีบำเหน็จบำนาญ การที่ผู้บริหารจูงใจด้วยการสร้างความรู้สึกรับประกันไม่หวนหวาดระแวง เกรงกลัว แต่เป็นความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัย และมีความ

มั่นคงในการปฏิบัติงาน ไม่หวาดหวั่นที่จะถูกปลดออกจากการงานโดยไม่มีเหตุผล หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งหมายถึง พนักงานทุกคนรู้สึกว่ามีหลักประกันความมั่นคงและปลอดภัยในหน้าที่การงาน

ขั้นที่ 3 ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance Needs) หรือความต้องการด้านสังคมและความรัก (Social and Love Needs) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแล้ว ก็จะพัฒนาความต้องการความรักจากบุคคลรอบข้าง ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของกลุ่มของครอบครัว ต้องการได้รับความใส่ใจและเป็นที่รักของเพื่อน การที่พนักงานรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ได้รับความรัก ความอบอุ่น จากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานมีความห่วงใย ดูแล ช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญและตอบสนองความต้องการดังกล่าว การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ด้วยการจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้พนักงานได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

ขั้นที่ 4 ความต้องการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการการได้รับความนับถือ ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง บุคคลจึงพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนก็สามารถทำได้ การจูงใจพนักงานประเภทนี้จึงไม่ใช่เงินเดือน สวัสดิการหรือความมั่นคง แต่เป็นการยอมรับความสามารถ และให้โอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ ผู้บริหารอาจพิจารณามอบหมายงานการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น การมอบหมายให้เป็นตัวแทนองค์การไปเข้าร่วมประชุม เป็นต้น การกระทำดังกล่าวแสดงว่าผู้บริหารไว้วางใจ ยอมรับในความสามารถ ความรู้ และเชื่อมั่นว่าพนักงานสามารถทำได้

ขั้นที่ 5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self-Actualization) เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถสูงสุดที่ตนมีอยู่ ทำในสิ่งที่สามารถจะทำได้ เช่น ความต้องการเป็นเจ้าของกิจการ นักเขียนที่มีชื่อเสียง กล่าวโดยสรุปคือ ความต้องการประสบความสำเร็จและสมหวังในสิ่งที่ตนหวังหรือต้องการ ผู้บริหารจูงใจพนักงานให้รู้ถึงความสำเร็จของตน เช่น การจัดโครงการพนักงานดีเด่น การมอบรางวัล การชมเชย การประกาศเกียรติคุณต่อความสำเร็จของพนักงาน เป็นต้น

ความต้องการทั้ง 5 ที่กล่าวมาข้างต้น มาสโลว์เชื่อว่าจะเป็นไปตามลำดับขั้นเสมอ และไม่มี การข้ามขั้น กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนจะเกิดความต้องการในขั้นที่ 1 ได้แก่ความต้องการทางด้านร่างกาย จนเมื่อสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ ความต้องการขั้นที่ 2 ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย จึงจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการในขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 จะเกิดขึ้นมาตามลำดับ มาสโลว์เชื่อว่าถ้าความต้องการขั้นใดขั้นหนึ่งยังไม่ได้รับการตอบสนอง บุคคลนั้นจะไม่เกิดความต้องการขั้นสูงขึ้นไปอย่างเด็ดขาด

การศึกษาประกันภัยสินค้ายางพารา เน้นถึงลำดับความต้องการในด้านความปลอดภัยหรือมั่นคง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการอ้างอิงแนวคิดดังกล่าวจากงานวิจัยของ กฤติกา ดวงมณี และคณะ (2564) ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ในประเทศไทย กล่าวถึง มาสโลว์ได้เสนอว่าความต้องการระดับสูงจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าความต้องการในระดับที่ต่ำกว่าจะได้รับการตอบสนองเสียก่อน หนึ่งในด้านของความต้องการด้านความปลอดภัยนั้น ได้รับ

การตอบสนองทางเศรษฐกิจ โดยมีการสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการประกันภัยจากระบบบำนาญ และความกังวลต่าง ๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ และการขโมย เป็นต้น

2.2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายและความเต็มใจรับ

ความเต็มใจจ่ายเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญในการประเมินคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของบุคคลที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในรูปตัวเงิน ซึ่งมักจะทำการประเมินในกรณีที่มีผลประโยชน์เกิดขึ้นต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ จากความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการศึกษาความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (นฤมล นิมรักษ์, 2556) โดยมูลค่าความเต็มใจจ่ายสามารถบอกถึงอุปสงค์ในการซื้อประกันภัยซึ่งไม่มีราคาตลาดและไม่มีการซื้อขาย ที่มุ่งศึกษาและระบุถึงจำนวนเงินที่ผู้บริโภคจะต้องจ่าย ซึ่งความยินดีหรือความเต็มใจของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายสำหรับค่าสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง การที่ผู้บริโภคจะยินดีจ่ายค่าสินค้าหรือบริการในราคาเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริโภคมีความสามารถที่จะจ่ายได้มากหรือน้อยเพียงใดและขึ้นอยู่กับประเมินมูลค่าของสินค้าหรือบริการนั้นของผู้บริโภค หรือหมายถึงการแสดงออกถึงความยินดีที่จะจ่ายเงินอย่างเต็มที่ ซึ่งประเมินค่าเป็นเงินและยินดีจ่ายเพื่อให้ยกระดับสินค้าหรือบริการที่ผู้จ่ายต้องการ ความยินดีที่จะจ่ายนี้เป็นองค์ประกอบประสิทธิภาพ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลให้อุปสงค์สำหรับสินค้าหรือบริการชนิดหนึ่ง ๆ เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ระดับรายได้ของผู้บริโภค ราคาสินค้าชนิดอื่นที่ใช้ประกอบการ หรือใช้ทดแทนกัน รสนิยมของผู้บริโภค จำนวนผู้บริโภครวมไปถึงการคาดการณ์เกี่ยวกับราคาในอนาคตด้วย (ภราดร ปรีดาศักดิ์, 2549)

การวัดมูลค่าความเต็มใจจ่ายสามารถหาได้จากวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยใช้วิธี (Contingent Valuation Method : CVM) วิธีการนี้เป็นการประเมินมูลค่า โดยการสอบถามจากประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้คำถามจากการสำรวจ เพื่อแสดงถึงมูลค่าความเต็มใจจ่ายที่บุคคลพึงพอใจที่จะจ่ายโดยทั่วไปแล้วการถามด้วยวิธีนี้จะต้องมีการสำรวจ ซึ่งจะเป็นการถามบุคคลด้วยคำถามที่ทำให้บุคคลบอกระดับของประโยชน์หรือโทษในรูปของมูลค่าที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้นจริงหรือสมมติขึ้น (Hypothetical markets) เช่น การถามบุคคลว่าเต็มใจที่จะจ่าย (WTP) มากที่สุดเท่าไร เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น หรือถามบุคคลว่ายินดียอมรับเงินชดเชยเท่าไร (Willingness to accept : WTA)

ความเต็มใจจ่ายผู้บริโภค มีแนวทางการวิเคราะห์ 2 แนวทาง คือ

(1) การวิเคราะห์ทางตรง ทำได้โดยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามที่มีการถามความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค โดยมีการกำหนดราคาเพื่อตั้งสมมติฐาน ซึ่งเป็นแนวทางของ CVM การวิเคราะห์วิธีนี้จะถามโดยตรงต่อผู้ถูกถามว่ามีมูลค่าความเต็มใจจ่ายสูงสุดสำหรับการใช้หรือไม่ใช้สำหรับคุณค่าการใช้หรือไม่ใช้ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความเต็มใจจ่ายนั้นถูกระบุให้มีค่าเท่ากับปริมาณที่จะต้องแบ่งจากสัดส่วนของรายได้บุคคล เพื่อจะรักษาอรรถประโยชน์คงที่ของเขาเหล่านั้น (TAO, 2000)

(2) การวิเคราะห์ทางอ้อม โดยการสังเกตพฤติกรรมผู้บริโภคและสร้างแบบจำลองพฤติกรรมจากการประมาณค่าใช้จ่ายในรูปแบบของเวลาและตัวเงินที่จะเข้าถึงสินค้าและบริการนั้น และอนุมานค่า WTP ด้วยความพึงพอใจที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน (Kristrom and Laitile, 2003) ซึ่งได้จากมูลค่าของ WTP ที่หาได้โดยทางอ้อมจากการสังเกตพฤติกรรมตลาดจริงของแต่ละบุคคล

สำหรับการศึกษานี้เลือกใช้การวิเคราะห์ทางตรง เนื่องจากเหมาะสมสำหรับการประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่าย เพราะสามารถทราบถึงมูลค่าความเต็มใจของเกษตรกรที่ระบุค่าได้

บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางการเกษตรในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสถานการณ์การผลิตและการตลาดทางการเกษตร การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ โครงการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา และข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรตัวอย่างในปีการผลิต 2567 ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

3.1.1 เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร จากการสำรวจเนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินรายจังหวัด ในปี 2566 โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ทางการเกษตรมากที่สุด คือ 2,691,086 ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดตรัง 1,354,594 ไร่ จังหวัดยะลา 1,398,288 ไร่ จังหวัดพัทลุง 1,354,594 ไร่ จังหวัดนราธิวาส 1,335,170 ไร่ จังหวัดปัตตานี 792,360 ไร่ และจังหวัดสตูล 737,719 ไร่ ตามลำดับ สำหรับการใช้อยู่ประโยชน์ที่ดินในภาคการเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเนื้อที่สวนไม้ผล/ไม้ยืนต้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.20 รองลงมา เนื้อที่การเกษตรอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.07 เนื้อที่นาข้าวคิดเป็นร้อยละ 4.44 เนื้อที่สวนผัก/ไม้ดอก/ไม้ประดับ คิดเป็นร้อยละ 0.25 และพื้นที่พืชไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ปี 2566

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	เนื้อที่ประโยชน์ ทางการเกษตร (ไร่)	เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)				
			นาข้าว	พืชไร่	สวนไม้ผล/ไม้ ยืนต้น	สวนผัก/ ไม้ดอก/ ไม้ประดับ	การเกษตร อื่น ๆ
สงขลา	4,621,181	2,691,086	138,741	70	2,371,608	6,365	174,302
พัทลุง	2,140,296	1,354,594	138,114	3,544	1,175,387	1,883	35,666
ตรัง	3,073,449	1,755,366	11,524	198	1,683,812	3,973	55,859
สตูล	1,549,361	737,719	17,287	20	681,441	3,631	35,340
ปัตตานี	1,212,722	792,360	79,654	32	547,926	2,569	162,179
ยะลา	2,825,674	1,398,288	21,462	50	1,337,324	1,471	37,981
นราธิวาส	2,797,144	1,335,170	40,195	99	1,179,633	5,388	109,855
ภาพรวม 7 จังหวัด	18,219,827 (100.00)	10,064,583 (55.24)	446,977	4,013	8,977,131	25,280	611,182
สัดส่วน (ร้อยละ)	-	100.00	4.44	0.04	89.20	0.25	6.07

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2568

3.1.2 ข้อมูลเศรษฐกิจระดับจังหวัด

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี ระหว่างปี 2562-2566(p) โดยในปี 2566(p) จังหวัดสงขลา มีมูลค่าสูงสุด 251,480 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 1.81 รองลงมา จังหวัดตรัง มีมูลค่า 70,830 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 4.04 จังหวัดปัตตานี มีมูลค่า 54,281 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 2.68 จังหวัดยะลา มีมูลค่า 52,282 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 2.21 จังหวัดนราธิวาส มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด 47,353 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 2.26 จังหวัดพัทลุง มีมูลค่า 42,800 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 4.21 และจังหวัดสตูล มีมูลค่า 33,152 ล้านบาท อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 1.72 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี

ประเทศ/ ภาค/ จังหวัด	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)		อัตรา เพิ่ม/ลด เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)
	2562	2563	2564	2565(r)	2566(p)	2565	2566	(ร้อยละ)
ประเทศ	16,889,169	15,661,294	16,186,633	17,378,002	17,954,667	7.36	3.32	2.29
ภาคใต้	1,453,026	1,280,881	1,280,920	1,399,940	1,437,591	9.29	2.69	0.68
สงขลา	242,639	230,554	244,605	256,869	251,480	5.01	-2.10	1.81
พัทลุง	36,855	37,932	40,297	42,491	42,800	5.44	0.73	4.21
ตรัง	62,493	64,548	69,392	74,651	70,830	7.58	-5.12	4.04
สตูล	31,011	32,630	33,628	33,861	33,152	0.69	-2.09	1.72
ปัตตานี	49,965	48,480	51,081	53,537	54,281	4.81	1.39	2.68
ยะลา	46,610	48,075	51,142	47,558	52,282	-7.01	9.93	2.21
นราธิวาส	43,815	42,267	46,032	45,242	47,353	-1.72	4.67	2.26

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita) ระหว่างปี 2562-2566(p) โดยในปี 2566(p) จังหวัดสงขลา มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวสูงสุด 147,790 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 1.02 รองลงมา จังหวัดตรัง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 111,746 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 3.91 จังหวัดสตูล มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 110,312 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 1.03 จังหวัดยะลา มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 108,108 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 1.57 จังหวัดพัทลุง มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 87,098 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 4.42 จังหวัดปัตตานี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 83,369 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 2.39

และจังหวัดนราธิวาส มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว 64,005 บาทต่อปี อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 1.76 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)

ประเทศ/ภาค/ จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (บาทต่อปี)					อัตราการ ขยายตัว (ร้อยละ)		อัตรา เพิ่ม/ลด เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)
	2562	2563	2564	2565(r)	2566(p)	2565	2566	(ร้อยละ)
ประเทศ	243,658	225,313	232,274	248,788	256,345	7.11	3.04	0.16
ภาคใต้	151,511	132,824	132,128	143,682	146,832	8.74	2.19	2.03
สงขลา	147,128	138,650	145,944	152,115	147,790	4.23	-2.84	1.02
พัทลุง	74,929	77,121	81,943	86,431	87,098	5.48	0.77	4.42
ตรัง	99,097	102,199	109,719	117,894	111,746	7.45	-5.21	3.91
สตูล	106,018	110,758	113,364	113,396	110,312	0.03	-2.72	1.03
ปัตตานี	77,635	75,082	78,873	82,435	83,369	4.52	1.13	2.39
ยะลา	98,828	101,259	107,031	98,922	108,108	-7.58	9.29	1.57
นราธิวาส	60,398	57,957	62,803	61,430	64,005	-2.19	4.19	1.76

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

3.1.3 ข้อมูลภัยพิบัติทางธรรมชาติ

1) พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย

พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย ปี 2566 มีครัวเรือนได้รับผลกระทบรวมจำนวน 86,707 ครัวเรือน ผู้ได้รับผลกระทบรวมจำนวน 330,348 คน โดยจังหวัดนราธิวาส มีผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด จำนวน 306,012 คน รองลงมา จังหวัดสงขลา จำนวน 12,594 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 6,364 คน จังหวัดยะลา จำนวน 3,511 คน จังหวัดสตูล จำนวน 1,123 คน จังหวัดตรัง จำนวน 708 คน และจังหวัดพัทลุง จำนวน 36 คน ทั้งนี้พื้นที่ด้านการเกษตรได้รับผลกระทบมากที่สุด 2,992 ไร่ รองลงมา ด้านประมง ได้รับผลกระทบ 1,672 (บ่อ/กระชัง/ไร่) และด้านปศุสัตว์ ได้รับผลกระทบ 43 ตัว ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 พื้นที่เกิดอุทกภัย และประกาศพื้นที่อุทกภัย ปี 2566

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (คน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้าน ประมง (บ่อ/ กระชัง/ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สงขลา	16	85	486	4,237	12,594	-	-	-	-
พัทลุง	10	57	527	12	36	250	-	-	-
ตรัง	8	41	205	236	708	-	-	-	-
สตูล	7	29	171	371	1,123	36	-	4	-
ปัตตานี	9	58	292	1,834	6,364	1,295	39	1,504	-
ยะลา	8	58	355	1,171	3,511	1,411	-	164	-
นราธิวาส	13	79	645	78,846	306,012	-	4	-	-
รวม	71	407	2,681	86,707	330,348	2,992	43	1,672	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2566

2) พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย

พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย ปี 2566 โดยมีครัวเรือนได้รับผลกระทบรวมจำนวน 1,260 ครัวเรือน ผู้ได้รับผลกระทบรวมจำนวน 3,970 คน ทั้งนี้ จังหวัดนราธิวาส มีผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด จำนวน 1,298 คน รองลงมา จังหวัดพัทลุง จำนวน 747 คน จังหวัดสงขลา จำนวน 686 คน จังหวัดสตูล จำนวน 516 คน จังหวัดยะลา จำนวน 453 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 144 คน และจังหวัดตรังจำนวน 126 คน ทั้งนี้พื้นที่ด้านการเกษตรได้รับผลกระทบ 372 ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 พื้นที่เกิดวาตภัย และประกาศพื้นที่วาตภัย ปี 2566

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (คน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้าน ประมง (บ่อ/ กระชัง/ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สงขลา	10	31	105	228	686	-	-	-	-
พัทลุง	6	18	71	249	747	367	-	-	-
ตรัง	9	21	88	42	126	-	-	-	-
สตูล	7	28	99	175	516	-	-	-	-
ปัตตานี	3	13	24	48	144	-	-	-	-
ยะลา	4	15	56	151	453	5	-	-	-
นราธิวาส	8	16	50	367	1,298	-	-	-	-
รวม	47	142	493	1,260	3,970	372	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2566

3) พื้นที่ดินโคลนถล่ม และประกาศพื้นที่ดินโคลนถล่ม

พื้นที่ดินโคลนถล่ม และประกาศพื้นที่ดินโคลนถล่ม ปี 2566 โดยมีครัวเรือนได้รับผลกระทบรวมจำนวน 7 ครัวเรือน ผู้ได้รับผลกระทบรวมจำนวน 21 คน ทั้งนี้ จังหวัดยะลา มีผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด จำนวน 18 คน รองลงมา จังหวัดสงขลา จำนวน 3 คน ทั้งนี้ไม่มีรายงานพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับผลกระทบ ดังแสดงในตารางที่ 3.6

ตารางที่ 3.6 พื้นที่ดินโคลนถล่ม และประกาศพื้นที่ดินโคลนถล่ม

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (คน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้าน ประมง (บ่อ/ กระชัง/ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สงขลา	1	1	1	1	3	-	-	-	-
พัทลุง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ตรัง	1	1	1	-	-	-	-	-	-
สตูล	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ปัตตานี	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ยะลา	3	6	6	6	18	-	-	-	-
นราธิวาส	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	5	8	8	7	21	-	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2566

4) พื้นที่เกิดอัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัย

พื้นที่เกิดอัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัยปี 2566 โดยมีครัวเรือนได้รับผลกระทบรวมจำนวน 819 ครัวเรือน ผู้ได้รับผลกระทบรวมจำนวน 2,920 คน ทั้งนี้ จังหวัดนราธิวาส มีผู้ได้รับผลกระทบมากที่สุด จำนวน 2,566 คน รองลงมา จังหวัดตรัง จำนวน 78 คน จังหวัดยะลา จำนวน 69 คน จังหวัดสงขลา และพัทลุง เท่ากัน จำนวน 63 คน จังหวัดปัตตานี จำนวน 48 คน และจังหวัดสตูล จำนวน 33 คน ทั้งนี้พื้นที่ด้านการเกษตรได้รับผลกระทบ 33 ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 3.7

ตารางที่ 3.7 พื้นที่เกิดอัคคีภัย และประกาศพื้นที่อัคคีภัย

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (คน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้าน ปศุสัตว์ (ตัว)	ด้าน ประมง (บ่อ/ กระชัง/ไร่)	ประกาศ พื้นที่ (ไร่)
สงขลา	9	13	15	21	63	-	-	-	-
พัทลุง	5	13	17	21	63	19	-	-	-
ตรัง	8	16	18	26	78	2	-	-	-
สตูล	3	6	7	11	33	2	-	-	-
ปัตตานี	4	7	8	20	48	-	-	-	-
ยะลา	4	8	13	23	69	-	-	-	-
นราธิวาส	5	9	10	697	2,566	10	-	-	-
รวม	38	72	88	819	2,920	33	-	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2566

5) พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก ในระยะเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากรวม 1,070,616 ไร่ โดยในรอบ 10 ปี น้ำท่วม 4-7 ครั้ง มากที่สุด มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากรวม 517,222 ไร่ รองลงมา น้ำท่วม น้อยกว่า 3 ครั้ง มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากรวม 463,696 ไร่ และน้ำท่วม 8-10 ครั้ง มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากรวม 89,698 ไร่ ทั้งนี้จังหวัดสงขลา มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากมากที่สุด 381,802 ไร่ รองลงมา จังหวัดพัทลุง 256,732 ไร่ จังหวัดปัตตานี 219,054 ไร่ จังหวัดนราธิวาส 118,603 ไร่ จังหวัดยะลา 52,815 ไร่ จังหวัดตรัง 28,007 ไร่ และจังหวัดสตูล 13,603 ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 3.8

ตารางที่ 3.8 พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

จังหวัด	10 ปี น้ำท่วม 8-10 ครั้ง (ไร่)	10 ปี น้ำท่วม 4-7 ครั้ง (ไร่)	10 ปี น้ำท่วม < 3 ครั้ง (ไร่)	รวมพื้นที่น้ำท่วม ซ้ำซาก (ไร่)
สงขลา	23,672	193,814	164,316	381,802
พัทลุง	54,175	138,459	64,098	256,732
ตรัง	746	15,161	12,100	28,007
สตูล	-	5,593	8,010	13,603
ปัตตานี	3,458	99,837	115,759	219,054
ยะลา	455	15,614	36,746	52,815
นราธิวาส	7,192	48,744	62,667	118,603
รวม	89,698	517,222	463,696	1,070,616

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2567

6) จำนวนครัวเรือน และวงเงินความช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปี 2566 - 2567

จำนวนครัวเรือน และวงเงินความช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปี 2566 - 2567 ในปี 2567 มีจำนวนครัวเรือนรวม 12,359 ครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากปี 2566 ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนรวม 6,048 ครัวเรือน สำหรับวงเงินความช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ในปี 2567 มีวงเงินความช่วยเหลือภัยรวม 192,834,827.68 บาท เพิ่มขึ้นจากปี 2566 ซึ่งมีวงเงินความช่วยเหลือภัยรวม 97,081,377.76 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 98.63 ทั้งนี้ในปี 2567 จังหวัดสงขลามีวงเงินความช่วยเหลือภัยมากที่สุด รองลงมา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส พัทลุง ตรัง และสตูล ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.9

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปี 2566 เป็นการสะท้อนถึงความเสี่ยงของจังหวัดในภาคใต้ตอนล่างที่ต้องเผชิญจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะภัยที่เกิดจากอุทกภัยและวาตภัย ที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรและประชาชนในหลายจังหวัด การมีวงเงินความช่วยเหลือที่เพิ่มขึ้นในปี 2567 เป็นสัญญาณที่ดีในด้านการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติ อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงจากภัยพิบัติยังคงเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยลดผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตารางที่ 3.9 จำนวนครัวเรือน และวงเงินความช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปี 2566 - 2567

จังหวัด	อุทกภัย				ภัยแล้ง				รวม				
	จำนวน (ครัวเรือน)		วงเงินความช่วยเหลือ (บาท)		จำนวน (ครัวเรือน)		วงเงิน ความช่วยเหลือ (บาท)		จำนวน (ครัวเรือน)		วงเงินความช่วยเหลือ (บาท)		อัตรา เพิ่ม/ลด ร้อยละ
	2566	2567	2566	2567	2566	2567	2566	2567	2566	2567	2566	2567	
สงขลา	1,239	4,482	14,569,719.07	68,169,431.02	-	-	-	-	1,239	4,482	14,569,719.07	68,169,431.02	367.88
พัทลุง	666	1,544	4,747,340.51	14,471,808.72	-	-	-	-	666	1,544	4,747,340.51	14,471,808.72	204.84
ตรัง	26	14	144,995.84	59,207.48	-	-	-	-	26	14	144,995.84	59,207.48	-59.17
สตูล	184	7	2,065,777.35	87,732	-	-	-	-	184	7	2,065,777.35	87,732	-95.75
ปัตตานี	1,404	4,313	12,817,263.07	49,835,131.38	-	-	-	-	1,404	4,313	12,817,263.07	49,835,131.38	288.81
ยะลา	727	985	24,409,338.49	41,087,045.01	-	-	-	-	727	985	24,409,338.49	41,087,045.01	68.33
นราธิวาส	1,627	1,014	37,082,183.43	19,124,472.07	175	-	1,244,760	-	1,802	1,014	38,326,943.43	19,124,472.07	-50.10
รวม	5,873	12,359	95,836,617.76	192,834,827.68	175	-	1,244,760	-	6,048	12,359	97,081,377.76	192,834,827.68	98.63

ที่มา: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด, 2566

3.2 สถานการณ์การผลิต การตลาดยางพารา และการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ

1) สถานการณ์การผลิต

ในปี 2563 – 2567 เนื้อที่ยืนต้น ในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีแนวโน้มลดลง จาก 7,661,849 ไร่ ในปี 2563 เป็น 7,431,791 ไร่ ในปี 2567 ลดลงร้อยละ 0.71 ต่อปี เนื่องจากเกษตรกรมีการโค่นยางพาราที่มีอายุมาก ซึ่งให้ผลผลิตน้อย รวมทั้งเกษตรกรมีปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น ที่คาดว่าจะได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น ทุเรียน ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

เนื้อที่กรีดยางได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 6,635,167 ไร่ ในปี 2563 เป็น 6,937,027 ไร่ ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.25 ต่อปี เนื่องจากเนื้อที่เปิดกรีดยางพาราปีแรกที่เพิ่มขึ้น

ผลผลิต มีแนวโน้มลดลง จาก 1,530,228 ตัน ในปี 2563 เป็น 1,443,456 ตัน ในปี 2567 หรือ ลดลงร้อยละ 1.55 ต่อปี

ทั้งนี้ในปี 2567 จังหวัดที่มีเนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีดยางได้ และผลผลิตมากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา รองลงมา จังหวัดตรัง ยะลา พัทลุง นราธิวาส สตูล และปัตตานี ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.10

ตารางที่ 3.10 เนื้อที่ยืนต้น เนื้อที่กรีด และผลผลิตยางพารา ปี 2563-2567

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)					เนื้อที่กรีดได้ (ไร่)					ผลผลิต (ตัน)							
	2563	2564	2565	2566	2567	อัตรา	2563	2564	2565	2566	2567	อัตรา	2563	2564	2565	2566	2567	อัตรา
						เพิ่ม/ลด เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)						เพิ่ม/ลด เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)						เพิ่ม/ลด เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)
สงขลา	2,224,165	2,208,210	2,195,792	2,192,446	2,164,446	-0.61	1,872,299	1,914,724	1,935,317	2,031,769	2,027,819	2.21	437,226	427,607	411,181	417,094	407,592	-1.64
พัทลุง	993,455	986,865	980,064	980,522	975,522	-0.43	895,296	901,600	903,056	926,010	924,330	0.91	204,030	202,336	190,216	188,438	183,942	-2.75
ตรัง	1,361,536	1,347,127	1,336,440	1,323,297	1,304,042	-1.04	1,185,411	1,197,161	1,188,417	1,211,052	1,209,537	0.52	287,114	274,171	264,326	264,785	262,470	-2.12
สตูล	531,753	527,303	525,162	525,022	510,022	-0.87	410,430	425,477	430,874	432,537	428,705	1.04	96,417	100,724	99,432	96,678	94,744	-0.76
ปัตตานี	407,499	406,452	404,663	403,977	399,977	-0.43	353,953	359,201	363,367	374,500	371,320	1.38	82,305	83,989	82,021	82,147	79,834	-0.83
ยะลา	1,213,553	1,197,480	1,185,279	1,174,340	1,164,340	-1.02	1,084,003	1,079,635	1,091,851	1,107,377	1,100,629	0.56	244,664	255,531	249,273	244,269	239,937	-0.84
นราธิวาส	929,888	926,576	925,125	922,442	913,442	-0.40	833,775	843,161	856,892	879,018	874,687	1.38	178,472	185,739	180,224	177,142	174,937	-0.87
ภาพรวม 7 จังหวัด	7,661,849	7,600,013	7,552,525	7,522,046	7,431,791	-0.71	6,635,167	6,720,959	6,769,774	6,962,263	6,937,027	1.25	1,530,228	1,530,097	1,476,673	1,470,553	1,443,456	-1.55

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2568

2) สถานการณ์การตลาดยางพารา

2.1) สถานการณ์ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้

ปี 2562 - 2567 สถานการณ์ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ ในภาพรวม 7 จังหวัดภาคใต้ ตอนล่างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 19.14 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 28.23 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.23 ต่อปี เนื่องจากความต้องการยางพาราในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของ เศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ราคายางพาราในพื้นที่เพิ่มขึ้น โดยมีรายละเอียดระดับจังหวัด ดังนี้

จังหวัดสงขลา ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 19.97 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 29.11 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.65 ต่อปี

จังหวัดพัทลุง ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 19.10 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 27.91 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.94 ต่อปี

จังหวัดตรัง ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 18.92 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 27.34 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.60 ต่อปี

จังหวัดสตูล ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 19.50 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 30.51 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.26 ต่อปี

จังหวัดปัตตานี ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 18.03 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 26.89 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.03 ต่อปี

จังหวัดยะลา ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 19.07 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 27.60 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.82 ต่อปี

จังหวัดนราธิวาส ราคายางพาราก่อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 19.39 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 28.22 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.29 ต่อปี ดังแสดงใน ตารางที่ 3.11

ตารางที่ 3.11 ราคาขายพาราก้อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ ปี 2562 – 2567

จังหวัด	ราคาขายพาราก้อนถ้วยที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)						อัตราเพิ่ม/ลด เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)
	2562	2563	2564	2565	2566	2567	
สงขลา	19.97	18.60	22.61	23.34	20.82	29.11	6.65
พัทลุง	19.10	17.44	22.24	23.16	20.01	27.91	6.94
ตรัง	18.92	17.46	22.31	22.46	19.89	27.34	6.60
สตูล	19.50	18.12	22.51	24.41	21.12	30.51	8.26
ปัตตานี	18.03	16.00	21.26	22.24	19.94	26.89	8.03
ยะลา	19.07	16.65	21.75	23.78	18.85	27.60	6.82
นราธิวาส	19.39	17.54	22.73	24.04	20.93	28.22	7.29
เฉลี่ย 7 จังหวัด	19.14	17.40	22.20	23.35	20.22	28.23	7.23

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

2.2) สถานการณ์ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้

ปี 2562 - 2567 สถานการณ์ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ ในภาพรวม 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 40.09 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 66.90 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.01 ต่อปี เนื่องจากความต้องการยางพาราในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ราคาขายพาราในพื้นที่เพิ่มขึ้น โดยมีรายละเอียดระดับจังหวัด ดังนี้

จังหวัดสงขลา ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 41.11 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 67.76 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.00 ต่อปี

จังหวัดพัทลุง ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 40.87 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 67.00 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.83 ต่อปี

จังหวัดตรัง ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 40.05 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 67.19 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.24 ต่อปี

จังหวัดสตูล ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 40.71 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 67.94 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.22 ต่อปี

จังหวัดปัตตานี ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 39.83 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 67.88 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.67 ต่อปี

จังหวัดยะลา ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 38.98 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 66.57 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.52 ต่อปี

จังหวัดนราธิวาส ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 39.08 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2562 เป็น 63.99 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.60 ต่อปี ดังแสดงในตารางที่ 3.12

ตารางที่ 3.12 ราคาน้ำยางพาราสดที่เกษตรกรขายได้ ปี 2562 – 2567

จังหวัด	ราคาน้ำยางพาราสด ที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)						อัตราเพิ่ม/ลด เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)
	2562	2563	2564	2565	2566	2567	
สงขลา	41.11	42.08	50.36	52.05	44.31	67.76	8.00
พัทลุง	40.87	41.21	50.15	51.31	43.24	67.00	7.83
ตรัง	40.05	40.82	49.19	50.38	43.07	67.19	8.24
สตูล	40.71	41.36	50.11	51.81	43.80	67.94	8.22
ปัตตานี	39.83	44.06	52.11	49.63	43.64	67.88	7.67
ยะลา	38.98	39.42	48.08	47.92	42.00	66.57	8.52
นราธิวาส	39.08	39.35	47.72	48.53	40.45	63.99	7.60
เฉลี่ย 7 จังหวัด	40.09	41.19	49.67	50.23	42.93	66.90	8.01

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

3) การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ

จำนวนเกษตรกร และวงเงินช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยยางพารา ตามหลักเกณฑ์การช่วยเหลือสวนประสพภัยพิบัติของการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ซึ่งจ่ายให้กับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. รายละ 3,000 บาท ในพื้นที่จังหวัดจังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในปี 2565 – 2567 ภาพรวม 7 จังหวัด เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจำนวน 181 , 256 , 998 ราย ตามลำดับ วงเงินชดเชย 543,000 , 768,000 , 2,994,000 บาท ตามลำดับ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 134.82 ต่อปี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวม 7 จังหวัดเป็นรายปี พบว่า

ปี 2565 มีเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือ จำนวน 181 ราย วงเงินชดเชย จำนวน 543,000 บาท ภัยพิบัติส่วนใหญ่เกิดจากลมพายุ เกษตรกรจำนวน 98 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 294,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.14 รองลงมา น้ำท่วม เกษตรกรจำนวน 71 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 213,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.23 และไฟไหม้ เกษตรกรจำนวน 12 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 36,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.63

ปี 2566 มีเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือ จำนวน 256 ราย วงเงินชดเชย จำนวน 768,000 บาท ภัยพิบัติส่วนใหญ่เกิดจากน้ำท่วม เกษตรกรจำนวน 224 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 672,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมา ลมพายุ เกษตรกรจำนวน 16 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 48,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.25

ไฟไหม้ เกษตรกรจำนวน 13 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 39,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.08 และภัยแล้ง เกษตรกรจำนวน 3 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.17

ปี 2567 มีเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจำนวน 998 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 2,994,000 บาท ภัยพิบัติส่วนใหญ่เกิดจากน้ำท่วม เกษตรกรจำนวน 868 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 2,604,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 86.97 รองลงมาไฟไหม้ เกษตรกรจำนวน 81 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 243,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.12 ลมพายุ เกษตรกรจำนวน 48 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 144,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.81 และภัยแล้ง เกษตรกรจำนวน 1 ราย วงเงินชดเชยจำนวน 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.10 ดังแสดงในตารางที่ 3.13

ตารางที่ 3.13 การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ ปี 2565 – 2567

จังหวัด	2565		2566		2567		อัตราเพิ่ม/ลด
	จำนวน เกษตรกร (ราย)	วงเงินชดเชย (บาท)	จำนวน เกษตรกร (ราย)	วงเงิน ชดเชย (บาท)	จำนวน เกษตรกร (ราย)	วงเงิน ชดเชย (บาท)	วงเงินชดเชย เฉลี่ย/ปี (ร้อยละ)
สงขลา	42	126,000	142	426,000	40	120,000	-2.41
ภัยแล้ง	-	-	-	-	-	-	
น้ำท่วม	25	75,000	136	408,000	22	66,000	
ไฟไหม้	-	-	1	3,000	9	27,000	
ลมพายุ	17	51,000	5	15,000	9	27,000	
พัทลุง	16	48,000	5	15,000	25	75,000	25.00
ภัยแล้ง	-	-	-	-	-	-	
น้ำท่วม	16	48,000	5	15,000	25	75,000	
ไฟไหม้	-	-	-	-	-	-	
ลมพายุ	-	-	-	-	-	-	
ตรัง	41	123,000	29	87,000	81	243,000	40.56
ภัยแล้ง	-	-	3	9,000	-	-	
น้ำท่วม	4	12,000	17	51,000	8	24,000	
ไฟไหม้	2	6,000	1	3,000	36	108,000	
ลมพายุ	35	105,000	8	24,000	37	111,000	
สตูล	52	156,000	19	57,000	17	51,000	-42.82
ภัยแล้ง	-	-	-	-	-	-	
น้ำท่วม	2	6,000	8	24,000	-	-	
ไฟไหม้	8	24,000	8	24,000	16	48,000	
ลมพายุ	42	126,000	3	9,000	1	3,000	

ตารางที่ 3.13 การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ ปี 2565 – 2567 (ต่อ)

จังหวัด	2565		2566		2567		อัตราเพิ่ม/ลด
	จำนวน	วงเงินชดเชย	จำนวน	วงเงิน	จำนวน	วงเงิน	วงเงินชดเชย
	เกษตรกร (ราย)	(บาท)	เกษตรกร (ราย)	ชดเชย (บาท)	เกษตรกร (ราย)	ชดเชย (บาท)	เฉลี่ยต่อปี (ร้อยละ)
ปัตตานี	4	12,000	32	96,000	83	249,000	355.52
ภัยแล้ง	-	-	-	-	-	-	
น้ำท่วม	3	9,000	32	96,000	78	234,000	
ไฟไหม้	1	3,000	-	-	5	15,000	
ลมพายุ	-	-	-	-	-	-	
ยะลา	13	39,000	14	42,000	81	243,000	149.62
ภัยแล้ง	-	-	-	-	-	-	
น้ำท่วม	12	36,000	13	39,000	70	210,000	
ไฟไหม้	-	-	1	3,000	10	30,000	
ลมพายุ	1	3,000	-	-	1	3,000	
นราธิวาส	13	39,000	15	45,000	671	2,013,000	618.44
						0	
ภัยแล้ง	-	-	-	-	1	3,000	
น้ำท่วม	9	27,000	13	39,000	665	1,995,000	
ไฟไหม้	1	3,000	2	6,000	5	15,000	
ลมพายุ	3	9,000	-	-	-	-	
รวม 7 จังหวัด	181	543,000	256	768,000	998	2,994,000	134.82
						0	
ภัยแล้ง	-	-	3	9,000	1	3,000	
				(1.17)		(0.10)	
น้ำท่วม	71	213,000	224	672,000	868	2,604,000	
		(39.23)		(87.50)		(86.97)	
ไฟไหม้	12	36,000	13	39,000	81	243,000	
		(6.63)		(5.08)		(8.12)	
ลมพายุ	98	294,000	16	48,000	48	144,000	
		(54.14)		(6.25)		(4.81)	

หมายเหตุ: หลักเกณฑ์การช่วยเหลือสวนประสบภัยพิบัติ ของ การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) จ่ายให้กับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. รายละ 3,000 บาท

ที่มา: การยางแห่งประเทศไทย, 2567

3.3 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

เกษตรกรตัวอย่างผู้ปลูกยางพารา ในพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส จำนวน 248 ตัวอย่าง มีข้อมูลทั่วไป ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.05 และเป็นเพศชายร้อยละ 43.95

อายุ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.53 รองลงมา มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.26 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.97 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.84 และอายุระหว่าง 20 - 30 คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.13 รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 22.58 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 13.31 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 11.29 อนุปริญญา/ปวส คิดเป็นร้อยละ 8.47 ไม่ได้ศึกษาและสูงกว่าปริญญาตรี เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.61 ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน โดยประกอบอาชีพภาคเกษตร 2 คนต่อครัวเรือน ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร 1 คนต่อครัวเรือน และไม่ประกอบอาชีพ 1 คนต่อครัวเรือน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 87.10 ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 41.96 สหกรณ์การเกษตร อาทิ สหกรณ์กองทุนสวนยาง คิดเป็นร้อยละ 34.38 กลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มน้ำยางสด กลุ่มชาวสวนยาง คิดเป็นร้อยละ 23.66 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 12.90 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.14

ตารางที่ 3.14 เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศของเกษตรกร	248	100.00
เพศชาย	109	43.95
เพศหญิง	139	56.05
อายุของเกษตรกร	248	100.00
20 – 30 ปี	1	0.40
31 – 40 ปี	12	4.84
41 – 50 ปี	52	20.97
51 – 60 ปี	103	41.53
60 ปี ขึ้นไป	80	32.26
ระดับการศึกษา	248	100.00
ไม่ได้ศึกษา	4	1.61
ประถมศึกษา	102	41.13
มัธยมศึกษาตอนต้น	33	13.31
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	56	22.58
อนุปริญญา/ปวส.	21	8.47
ปริญญาตรี	28	11.29
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.61
สมาชิกในครัวเรือน		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย	4 คน/ครัวเรือน	
อาชีพเกษตรกร เฉลี่ย	2 คน/ครัวเรือน	
ประกอบอาชีพอื่นๆ นอกภาคเกษตร เฉลี่ย	1 คน/ครัวเรือน	
ไม่ประกอบอาชีพ เฉลี่ย	1 คน/ครัวเรือน	
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็น	32	12.90
เป็น	216	87.10
เป็นสมาชิกกลุ่มกลุ่ม *		
กลุ่มแปลงใหญ่	94	41.96
สหกรณ์การเกษตร อาทิ สหกรณ์กองทุนสวนยาง	77	34.38
กลุ่มเกษตรกร อาทิ กลุ่มนํ้ายางสด กลุ่มชาวสวนยาง	53	23.66

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2) ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุ ลักษณะพื้นที่ และแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา

ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีกรรมสิทธิ์ถือครองเป็นของตนเอง โดยส่วนใหญ่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.26 รองลงมาคือ ถือครองมากกว่า 30 – 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.08 และถือครองมากกว่า 50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.66 ตามลำดับ

ลักษณะพื้นที่ปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีลักษณะพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 75.24 รองลงมาเป็นที่ลาดชัน คิดเป็นร้อยละ 13.02 และที่เชิงเขา คิดเป็นร้อยละ 11.74 ตามลำดับ

ช่วงอายุยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มียางพาราอยู่ในช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 25.17 รองลงมา ช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.81 ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.48 ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.42 ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.99 และช่วงปีปลูกแรกหรือ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.13 ตามลำดับ

การขึ้นทะเบียนกับ กยท. พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการขึ้นทะเบียนกับทาง กยท. คิดเป็นร้อยละ 99.19 และไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับทาง กยท. คิดเป็นร้อยละ 0.81

การปลูกพืชเสริมในสวนยางพารา (ปลูกแซม) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการปลูกแซม คิดเป็นร้อยละ 63.71 และมีการปลูกพืชแซม อาทิ กล้าย กาแฟ โกโก้ ลองกอง มังคุด สละ ผักเหลียง คิดเป็นร้อยละ 36.29

แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งพาน้ำฝน คิดเป็นร้อยละ 96.50 รองลงมาคือ สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง และแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.56 และน้ำชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 0.38 ตามลำดับ

แรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 50.40 รองลงมา ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก และจ้างแรงงานเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.18 จ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 19.36 จ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.66 และอื่นๆ อาทิ รอพิจารณาในช่วงยางพาราเปิดกรีด คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.15

ตารางที่ 3.15 ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุ ลักษณะพื้นที่ และแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา		
ตนเอง	248	100.00
≤ 30 ไร่	204	82.26
> 30 - 50 ไร่	25	10.08
> 50 ไร่	19	7.66
ช่วงอายุการให้ผลผลิตและลักษณะพื้นที่ปลูก*		
ลักษณะพื้นที่ปลูกภาพรวม (แปลง)	622	100.00
ที่ราบ	468	75.24
ที่ลาดชัน	81	13.02
ที่เชิงเขา	73	11.74
1) ช่วงปีปลูกแรกหรือ 1 ปี (ทย.)	10	2.13
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1	-
ที่ราบ	8	80.00
ที่ลาดชัน	2	20.00
ที่เชิงเขา	-	-
2) ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี (ทย.)	57	15.99
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.3	-
ที่ราบ	59	78.67
ที่ลาดชัน	9	12.00
ที่เชิงเขา	7	9.33
3) ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี (ทย.)	82	17.48
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.2	-
ที่ราบ	80	80.00
ที่ลาดชัน	13	13.00
ที่เชิงเขา	7	7.00
4) ช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี (ทย.)	107	22.81
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.2	-
ที่ราบ	107	79.85
ที่ลาดชัน	17	12.69
ที่เชิงเขา	10	7.46

ตารางที่ 3.15 ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุ ลักษณะพื้นที่ และแรงงานที่ใช้ในการทำสวนยางพารา (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
5) ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี (ตย.)	77	16.42
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.4	-
ที่ราบ	85	77.98
ที่ลาดชัน	10	9.18
ที่เชิงเขา	14	12.84
6) ช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป (ตย.)	118	25.17
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.6	-
ที่ราบ	129	66.50
ที่ลาดชัน	30	15.46
ที่เชิงเขา	35	18.04
การขึ้นทะเบียนกับ กยท.	248	100.00
ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	246	99.19
ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	2	0.81
การปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม)	248	100.00
ไม่มี	158	63.71
มี อาทิ กล้วย กาแฟ โกโก้ ลองกอง มังคุด สละ ผักเหลียง	90	36.29
แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา *		100.00
น้ำฝน	248	96.50
น้ำชลประทาน	1	0.38
สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง	4	1.56
แหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน	4	1.56
แรงงานใช้ในการทำสวนยางพารา	248	100.00
แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น	125	50.40
แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนส่วนหลัก และจ้างแรงงานเป็นส่วนน้อย	55	22.18
จ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่	48	19.36
จ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน	19	7.66
อื่น ๆ อาทิ รอพิจารณาในช่วงยางพาราเปิดกรีด	1	0.40

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3) รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา

รายได้ครัวเรือน ปี 2567 พบว่า เกษตรกรมีรายได้ครัวเรือน 536,258.76 บาท/ครัวเรือน/ปี ประกอบด้วย รายได้ภาคเกษตร 376,903.81 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 70.28 และรายได้นอกภาคเกษตร 159,354.95 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 29.72 สำหรับรายได้ภาคเกษตรเป็นรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา 188,104.83 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 35.08 รายได้จากการปลูกพืชแซมยางพารา 9,034.78 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 1.68 รายได้จากการรับจ้างกรีดยาง 67,059.57 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 12.50 และรายได้อื่น ๆ เช่น พืชสวน ปศุสัตว์ ประมง และรับจ้างการเกษตรอื่น ๆ 112,704.63 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 21.02

ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ในการผลิตยางพารา ปี 2567 พบว่า ช่วงอายุก่อนให้ผลผลิต มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด 49,081.24 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนใหญ่เป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 51.84 รองลงมาเป็นค่าจ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 47.99 และค่าใช้จ่ายคงที่ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ตามลำดับ สำหรับในช่วงอายุให้ผลผลิต มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด 145,276.47 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 83.17 รองลงมาเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 16.71 และค่าใช้จ่ายคงที่ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ตามลำดับ

แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของตนเองทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 84.07 รองลงมา เป็นการกู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 14.91 เป็นการกู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 0.68 และอื่น ๆ อาทิ ชื้อเงินเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ตามลำดับ

หนี้สินคงเหลือจากการกู้ยืมมาทำสวนยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 84.27 และมีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 15.73 โดยในจำนวนที่มีหนี้สิน เกษตรกรมีหนี้สินคงเหลือ เฉลี่ย 434,432.00 บาท/ครัวเรือน/ปี

รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ขายในรูปแบบน้ำยางสด คิดเป็นร้อยละ 79.22 รองลงมา ขายในรูปแบบยางก้อนถ้วย คิดเป็นร้อยละ 19.61 ขายในรูปแบบเศษยาง คิดเป็นร้อยละ 0.78 และขายในรูปแบบยางแผ่นดิบ คิดเป็นร้อยละ 0.39 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3.16

ตารางที่ 3.16 รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	536,258.76	100.00
รายได้ภาคเกษตร (บาท/ครัวเรือน/ปี)	376,903.81	70.28
การขายผลผลิตยางพารา (บาท/ครัวเรือน/ปี)	188,104.83	35.08
การปลูกพืชแซมยางพารา (บาท/ครัวเรือน/ปี)	9,034.78	1.68
การรับจ้างกรีดยาง (บาท/ครัวเรือน/ปี)	67,059.57	12.50
อื่นๆ เช่น พืชสวน ปศุสัตว์ ประมง และรับจ้างการเกษตรอื่น ๆ	112,704.63	21.02
รายได้นอกภาคเกษตร (บาท/ครัวเรือน/ปี)	159,354.95	29.72
ค่าใช้จ่าย (เงินสด) ในการผลิตยางพาราช่วงอายุก่อนให้ผลผลิต	49,081.24	100.00
ค่าใช้จ่ายคงที่ เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	83.06	0.17
ค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	23,551.85	47.99
ค่าวัสดุอุปกรณ์ เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	25,446.33	51.84
ค่าใช้จ่าย (เงินสด) ในการผลิตยางพาราช่วงอายุให้ผลผลิตแล้ว	145,276.47	100.00
ค่าใช้จ่ายคงที่ เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	177.29	0.12
ค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	120,829.09	83.17
ค่าวัสดุอุปกรณ์ เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	24,270.09	16.71
แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา*	295	100.00
ของตนเอง	248	84.07
กู้ยืมทั้งหมด	2	0.68
กู้ยืมบางส่วน	44	14.91
อื่น ๆ อาทิ ชื้อเงินเชื่อ	1	0.34
หนี้สินคงเหลือจากการกู้ยืมมาทำสวนยางพารา	248	100.00
ไม่มี	209	84.27
มี	39	15.73
หนี้สินคงเหลือ เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)	434,432	
รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา*	255	100.00
น้ำยางสด	202	79.22
ยางแผ่นดิบ	1	0.39
ยางก้อนถ้วย	50	19.61
เศษยาง	2	0.78

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกร รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 รูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร

4.1.1 รูปแบบการประสมภัยพาราของเกษตรกร

1) การประสมภัยพารา

การประสมภัยพารา ระดับความรุนแรงและความเสียหาย (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ / โรค ฯลฯ) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) พบว่า เกษตรกรประสมกับภัยโรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.58 เป็นการประสมภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับมาก รองลงมา ประสมภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 62.90 เกิดขึ้นเฉลี่ย 1.53 ครั้งต่อปี โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับปานกลาง โรคเปลือกแห้ง คิดเป็นร้อยละ 62.90 ประสมภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก คิดเป็นร้อยละ 50.81 เกิดขึ้นเฉลี่ย 1.94 ครั้งต่อปี โดยระดับความรุนแรงและความเสียหาย อยู่ในระดับปานกลาง ปลูก คิดเป็นร้อยละ 50.00 ประสมภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ลมพายุ คิดเป็นร้อยละ 37.50 เกิดขึ้นเฉลี่ย 1.48 ครั้งต่อปี โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคเปลือกเน่า คิดเป็นร้อยละ 32.66 ประสมภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย โรคเส้นดำ คิดเป็นร้อยละ 32.26 ประสมภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรครากขาว คิดเป็นร้อยละ 24.19 ประสมภัยมาอย่างต่อเนื่อง โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย อีกทั้งเกษตรกร เคยประสมภัยจากกาฝาก โรคราแป้ง หนอนทราย โรคโคนต้นไม้ ไฟป่า/ไฟไหม้ และโรคราสีชมพู คิดเป็นร้อยละ 14.11, 7.26, 6.05, 5.24, 2.42, 2.23 ตามลำดับ ประสมภัยมาอย่างต่อเนื่องและเกิดขึ้นเฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย น้อยที่สุด น้อยที่สุด น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.1

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพาราและภัยแล้งเป็นภัยหลักที่เกษตรกรประสบมากที่สุด โดยมีผลกระทบอย่างสูงต่อการผลิตยางพารา ส่วนภัยอื่น ๆ เช่น โรคเปลือกแห้ง น้ำท่วม ปลูก และลมพายุ แม้ว่าจะมีความรุนแรงในระดับต่ำกว่า แต่ก็ยังส่งผลกระทบต่อ

การผลิตยางพารา นอกจากนี้น้ำการเฝ้าระวังและการป้องกันภัยเหล่านี้ยังคงเป็นเรื่องสำคัญที่เกษตรกรต้องให้ความสำคัญในการดูแลและพัฒนากระบวนการเกษตรให้มีความยั่งยืนในอนาคต

ตารางที่ 4.1 การประสพภัยยางพารา ระดับความรุนแรงและความเสียหาย

ชนิดภัย	เคยประสพภัย (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ยจำนวน ครั้ง/ปี	ค่าเฉลี่ยความถี่	ค่าคะแนน	แปลผล
การประสพภัยยางพารา ระดับความรุนแรงและความเสียหาย*					
1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	62.90	1.53	1	2.83	ปานกลาง
2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	50.81	1.94	1	2.85	ปานกลาง
3) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	37.50	1.48	1	1.70	น้อยที่สุด
4) ไฟป่า/ไฟไหม้	2.42	1.00	1	2.00	น้อย
5) โรคราแป้ง	7.26	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.56	น้อยที่สุด
6) โรคราสีชมพู	2.23	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.63	น้อยที่สุด
7) โรคราขาว	24.19	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.88	น้อย
8) โรคเส้นดำ	32.26	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.79	น้อยที่สุด
9) โรคเปลือกเน่า	32.66	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	2.15	น้อย
10) โรคเปลือกแห้ง	62.90	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	2.10	น้อย
11) หนอนทราย	6.05	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.67	น้อยที่สุด
12) โรคโคนต้นไหม้	5.24	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.77	น้อยที่สุด
13) ปลวก	50.00	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	1.61	น้อยที่สุด
14) โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา	97.58	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	3.71	มาก
15) อื่น ๆ อาทิ กาฝาก	14.11	2.23	เป็นมาอย่างต่อเนื่อง	2.23	น้อย

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การประสพปัญหาโรคยางพาราตกต่ำ

ในปี 2566-2567 พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประสพปัญหาโรคยางพาราตกต่ำและกระทบต่อรายได้ คิดเป็นร้อยละ 85.48 โดยในจำนวนนี้ ราคาขายที่ได้รับทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนการผลิต (เท่าทุน) คิดเป็นร้อยละ 55.66 และราคาขายที่ได้รับทำให้รายได้น้อยกว่าต้นทุนการผลิต (ขาดทุน) คิดเป็นร้อยละ 44.34 และเกษตรกรไม่ประสพปัญหาโรคยางพาราตกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14.52 ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การประสบปัญหาการคายางตกต่ำ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาการคายางตกต่ำ	248	100.00
ไม่ประสบปัญหา	36	14.52
ประสบปัญหา	212	85.48
ประเด็นปัญหา (n=212)		
ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนการผลิต (เท่าทุน)	118	55.66
ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้น้อยกว่าต้นทุนการผลิต (ขาดทุน)	94	44.34

ที่มา: จากการสำรวจ

3) การเตรียมการป้องกันภัยทางพาราในอดีต

การเตรียมการป้องกันภัยทางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมการป้องกันภัยทางพารา คิดเป็นร้อยละ 82.26 โดยในจำนวนนี้ เกษตรกรไม่ทราบว่าต้องเตรียมการป้องกันอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 97.55 เกษตรกรยังไม่เจอปัญหา คิดเป็นร้อยละ 2.45 และเกษตรกรมีการเตรียมการป้องกันภัยทางพารา คิดเป็นร้อยละ 17.74 โดยในจำนวนนี้ เกษตรกรมีการเตรียมการป้องกัน โดยการขอคำปรึกษา คำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การเตรียมการป้องกันด้วยการใส่ปุ๋ยบำรุงต้นให้สมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 79.55 และการบริหารจัดการสวนยางพารา อาทิ การขุดคูระบายน้ำ การขุดคูรอบสวนเพื่อป้องกันไม่ให้โรคแพร่กระจาย คิดเป็นร้อยละ 20.45 ดังแสดงในตารางที่ 4.3

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาความรู้และการเข้าถึงข้อมูลการเตรียมการป้องกันภัยทางพาราที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเกษตรกรเตรียมพร้อมในการรับมือกับภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และช่วยให้การผลิตยางพารามีความยั่งยืนในระยะยาว

ตารางที่ 4.3 การเตรียมการป้องกันภัยทางพาราในอดีต

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การเตรียมการป้องกันภัยทางพารา	248	100.00
ไม่ได้เตรียมการป้องกัน	204	82.26
ไม่ทราบว่าต้องเตรียมการป้องกันอย่างไร	199	97.55
ยังไม่เจอปัญหา	5	2.45
เตรียมการป้องกัน	44	17.74
ขอคำปรึกษา คำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ	35	79.55
การบริหารจัดการสวนยางพารา	9	20.45

ที่มา: จากการสำรวจ

4) การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณี ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด ดังนี้

การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณี ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 70.16 และเกษตรกรเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.84 โดยในจำนวนนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจาก กยท. ในเรื่องการดูแลการป้องกันโรคใบร่วงชนิดใหม่ ในยางพาราและการใส่ปุ๋ยยางพารา การฟื้นฟูต้นยางพาราหลังการเกิดโรค คิดเป็นร้อยละ 87.80 และเกษตรกรอำเภอ เกษตรจังหวัด โดยเกษตรกรได้รับข้อมูลในการผสมปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 12.20

การได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณี ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 97.98 และ เกษตรกรเคยได้รับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณี ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 2.02 อาทิ การได้รับเงินชดเชยจาก กยท. โดยเกษตรกรได้รับการชดเชยในวงเงินเฉลี่ยต่อปี 7,490 บาท

การได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคย ได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 88.31 และเกษตรกรเคยได้รับความช่วยเหลือ ที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 11.69 โดยในจำนวนนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับปุ๋ย และสาร ปรับปรุงดินจาก กยท. คิดเป็นร้อยละ 87.10 และเกษตรกรได้รับปุ๋ยและโดโลไมท์จากเกษตรกรอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 12.90 ดังแสดงในตารางที่ 4.4

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การเข้าถึงข้อมูลและการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญในกรณีที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติหรือโรคระบาด ซึ่งจะเป็นการทำให้เกษตรกรเตรียมการ รับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและการสนับสนุนใน รูปแบบต่างๆ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรค การให้ปุ๋ยบำรุงรักษาดินยาง หรือการเพิ่มวงเงินชดเชย สำหรับเกษตรกรที่ประสบภัย จะช่วยให้เกษตรกรสามารถฟื้นตัวจากผลกระทบได้เร็วขึ้นและมีความมั่นคงใน อาชีพการเกษตรมากขึ้น

ตารางที่ 4.4 การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1) การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์	248	100.00
ไม่เคย	174	70.16
เคย*	74	29.84
1.1) กยท. (n=72)		
ข้อมูลที่ได้รับ โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพาราการใส่ปุ๋ย	72	87.80
ยางพารา การฟื้นฟูต้นยางพาราหลังการเกิดโรค		
1.2) เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด (n=10)		
ข้อมูลที่ได้รับ การผสมปุ๋ย	10	12.20

ตารางที่ 4.4 การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2) การได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา	248	100.00
ไม่เคย	243	97.98
เคย	5	2.02
กยท. วงเงินที่ได้รับเฉลี่ยต่อปี 7,490 บาท		
3) การได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา	248	100.00
ไม่เคย	219	88.31
เคย*	29	11.69
3.1) กยท. (n=27)	27	87.10
สิ่งที่ได้รับ ปู๋ย และสารปรับปรุงดิน		
3.2) เกษตรอำเภอ (n=4)	4	12.90
สิ่งที่ได้รับ ปู๋ย และโดโลไมท์		

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 ความต้องการทำประกันภัยสินค้าของเกษตรกร

1) การรับรู้การทำประกันภัยสินค้าในอดีต

การรับรู้การทำประกันภัยสินค้าในอดีต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่รู้จักโครงการประกันภัยสินค้า คิดเป็นร้อยละ 98.39 และเกษตรกรรู้จักโครงการประกันภัยสินค้า คิดเป็นร้อยละ 1.61 โดยในจำนวนนี้รู้จักโดยผ่านการบอกเล่าจากญาติ ลูกหลาน ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การรับรู้การทำประกันภัยสินค้า

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การรับรู้การทำประกันภัยสินค้า	248	100.00
ไม่รู้จัก	244	98.39
รู้จัก	4	1.61
โครงการที่เกษตรกรรู้จัก (n=4)		
ประกันภัยสินค้า	4	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การซื้อประกันภัยยางพาราของเกษตรกร

การซื้อประกันภัยยางพาราของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรไม่เคยซื้อประกันภัยยางพาราทั้งหมด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้จักรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 96.85 ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 1.58 อื่น ๆ อาทิ ไม่สนใจ มีพื้นที่น้อย ไม่ทราบรายละเอียดโครงการ คิดเป็นร้อยละ 1.18 และขั้นตอนการซื้อหรือได้รับค่าสินไหมทดแทนยุ่งยากและมีความล่าช้า คิดเป็นร้อยละ 0.39 ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 การซื้อประกันภัยยางพาราของเกษตรกร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การทำประกันภัยยางพารา	248	100.00
เคยซื้อ	-	-
ไม่เคยซื้อ	248	100.00
เหตุผลที่ไม่เคยซื้อ (n=254) *		
ไม่รู้จัก	246	96.85
ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการ	4	1.58
คำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น		
ขั้นตอนการซื้อหรือได้รับค่าสินไหมทดแทนยุ่งยาก	1	0.39
และมีความล่าช้า		
อื่น ๆ อาทิ ไม่สนใจ มีพื้นที่น้อย ไม่ทราบ	3	1.18
รายละเอียดโครงการ		

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ลำดับความสำคัญของประเภทภัยยางพารา

ลำดับความสำคัญของประเภทภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรจัดลำดับความสำคัญของประเภทภัยยางพารา โดยลำดับที่ 1 เกษตรกรให้ความสำคัญกับภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 39.58 ลำดับที่ 2 ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ลำดับที่ 3 น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก คิดเป็นร้อยละ 21.48 ลำดับที่ 4 ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น คิดเป็นร้อยละ 12.82 ลำดับที่ 5 ไฟไหม้หรือไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 0.64 และลำดับที่ 6 อื่น ๆ เช่น สัตว์ (ลิง) คิดเป็นร้อยละ 0.48 ดังแสดงในตารางที่ 4.7

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด ถือเป็นภัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญสูงสุด ตามมาด้วยภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง และน้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ซึ่งเป็นภัยที่มีความเสี่ยงสูงต่อการผลิตยางพาราและสามารถสร้างความเสียหายรุนแรงได้หากเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การให้ความสำคัญกับภัยพิบัติที่มีผลกระทบต่อผลผลิตยางพาราเป็นสิ่งสำคัญที่เกษตรกรควรมีการเตรียมการป้องกันอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกัน

ความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น อีกทั้งภัยไฟไหม้และไฟฟ้า รวมถึงภัยอื่น ๆ เช่น สัตว์ อาจยังได้รับความสำคัญน้อย เนื่องจากความเสี่ยงจากภัยเหล่านี้ยังไม่รุนแรง

ตารางที่ 4.7 ลำดับความสำคัญของประเภทภัยทางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
ประเภทภัยที่ทำประกัน*		100.00	
ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	156	25.00	2
น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	134	21.48	3
ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	80	12.82	4
ไฟไหม้หรือไฟฟ้า	4	0.64	5
ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด	247	39.58	1
อื่น ๆ เช่น สัตว์	3	0.48	6

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4) รูปแบบประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ

รูปแบบประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ พบว่า เกษตรกรเลือกรูปแบบประกันภัยทางพารา โดยลำดับที่ 1 ประกันภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด เกษตรกรต้องการทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 61.94 ทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.65 และเกษตรกรทำประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 0.41 ลำดับที่ 2 ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง เกษตรกรต้องการทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 66.03 ทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 33.33 และเกษตรกรทำประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 0.64 ลำดับที่ 3 น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก เกษตรกรต้องการทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 64.18 และทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 35.82 ลำดับที่ 4 ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น เกษตรกรต้องการทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 60.00 ทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38.75 และเกษตรกรทำประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 1.25 ลำดับที่ 5 ไฟไหม้หรือไฟฟ้า เกษตรกรต้องการทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐและทำผ่านสถาบันเกษตรกร เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และลำดับที่ 6 อื่น ๆ เช่น สัตว์ (ลิง) เกษตรกรต้องการทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 66.67 และทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังแสดงในตารางที่ 4.8

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า เกษตรกรต้องการทำประกันภัยผ่านโครงการของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งเป็นช่องทางที่เห็นว่าเข้าถึงได้ง่ายและมีการสนับสนุนจากภาครัฐในกรณีเกิดภัยพิบัติ ทั้งนี้ การที่เกษตรกรเลือกทำประกันภัยผ่าน สถาบันเกษตรกร ก็ยังเป็นที่ต้องการของเกษตรกร เนื่องจากช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและสนับสนุนกันในกลุ่มเกษตรกร ในขณะที่เกษตรกรทำประกันโดยตรง ยังได้รับความสนใจในสัดส่วนที่ต่ำมาก ซึ่งอาจเกิดจากขาดความเข้าใจในระบบประกันภัยหรือขั้นตอนที่ยุ่งยากในการดำเนินการ

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการทำประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบการทำประกันภัยทางพาราที่เกษตรกรต้องการ*		
1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	156	100.00
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	52	33.33
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	1	0.64
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	103	66.03
2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	134	100.00
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	48	35.82
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	86	64.18
3) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	80	100.00
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	31	38.75
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	1	1.25
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	48	60.00
4) ไฟป่าหรือไฟไหม้	4	100.00
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	2	50.00
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	2	50.00
5) ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด	247	100.00
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	93	37.65
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	1	0.41
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	153	61.94
6) อื่น ๆ เช่น สัตว์ (ลิง)	3	100.00
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	1	33.33
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	2	66.67

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกราคาจำหน่ายยางพาราก่อนภัย ตั้งแต่ 25 - 40 บาท/กิโลกรัม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.91 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา รองลงมา ราคาจำหน่ายมากกว่า 40 - 60 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 25.00 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา และราคาจำหน่ายมากกว่า 60 บาท/กิโลกรัมขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.09 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

ในส่วนของการจำหน่ายน้ำยางสด เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกราคาจำหน่ายน้ำยางสด ตั้งแต่ 60 - 80 บาท/กิโลกรัม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.90 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา รองลงมา ราคาจำหน่ายตั้งแต่ 50 - 60 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 21.26 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ราคาจำหน่ายตั้งแต่ 80 - 100 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 17.87 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา และราคาจำหน่ายมากกว่า 100 บาท/กิโลกรัมขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.97 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา *		
1) ราคาจำหน่ายยางพาราก่อนภัย		100.00
≥ 25 - 40 บาท/กก.	29	65.91
> 40 - 60 บาท/กก.	11	25.00
> 60 บาท/กก. ขึ้นไป	4	9.09
2) ราคาจำหน่ายน้ำยางสด		100.00
≥ 50 - 60 บาท/กก.	44	21.26
> 60 - 80 บาท/กก.	124	59.90
> 80 - 100 บาท/กก.	37	17.87
> 100 บาท/กก. ขึ้นไป	2	0.97

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

6) การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงอายุของการปลูกยางพารา

การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้ทำประกันภัยพืชทั้งยางพาราและพืชแซมยางพารา คิดเป็นร้อยละ 57.66 และควรให้ทำประกันภัยเฉพาะยางพาราเพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 42.34 สำหรับช่วงอายุยางพาราในการทำประกันภัย พบว่า การทำประกันภัยยางพาราควรอยู่ในช่วงอายุให้ผล 7 ปี ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.69

รองลงมา ยางพาราอยู่ในช่วงก่อนให้ผล (2-6 ปี) คิดเป็นร้อยละ 30.68 และยางพาราอยู่ในช่วงปีปลูก (ปีแรก) คิดเป็นร้อยละ 27.63 ดังแสดงในตารางที่ 4.10

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า เกษตรกรต้องการให้มีการทำประกันภัยทั้งยางพาราและพืชแซมยางพารา เพื่อเพิ่มการคุ้มครองจากภัยพิบัติ ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับยางพาราที่ให้ผลแล้ว (7 ปีขึ้นไป) ซึ่งเป็นช่วงที่เกษตรกรเริ่มได้รับผลผลิตและมีรายได้จากการขายยางพารา ดังนั้นการทำประกันภัยในช่วงนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากในการปกป้องผลผลิตจากภัยธรรมชาติหรือความเสี่ยงอื่น ๆ ที่อาจกระทบต่อผลผลิตของยางพารา

ตารางที่ 4.10 การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงอายุของการปลูกยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดพืชที่รับประกัน		100.00
ยางพารา	105	42.34
ยางพาราและพืชแซมยางพารา	143	57.66
ช่วงอายุของการปลูกยางพารา *		100.00
ปีปลูก (ปีแรก)	163	27.63
ก่อนให้ผล (2-6 ปี)	181	30.68
ปีให้ผล 7 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี	246	41.69

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

7) เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีเหตุผลในการตัดสินใจด้านค่าเบี้ยประกัน คิดเป็นร้อยละ 18.27 รองลงมา เหตุผลด้านเงินที่ได้รับชดเชย คิดเป็นร้อยละ 18.03 เหตุผลต้องมีความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.65 เหตุผลการอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย คิดเป็นร้อยละ 16.41 เหตุผลด้านหน่วยงาน/บริษัทประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 15.52 เหตุผลด้านผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย คิดเป็นร้อยละ 13.50 และอื่น ๆ อาทิ ความพร้อมของเกษตรกร การมีตัวอย่างให้เห็นอย่างชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 1.62 ดังแสดงในตารางที่ 4.11

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การตัดสินใจทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกร มีปัจจัยหลายด้านในการตัดสินใจ ทั้งนี้เกษตรกรให้ความสำคัญกับค่าเบี้ยประกัน เงินชดเชยที่ได้รับ และความเข้าใจในเงื่อนไขการทำประกันเป็นหลัก เนื่องจากการทำประกันภัยเป็นการลงทุนที่เกษตรกรต้องจ่ายเงินจ่ายไป ดังนั้นจึงต้องการความคุ้มค่าจากค่าเบี้ยที่จ่ายและความมั่นใจว่าในกรณีที่เกิดความเสียหายจะได้รับการชดเชยที่เหมาะสม

ตารางที่ 4.11 เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยทางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลในการตัดสินใจ *		100.00
อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย	203	16.41
ค่าเบี้ยประกัน	226	18.27
เงินที่ได้รับชดเชย	223	18.03
ผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย	167	13.50
หน่วยงาน/บริษัทประกันภัย	192	15.52
ความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์	206	16.65
อื่น ๆ อาทิ ความพร้อมของเกษตรกร การมีตัวอย่างให้เห็น	20	1.62

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

8) วิธีการประเมินความเสียหาย

วิธีการประเมินความเสียหาย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นควรให้ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 70.56 รองลงมา ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก) และประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.26 ประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา และอื่น ๆ อาทิ ยังไม่สามารถตอบได้ เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 2.42 ดังแสดงในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 วิธีการประเมินความเสียหาย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
วิธีประเมินความเสียหาย		100.00
ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก)	18	7.26
ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป)	175	70.56
ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ	25	10.08
ประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา	6	2.42
ประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง	18	7.26
อื่น ๆ อาทิ ยังไม่สามารถตอบได้	6	2.42

ที่มา: จากการสำรวจ

9) วงเงินค้ำครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์

วงเงินค้ำครอง พบว่า เกษตรกรที่สามารถตอบได้ ต้องการวงเงินค้ำครองเฉลี่ย 20,191.11 บาท/ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบได้ถึงความต้องการวงเงินค้ำครอง คิดเป็นร้อยละ 29.84 รองลงมา เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง มากกว่า 10,000 บาท/ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.13 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง มากกว่า 500 – 1,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.70 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง มากกว่า 1,000 – 3,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.29 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง มากกว่า 5,000 – 10,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.08 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง มากกว่า 100 – 500 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.87 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง มากกว่า 3,000 – 5,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.66 เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.82 และอื่น ๆ อาทิ เกษตรกรต้องการวงเงินค้ำครอง 2-5 เท่าของอัตราเบี้ยประกัน คิดเป็นร้อยละ 1.61 ตามลำดับ

อัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรมีความเต็มใจจ่าย พบว่า เกษตรกรที่สามารถตอบได้ อัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเฉลี่ย 174. 42 บาท/ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 50 – 100 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.65 รองลงมา เกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตราน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.40 เกษตรกรยังไม่สามารถตอบได้ถึง ความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 22.18 เกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 100 – 200 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.08 เกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 300 – 500 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.03 เกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 200 – 300 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.63 เกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 500 – 1,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.82 และเกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 1,000 บาท/ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.21 ตามลำดับ

ระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ พบว่า เกษตรกรต้องการระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์เฉลี่ย 1.15 ปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ ใน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 85.89 รองลงมา เกษตรกรยังไม่สามารถตอบได้ คิดเป็นร้อยละ 8.06 เกษตรกรต้องการระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ในระยะ อื่น ๆ อาทิ ค้ำครองรายเดือน 3 เดือน 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 4.03 เกษตรกรต้องการระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ในระยะ 5 ปี และ 10 ปี เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.81 และ เกษตรกรต้องการระยะเวลาความค้ำครองของกรมธรรม์ในระยะ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
วงเงินคุ้มครองที่ต้องการ		100.00
≤ 100 บาท/ไร่	7	2.82
> 100 – 500 บาท/ไร่	22	8.87
> 500 – 1,000 บาท/ไร่	29	11.70
> 1,000 – 3,000 บาท/ไร่	28	11.29
> 3,000 – 5,000 บาท/ไร่	19	7.66
> 5,000 – 10,000 บาท/ไร่	25	10.08
> 10,000 บาท/ไร่ ขึ้นไป	40	16.13
อื่น ๆ อาทิ 2-5 เท่าของอัตราเบี้ยประกัน	4	1.61
ยังไม่สามารถตอบได้	74	29.84
ค่าเฉลี่ย	20,191.11 บาท/ไร่	
อัตราเบี้ยประกันภัยที่เต็มใจจ่าย		100.00
≤ 50 บาท/ไร่	63	25.40
> 50 – 100 บาท/ไร่	76	30.65
> 100 – 200 บาท/ไร่	25	10.08
> 200 – 300 บาท/ไร่	9	3.63
> 300 – 500 บาท/ไร่	10	4.03
> 500 – 1,000 บาท/ไร่	7	2.82
> 1,000 บาท/ไร่ ขึ้นไป	3	1.21
ยังไม่สามารถตอบได้	55	22.18
ค่าเฉลี่ย	174. 42 บาท/ไร่	
ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์		100.00
1 ปี	213	85.89
5 ปี	2	0.81
10 ปี	2	0.81
15 ปี	1	0.40
อื่น ๆ อาทิ คุ้มครองรายเดือน 3 เดือน , 6 เดือน	10	4.03
ยังไม่สามารถตอบได้	20	8.06
ค่าเฉลี่ย	1.15 ปี	

ที่มา: จากการสำรวจ

10) หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพารา

หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพารา พบว่า ลำดับที่ 1 เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพาราจากสาขาการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่ขึ้นทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 30.36 ลำดับที่ 2 เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการประกันภัยยางพาราจาก สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 27.30 ลำดับที่ 3 เกษตรกร สะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพาราจากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/ เกษตรตำบล) คิดเป็นร้อยละ 18.11 ลำดับที่ 4 เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพาราจาก ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 13.31 ลำดับที่ 5 เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการ ประกันภัยยางพาราจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) คิดเป็นร้อยละ 8.79 และลำดับที่ 6 เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพาราผ่านทางช่องทาง อื่น ๆ อาทิ แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ เพื่อนบ้าน ครูยางอาสา คิดเป็นร้อยละ 2.13 ดังแสดงใน ตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับ
เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา *		100.00	
สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่	205	27.30	2
เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล)	136	18.11	3
ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	100	13.31	4
สาขาการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่ขึ้นทะเบียน	228	30.36	1
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส)	66	8.79	5
อื่นๆ อาทิ แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ เพื่อนบ้าน ครูยางอาสา	16	2.13	6

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

11) มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา

มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลือก มาตรการด้านการได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัย แต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 20.56 รองลงมา เกษตรกรเลือกมาตรการด้านความ ชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงิน คุ้มครองที่จะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 20.08 เกษตรกรเลือกมาตรการด้านการมีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้ คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 18.62 เกษตรกรเลือกมาตรการ ด้านการคิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้น ตามอายุของต้นยางพารา คิดเป็นร้อยละ 16.97 เกษตรกรเลือกมาตรการด้านการออกแบบเบี้ยประกันภัยยางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ สอดคล้องกับรอบการขาย ผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 16.39 เกษตรกรเลือกมาตรการด้านการทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา

คิดเป็นร้อยละ 6.31 และอื่น ๆ อาทิ มาตรการภาครัฐร่วมจ่ายเบี้ยประกัน การมีตัวอย่างให้เห็น คิดเป็นร้อยละ 1.07 ดังแสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
มาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา *		100.00
การทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา	65	6.31
ความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ	207	20.08
ได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้	212	20.56
คิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้น ตามอายุของต้นยางพารา	175	16.97
มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยยางพารา	192	18.62
การออกแบบเบี้ยประกันภัยยางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ สอดคล้องกับรอบการขายผลผลิต	169	16.39
อื่น ๆ อาทิ มาตรการภาครัฐร่วมจ่ายเบี้ยประกัน การมีตัวอย่างให้เห็น	11	1.07

หมายเหตุ: * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

12) ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต

ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต พบว่า ณ ปัจจุบัน (ปีที่สำรวจข้อมูล 2568) เกษตรกรส่วนใหญ่สนใจในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 80.65 และเกษตรกรไม่สนใจในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 19.35 เนื่องจาก เกษตรกรต้องพิจารณาความชัดเจนของโครงการก่อน มีพื้นที่สวนยางพาราน้อย เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต เกษตรกรอายุมาก อาจยุ่งยากในกระบวนการเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรกังวลเรื่องโครงการและการได้รับเงินคุ้มครอง พื้นที่สวนยางที่ได้รับ ความเสียหายจากภัยพิบัติน้อยมากจึงยังไม่ถึงกับต้องทำประกันภัย อายุยางพารามากเกษตรกรรู้สึกว่าจะไม่คุ้มค่าในการทำประกันภัย ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ความสนใจในการทำประกันยางพาราในอนาคต	248	100.00
สนใจ	200	80.65
ไม่สนใจ	48	19.35

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 แนวทางการประกันภัยอย่างพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

4.2.1 ปัญหาและอุปสรรค มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) **ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์และการบริการประกันภัย** เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำต่อภัยพิบัติต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตราเดียวกับพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ส่งผลให้ไม่เห็นความคุ้มค่าในการทำประกันภัยการเกษตร และเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น ระบบการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายมีความซับซ้อนและล่าช้าก่อให้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่องในการฟื้นฟูส่วนหลังเกิดภัยพิบัติ นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ยังมีข้อจำกัดด้านเงื่อนไขความคุ้มครอง เช่น ต้องเกิดความเสียหาย “สิ้นเชิง” จึงจะสามารถขอรับค่าชดเชยได้ ซึ่งไม่สะท้อนสภาพความเสี่ยงที่แท้จริงของเกษตรกรในหลายพื้นที่

2) **ปัญหาด้านความรู้และการเข้าถึงข้อมูลการประกันภัย** เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ทราบข้อมูล และบางส่วนที่ทราบข้อมูล แต่ยังไม่เข้าใจถึงความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประโยชน์และเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ประกันภัย

3) **ปัญหาด้านนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน** ปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน โดยยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมโครงการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ และปัญหาด้านการบูรณาการฐานข้อมูลของระบบการจัดการความเสี่ยงและการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ

4) **ปัญหาด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเงิน** ความผันผวนของราคายางพาราส่งผลกระทบต่อตรงต่อรายได้ ทำให้ขาดความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัย

5) **ปัญหาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม** ยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย

4.2.2 แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยอย่างพารา

แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยอย่างพารา สามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยสินค้าอย่างพารา ดังนี้

1) การพัฒนาระบบประกันภัยอย่างพารา

- 1.1) พัฒนาระบบเบี้ยประกันภัยตามแผนที่ความเสี่ยง
- 1.2) พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริง
- 1.3) สนับสนุนเบี้ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment)
- 1.4) ออกแบบรูปแบบประกันภัย
- 1.5) สร้างการมีส่วนร่วมในการออกแบบและบริหารจัดการประกันภัย

2) พัฒนาเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลสำหรับประกันภัย

- 2.1) พัฒนาเทคโนโลยีดาวเทียมและ AI ประเมินความเสียหาย
- 2.2) พัฒนาระบบดัชนีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม
- 2.3) พัฒนาแพลตฟอร์มบริการดิจิทัล

3) สร้างความรู้และความเชื่อมั่นในการทำประกันภัย

- 3.1) ส่งเสริมความรู้และการเข้าถึงข้อมูลประกันภัย
- 3.2) สื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น
- 3.3) พัฒนาเครือข่ายและการให้บริการในพื้นที่

4) พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและเสริมสร้างศักยภาพชาวสวนยาง

- 4.1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและสิ่งแวดล้อม
- 4.2) แก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน
- 4.3) พัฒนาศักยภาพการผลิต

โดยมีรายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา ดังแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยทางพารา

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. พัฒนาระบบประกันภัยทางพารา	1.1 พัฒนาระบบเบี้ยประกันภัยตามแผนที่ความเสี่ยง	1) พัฒนา Risk Zone Mapping ของพื้นที่ปลูกยางพารา - จัดทำแผนที่ความเสี่ยงดิจิทัล (Digital Risk Map) - จัดแบ่งโซนความเสี่ยง 3 ระดับ (ต่ำ กลาง สูง) วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ โรคระบาด และสภาพพื้นที่	- แผนที่ความเสี่ยงแม่นยำ - เบี้ยประกันตามความเสี่ยงจริงของพื้นที่ - เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยทางพาราได้ง่ายขึ้น	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับอัตราเบี้ยประกันตามแผนที่ความเสี่ยง	กรมพัฒนาที่ดิน/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมวิชาการเกษตร/สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม /กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
	1.2 พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริง	2) พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริง - ระบบคำนวณค่าชดเชยตามจำนวนต้นที่เสียหายจริง - มาตรฐานการประเมินความเสียหายรายต้น - ระบบจ่ายเงินอัตโนมัติเมื่อยืนยันความเสียหายถูกต้อง	- เกษตรกรได้รับเงินชดเชยที่สะท้อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเงินชดเชยตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง - ความพึงพอใจของเกษตรกร	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/บริษัทประกันภัย
	1.3 สนับสนุนเบี้ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment)	3) สนับสนุนเบี้ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment) - สนับสนุนเบี้ยประกัน 50-80% ตามขนาดพื้นที่และรายได้ - จัดทำมาตรการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อย	- เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยทางพาราได้ง่ายขึ้น	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนเบี้ยประกัน - จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ / สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา (ต่อ)

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	1.4 ออกแบบรูปแบบประกันภัย	4) รูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย ดังนี้ - ประกันภัยแบบพื้นฐาน (Basic Package) สำหรับเกษตรกรรายย่อย - ประกันภัยแบบครอบคลุม (Premium Package) สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ - ประกันภัยแบบปรับเปลี่ยนได้ (Flexi Package) ปรับได้ตามความต้องการเฉพาะ - ประกันภัยแบบครอบคลุมหลายภัย Multi-Risk Package ทั้งภัยธรรมชาติ โรคระบาด ช้างป่า ดินโคลนถล่ม และอุปกรณ์การกรีดยาง และเครื่องมือการผลิต - ประกันภัยแบบกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกร/ กลุ่มสหกรณ์) - ประกันภัยแบบชั้นบันได (วงเงินคุ้มครองเพิ่มขึ้นตามจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น หรือตามจำนวนปีที่ต่อเนื่องในการชำระเบี้ยประกันภัย) - ประกันภัยแบบสะสมทุนระยะยาว (5-10 ปี) พร้อมการคืนเงิน (สำหรับผู้ไม่เกิดภัย)	-เกษตรกรเลือกรูปแบบประกันภัยได้ตามความต้องการ และศักยภาพ	-ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าถึงรูปแบบประกันภัยที่เหมาะสม	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร/การยางแห่งประเทศไทย/สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร /กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมสหกรณ์/องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.)

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยทางพารา (ต่อ)

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		- ประกันภัยแบบเชื่อมโยงกับระบบคาร์บอนเครดิต สำหรับหักลบกับเบี้ยประกันภัย เพื่อสนับสนุนเกษตรยั่งยืน - ประกันภัยแบบบูรณาการกับสินเชื่อการเกษตร - ประกันภัยแบบชดเชยรายได้ สำหรับเกษตรกรผู้ประสบภัย			
	1.5 สร้างการมีส่วนร่วมในการออกแบบและบริหารจัดการประกันภัย	5) สร้างการมีส่วนร่วมในการออกแบบประกันภัยสำหรับกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง - ถอดบทเรียนกลุ่มชาวสวนยางที่ ประสบความสำเร็จในการทำประกันภัย - ออกแบบผลิตภัณฑ์ประกันภัย เจือปนและวิธีการชำระเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวสวนยาง - จัดตั้งและบริหารกองทุนประกันภัยโดยกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง	- กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางมีกองทุนประกันภัยที่มั่นคงและยั่งยืน - ลดการพึ่งพาภาครัฐ	- ร้อยละของกลุ่มที่มีกองทุนประกันภัยและสามารถบริหารจัดการประกันภัยได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ - ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/การยางแห่งประเทศไทย/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมสหกรณ์
2. พัฒนาเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลสำหรับประกันภัย	2.1 พัฒนาเทคโนโลยีดาวเทียมและ AI ประเมินความเสียหาย	1) Digital Damage Assessment ด้วยดาวเทียมและ AI - ระบบประเมินความเสียหายด้วยภาพถ่ายดาวเทียม - การใช้ AI วิเคราะห์ภาพต้นยางที่เสียหาย	- ลดระยะเวลาในการประเมินความเสียหายและเพิ่มความแม่นยำ	- ระยะเวลาการประเมินความเสียหาย (วัน) เช่น จาก 30 วัน เหลือ 7 วัน - ร้อยละความแม่นยำของการประเมิน เป็น 90% - จำนวนผู้ใช้บริการข้อมูล	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/กรมพัฒนาที่ดิน/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน/เกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน/

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา (ต่อ)

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		- แอปพลิเคชัน Photo-based Claims สำหรับเกษตรกร - ระบบยืนยันตัวตนและพิกัดพื้นที่ด้วย GPS - Dashboard แสดงข้อมูลความเสียหายแบบเรียลไทม์ - ระบบรายงานสถิติการเกิดภัย		- ร้อยละของภัย ที่แสดงผล	กรมชลประทาน/สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมอุตุนิยมวิทยา/กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
	2.2 พัฒนาระบบดัชนีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม	2) พัฒนาระบบดัชนีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม - จัดทำดัชนีสภาพอากาศเฉพาะการปลูกยางพารา - ระบบติดตามปริมาณน้ำฝนและความชื้นในพื้นที่ - การประเมินผลกระทบต่อผลผลิตยางจากสภาพแวดล้อม	- พยากรณ์ผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตยางพาราได้อย่างแม่นยำ	- ดัชนีสภาพอากาศที่พัฒนา - ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีกับผลผลิต	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/กรมพัฒนาที่ดิน/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมวิชาการเกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน/กรมชลประทาน/สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมอุตุนิยมวิทยา/กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
	2.3 พัฒนาแพลตฟอร์มบริการดิจิทัล	3) พัฒนา One Stop Service APP - พัฒนาแอปพลิเคชัน ครบวงจรสำหรับซื้อประกัน เคลม และติดตามสถานะ - พัฒนาระบบชำระเงินหลากหลายช่องทาง (QR Code, Mobile Banking)	- เกษตรกรได้รับบริการครบวงจรผ่านแอปพลิเคชันเดียว	- จำนวนผู้ใช้บริการบนแอปพลิเคชัน - ร้อยละความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/กรมส่งเสริมการเกษตร/

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยทางพารา (ต่อ)

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
		- พัฒนาระบบแจ้งเตือนข่าวสารและคำแนะนำการจัดการสวนยาง - สร้างพีเจอาร์ใช้คราดายางและพยากรณ์อากาศ			กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
3. สร้างความรู้และความเชื่อมั่นในการทำประกันภัย	3.1 ส่งเสริมความรู้และการเข้าถึงข้อมูลประกันภัย	1) สร้างความรู้ความเข้าใจประกันภัยการเกษตร - หลักสูตรอบรม "ประกันภัยการเกษตร" สำหรับเกษตรกร - หลักสูตร VR จำลองสถานการณ์ภัยพิบัติและการเคลม - คู่มือการทำประกันภัยฉบับเข้าใจง่าย (ภาษาท้องถิ่น) - เครื่องมือคำนวณเบี้ยประกัน Online - ระบบ Q&A ออนไลน์	- เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เข้าถึงข้อมูลและบริการประกันภัย	- ระดับการรับรู้ของเกษตรกร - ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมประกันภัยการเกษตร - ร้อยละเกษตรกรที่ทำประกันภัยหลังผ่านการอบรม	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ดูแลสถาบันเกษตรกร/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
	3.2 สื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น	2) สื่อสารและประชาสัมพันธ์ - สร้างสื่อวิดีโอ Success Stories ผ่านช่องทางสื่อหลากหลาย - สร้างเนื้อหาการศึกษาผ่าน Social Media และ YouTube - จัดนิทรรศการและกิจกรรมในงานมหกรรมการเกษตร	- เกษตรกรเห็นประโยชน์จริง และเกิดความเชื่อมั่นต่อประกันภัย	- จำนวนเรื่องราวความสำเร็จ - ระดับการรับรู้ของเกษตรกร - จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ดูแลสถาบันเกษตรกร/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา (ต่อ)

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3.3 พัฒนาเครือข่ายและการให้บริการในพื้นที่	3) เครือข่ายและการให้บริการในพื้นที่ - สร้างเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบแบ่งปันประสบการณ์ - สร้างศูนย์บริการประกันภัยเคลื่อนที่ - สร้างเครือข่ายการสื่อสารผ่าน Line และ Facebook	- มีเครือข่ายการสนับสนุนและให้บริการที่เข้าถึงเกษตรกรในระดับชุมชน	-จำนวนเครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ -จำนวนชุมชนที่เข้าร่วม	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/การยางแห่งประเทศไทย/หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ดูแลสถาบันเกษตรกร/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
4. พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและเสริมสร้างศักยภาพชาวสวนยาง	4.1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและสิ่งแวดล้อม	1) พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร (แก้ปัญหาภัยแล้ง) - สร้างแหล่งน้ำและระบบกระจายน้ำในพื้นที่ปลูกยาง - พัฒนาระบบติดตามและจัดการคุณภาพน้ำสำหรับยางพารา - ประกันความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำ	- เกษตรกรมีแหล่งน้ำเพียงพอและมีประกันเมื่อขาดแคลน	- จำนวนแหล่งน้ำที่สร้าง - พื้นที่ที่ได้รับประโยชน์ - ระดับความพึงพอใจ	กรมชลประทาน/กรมทรัพยากรน้ำ/กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน/สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม/
	4.2 แก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน	2) แก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดินเพื่อเข้าถึงประกันภัย - ออกใบรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดินจากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น - พัฒนาระบบการรับประกันภัยโดยสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรในกรณีไม่มีเอกสารสิทธิ์	- เกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินสามารถเข้าถึงประกันภัยได้	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดิน - ร้อยละเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์เข้าถึงประกันภัย	กรมส่งเสริมการเกษตร/กรมวิชาการเกษตร/สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม/กรมที่ดิน

ตารางที่ 4.17 รายละเอียดแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา (ต่อ)

แนวทางพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์ / ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด (KPI)	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4.3 พัฒนาศักยภาพการผลิต	3) พัฒนาและส่งเสริมการใช้พันธุ์ยางคุณภาพสูง - วิจัยและพัฒนาพันธุ์ยาง - ฝึกอบรมเกษตรกรในการคัดเลือก พันธุ์ยาง - เพิ่มจำนวนการออกใบรับรองแปลงขายยางพันธุ์ดี - ส่งเสริมการผลิตยางตามมาตรฐาน EUDR	- เกษตรกรมีพันธุ์ยางทนทานต่อโรคและศัตรูพืช ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ	- จำนวนเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ยางได้มาตรฐาน - อัตราการลดลงของความเสียหายจากโรคและศัตรูพืช	กรมวิชาการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/การยางแห่งประเทศไทย

ที่มา: จากการสำรวจ และการระดมความคิดเห็น (Focus Group)

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดสงขลา พัทลุง ตรัง สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1.1 รูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร

การประสภภัยทางพารา พบว่า เกษตรกรประสบกับภัยจากโรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.58 ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับมาก รองลงมา ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 62.90 โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับปานกลาง โรคเปลือกแห้ง คิดเป็นร้อยละ 62.90 ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก คิดเป็นร้อยละ 50.81 ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับปานกลาง ปลวก คิดเป็นร้อยละ 50.00 ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้เกษตรกรต่ำกว่าร้อยละ 50.00 ยังประสบกับโรคเปลือกเน่า โรครากขาว กาฝาก และไฟป่า/ไฟไหม้ โดยระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่ลมพายุ โรคเส้นดำ โรคราแป้ง หนอนทราย โรคโคนต้นไหม้ และโรคราสีชมพู ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด นอกเหนือจากการการประสภภัยทางพาราแล้ว ยังพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาการคายางพาราทกต่ำและกระทบต่อรายได้ คิดเป็นร้อยละ 85.48 และไม่ประสบปัญหาการคายางพาราทกต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14.52

สำหรับการเตรียมการป้องกันภัยทางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมการป้องกันภัยทางพารา คิดเป็นร้อยละ 82.26 โดยในจำนวนนี้ เกษตรกรไม่ทราบว่าต้องเตรียมการป้องกันอย่างไร อีกทั้งเกษตรกรยังไม่เจอปัญหา และเกษตรกรมีการเตรียมการป้องกันภัยทางพารา คิดเป็นร้อยละ 17.74 โดยในจำนวนนี้เกษตรกรมีการเตรียมการป้องกัน โดยการขอคำปรึกษา คำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐ และมีการบริหารจัดการสวนยางพารา ทั้งนี้การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณีภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 70.16 และเกษตรกรเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.84 ในส่วนของการได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณีภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 97.98 และเกษตรกรเคยได้รับเงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ จากกรณีภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยศัตรูพืชหรือโรค

ระบด คิดเป็นร้อยละ 2.02 อีกทั้งการได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 88.31 และเกษตรกรเคยได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 11.69

5.1.2 ความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร

การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รู้จักรับประกันภัยสินค้ายางพารา คิดเป็นร้อยละ 98.39 และรู้จักโครงการประกันภัยสินค้ายางพารา คิดเป็นร้อยละ 1.61 ในการซื้อประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร พบว่า ไม่เคยซื้อประกันภัยทั้งหมด เนื่องจากไม่รู้จักรับประกันภัยสินค้ายางพารา เข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคำนวณความเสียหายที่เกิดขึ้น ไม่สนใจ มีพื้นที่น้อย ไม่ทราบรายละเอียดโครงการ และขั้นตอนการซื้อหรือได้รับค่าสินไหมทดแทน รวมถึงมีความยุ่งยาก และอาจมีความล่าช้า

สำหรับลำดับความสำคัญของประเภทภัยสินค้ายางพารา พบว่า ลำดับที่ 1 เกษตรกรให้ความสำคัญกับภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด คิดเป็นร้อยละ 39.58 ลำดับที่ 2 ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 25.00 ลำดับที่ 3 น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก คิดเป็นร้อยละ 21.48 ลำดับที่ 4 ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น คิดเป็นร้อยละ 12.82 ลำดับที่ 5 ไฟไหม้หรือไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 0.64 และลำดับที่ 6 อื่น ๆ เช่น สัตว์ (ลิง) คิดเป็นร้อยละ 0.48 ในขณะที่รูปแบบประกันภัยสินค้ายางพาราที่เกษตรกรต้องการ พบว่า ลำดับที่ 1 ประกันภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด โดยทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 61.94 ทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.65 และทำประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 0.41 ลำดับที่ 2 ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 66.03 ทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 33.33 และทำประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 0.64 ลำดับที่ 3 น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 64.18 และทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 35.82 ลำดับที่ 4 ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 60.00 ทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38.75 และเกษตรกรทำประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 1.25 ลำดับที่ 5 ไฟไหม้หรือไฟฟ้า ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐและทำผ่านสถาบันเกษตรกร เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และลำดับที่ 6 อื่น ๆ ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 66.67 และทำผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 33.33

สำหรับราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไรนา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยสินค้ายางพารา พบว่า ยางพาราก่อนถั่วย เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกราคาจำหน่าย ตั้งแต่ 25 - 40 บาท/กิโลกรัม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.91 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยสินค้ายางพารา รองลงมา ราคาจำหน่ายมากกว่า 40 - 60 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 25.00 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยสินค้ายางพารา และราคาจำหน่าย มากกว่า 60 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 9.09 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยสินค้ายางพารา ในขณะที่น้ำยางสด เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกราคาจำหน่ายน้ำยางสด ตั้งแต่ 60 - 80 บาท/กิโลกรัม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.90 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยสินค้ายางพารา รองลงมา ราคาจำหน่ายตั้งแต่ 50 - 60 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 21.26 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยสินค้ายางพารา ราคาจำหน่ายตั้งแต่ 80 - 100 บาท/กิโลกรัม

คิดเป็นร้อยละ 17.87 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา และราคาจำหน่ายมากกว่า 100 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 0.97 จึงจะส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นควรให้ทำประกันภัยพืชทั้งยางพาราและพืชแซมยางพารา คิดเป็นร้อยละ 57.66 และควรให้ทำประกันภัยเฉพาะยางพาราเพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 42.34 โดยการทำประกันภัยยางพาราควรอยู่ในช่วงอายุปีให้ผล 7 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.69 รองลงมา ยางพาราอยู่ในช่วงก่อนให้ผล (2-6 ปี) คิดเป็นร้อยละ 30.68 และยางพาราอยู่ในช่วงปีปลูก (ปีแรก) คิดเป็นร้อยละ 27.63 ทั้งนี้เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีเหตุผลในการตัดสินใจด้านค่าเบี้ยประกัน คิดเป็นร้อยละ 18.27 รองลงมา เหตุผลด้านเงินที่ได้รับชดเชย คิดเป็นร้อยละ 18.03 เหตุผลต้องมีความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 16.65 เหตุผลการอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย คิดเป็นร้อยละ 16.41 เหตุผลด้านหน่วยงาน/บริษัทประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 15.52 เหตุผลด้านผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย คิดเป็นร้อยละ 13.50 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.62

สำหรับวิธีการประเมินความเสียหาย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นควรให้ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 70.56 รองลงมา ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก) และประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.26 ประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.42

วงเงินคุ้มครอง พบว่า เกษตรกรที่สามารถตอบได้ต้องการวงเงินคุ้มครอง 20,191.11 บาท/ไร่ โดยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบได้ถึงความต้องการวงเงินคุ้มครอง คิดเป็นร้อยละ 29.84 รองลงมา ต้องการวงเงินคุ้มครอง มากกว่า 10,000 บาท/ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.13 ต้องการวงเงินคุ้มครอง มากกว่า 500 – 1,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.70 ต้องการวงเงินคุ้มครอง มากกว่า 1,000 – 3,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.29 ต้องการวงเงินคุ้มครอง มากกว่า 5,000 – 10,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ต้องการวงเงินคุ้มครอง มากกว่า 100 – 500 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.87 ต้องการวงเงินคุ้มครอง มากกว่า 3,000 – 5,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.66 ต้องการวงเงินคุ้มครอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.82 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.61 โดยอัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรมีความเต็มใจจ่าย พบว่า เกษตรกรที่สามารถตอบได้ อัตราเบี้ยประกันภัยที่เกษตรกรมีความเต็มใจจ่าย 174.42 บาท/ไร่ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่เต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 50 – 100 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.65 รองลงมา เต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตราน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.40 ยังไม่สามารถตอบได้ถึงความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัย คิดเป็นร้อยละ 22.18 เกษตรกรเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 100 – 200 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.08 เต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 300 – 500 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.03 เต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 200 – 300 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.63 เต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 500 – 1,000 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.82 และเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตรามากกว่า 1,000 บาท/ไร่ ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.21 ทั้งนี้ระยะเวลาความคุ้มครองของ

กรรมธรรม พบว่า เกษตรกรต้องการระยะเวลาความคุ้มครองของกรรมธรรม 1.15 ปี โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ ต้องการระยะเวลาความคุ้มครองของกรรมธรรม ใน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 85.89 รองลงมา ยังไม่สามารถตอบได้ คิดเป็นร้อยละ 8.06 ต้องการระยะเวลาความคุ้มครองของกรรมธรรมในระยะอื่น ๆ อาทิ คุ้มครองรายเดือน, 3 เดือน, 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 4.03 ต้องการระยะเวลาความคุ้มครองของกรรมธรรมในระยะ 5 ปี และ 10 ปี เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.81 ต้องการระยะเวลาความคุ้มครองของกรรมธรรมในระยะ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.40

สำหรับหน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยยางพารา พบว่า ลำดับที่ 1 รับข้อมูลข่าวสารจากสาขาการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่ขึ้นทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 30.36 ลำดับที่ 2 รับข้อมูลข่าวสาร จากสถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 27.30 ลำดับที่ 3 รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล) คิดเป็นร้อยละ 18.11 ลำดับที่ 4 รับข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 13.31 ลำดับที่ 5 รับข้อมูลข่าวสารจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส) คิดเป็นร้อยละ 8.79 และลำดับที่ 6 รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางช่องทางอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.13 ทั้งนี้มาตรการจูงใจจากภาครัฐ ในการทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกมาตรการด้านการได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้ คิดเป็นร้อยละ 20.56 รองลงมา เลือกมาตรการด้านความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 20.08 เลือกมาตรการด้านการมีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 18.62 เลือกมาตรการด้านการคิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้น ตามอายุของต้นยางพารา คิดเป็นร้อยละ 16.97 เลือกมาตรการด้านการออกแบบเบี้ยประกันภัยยางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ สอดคล้องกับรอบการขาย ผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 16.39 เลือกมาตรการด้านการทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 6.31 และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.07

จากข้อมูลดังกล่าวมาเมื่อเกษตรกรพิจารณาแล้ว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สนใจในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 80.65 และไม่สนใจในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต คิดเป็นร้อยละ 19.35 เนื่องจากต้องพิจารณาความชัดเจนของโครงการก่อน มีพื้นที่สวนยางพาราน้อย เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต เกษตรกรอายุมากอาจยุ่งยากในกระบวนการเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรกังวลเรื่องโครงการและการได้รับเงินคุ้มครอง พื้นที่สวนยางที่ได้รับ ความเสียหายจากภัยพิบัติน้อยมากจึงยังไม่ถึงกับต้องทำประกันภัย และอายุยางพารามากทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าจะไม่คุ้มค่าในการทำประกันภัย

5.1.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ยังพบประเด็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา ในด้านผลิตภัณฑ์และบริการประกันภัย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำต่อภัยพิบัติต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยในอัตราเดียวกับพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง รวมถึงยังมีข้อจำกัดด้านเงื่อนไขความคุ้มครอง เช่น ต้องเกิดความเสียหาย “สิ้นเชิง” จึงจะสามารถขอรับค่าชดเชยได้ ซึ่งไม่สะท้อนสภาพความเสี่ยงที่แท้จริงของเกษตรกรในหลายพื้นที่ ด้านความรู้และ

การเข้าถึงข้อมูลการประกันภัย ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ทราบข้อมูล ด้านนโยบายและโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน โดยยังเป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วม โครงการสนับสนุนต่าง ๆ จากภาครัฐ และปัญหาด้านการบูรณาการฐานข้อมูลของระบบการจัดการความเสี่ยงและการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเงิน ความผันผวนของราคา ยางพาราส่งผลกระทบต่อรายได้ ทำให้ขาดความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกันภัย ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย ทั้งนี้ได้พิจารณาแนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา ประกอบด้วย การพัฒนาระบบประกันภัย ยางพารา โดยการพัฒนาแบบเบี่ยประกันภัยตามแผนที่ความเสี่ยง พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริง สนับสนุนเบี่ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment) ออกแบบรูปแบบประกันภัย สร้างการมีส่วนร่วมในการ ออกแบบและบริหารจัดการประกันภัย การพัฒนาเทคโนโลยีและระบบดิจิทัลสำหรับประกันภัย โดยการพัฒนา เทคโนโลยีดาวเทียมและ AI ประเมินความเสียหาย พัฒนาระบบดัชนีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม พัฒนา แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล การสร้างความรู้และความเชื่อมั่นในการทำประกันภัย โดยการส่งเสริมความรู้และ การเข้าถึงข้อมูลประกันภัย สื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น พัฒนาเครือข่ายและการให้บริการใน พื้นที่ และการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและเสริมสร้างศักยภาพชาวสวนยาง โดยการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานด้านน้ำและสิ่งแวดล้อม แก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน พัฒนาศักยภาพการผลิต

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) สื่อสาร พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้เรื่องการประกันภัยยางพารา ผ่านทาง กยท. สถาบันเกษตรกร เกษตรอำเภอ และ ช.ก.ส.
- 2) เปิดโอกาสให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีส่วนร่วมในการออกแบบและบริหารจัดการโครงการ ประกันภัย พร้อมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อให้การซื้อประกันมีอำนาจต่อรองมากขึ้น
- 3) เร่งแก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน และพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงโครงการ ประกันภัยยางพาราได้
- 4) ควรมีฐานข้อมูลในการจัดระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้ในการ ออกแบบเบี่ยประกันภัย ตามระดับความเสี่ยงของพื้นที่ พร้อมทั้งมีการพัฒนารูปแบบกรมธรรม์ที่ยืดหยุ่น ครอบคลุมทั้งภัยธรรมชาติ ศัตรูพืช และโรคระบาด
- 5) ควรมีการนำเทคโนโลยีดาวเทียม และ AI มาใช้ในการติดตามและประเมินความเสียหาย พัฒนาระบบดัชนีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม เพื่อเชื่อมโยงกับการจ่ายค่าสินไหมและสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับบริการประกันภัย ตั้งแต่สมัคร จ่ายเบี่ย ติดตามความคุ้มครอง
- 6) การดำเนินนโยบายภาครัฐควรมีอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงนโยบายในระยะต่อไป

บรรณานุกรม

- กฤติยา ดวงมณี ณิชกุลมล กลิ่นหอม และจิรพร เทพศิริ. (2564). ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(3), 7-17.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2549). แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ภาคป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพฯ: ชวนชม.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2551). คู่มือประชาชนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน: การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน. Retrieved from <http://61.19.54.141/promotion/participation/data/51/people.pdf>
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2557). คู่มือการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2537). โครงการประกันภัยพืชผล. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2537). ความเป็นมาการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- โกเมน จรรย์กุล. (2531). การทดสอบบทปฏิบัติการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง. วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 6(1), 39-50.
- คะนิงนิจ สุจิตจร. (2552). ความสามารถของธุรกิจประกันภัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.
- จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ. (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร: กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส.
- ทรงพล ทรัพย์ประเสริฐ. (2549). ความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์): กรณีศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี. ปริญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นฤมล ฉิมรักษ์. (2556). ความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนิต เข้มทอง. (2537). การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชัย พิระบูล. (2562). ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ ศรีคุ้ม. (2565). ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยลำไยของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ภูเวียง ประคำมินทร์. (2561). ภัยธรรมชาติ (Natural Disasters). กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย: Crop Insurance In Thailand” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิต หล่อจิระชุมพ์ และวีณา นายศิลป์ รุ่งเรือง. (2545). รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วระเดช ภาวัตเวคิน. (2564). การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร: กรณีข้าว. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 243-255.
- วิรัช วรานุจิตต์ และคณะ. (2554). ดรรชนีความแห้งแล้งสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- วัลลภ นุตะมาน. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด.
- สันติ ธีรพัฒน์ และ ดลชัย ลออนวล. (2565). ผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(4), 1453-1473.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2554). ประวัติการประกันภัย. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2564). โครงการประกันภัยข้าวนาปี. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2567). แนวทางการประกันภัยพืชผลและแนวทางปฏิบัติการชดเชยค่าสินไหมทดแทน. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สรวิศ วิฑูรย์ และคณะ. (2559). คู่มือการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ประเทศไทย).
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2553). การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570). ราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). ความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563) แนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยภาคการเกษตรของประเทศไทย: กรณีศึกษาทุ่งข้าวแวนนาไม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุนิดา จีวดี. (2557). ความพอใจต่อคุณลักษณะประกันภัยข้าวนาปี ของเกษตรกร กรณี เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Abugri, S.A., Amikuzuno, J. and Daadi, B.E. (2017). Looking out for a better mitigation strategy: Smallholder farmers' willingness to pay for drought-index crop insurance premium in the Northern Region of Ghana. *Agriculture and Food Security*, 6(1), 71.
- Kriström, B., & Laitila, T. (2003). Stated preference methods for environmental valuation: A critical look. In H. Folmer & T. Tietenberg (Eds.), *The International Yearbook of Environmental and Resource Economics 2003/2004* (Chapter 7). Edward Elgar Publishing.
- TAO, J.P.W.L. (2000). Two perspectives of care: Confucian ren and feminist care” *Journal of Chinese Philosophy*, 27(2), 215-240.
- Wang, H.H., Liu, L., Ortega, D.L., Jiang, Y. and Zheng, Q. (2020) Are smallholder farmers willing to pay for different types of crop insurance? An application of labelled choice experiments to Chinese corn growers. *The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice*. 45, 86–110.
- World Bank. (2009). *Government support to agricultural insurance: Challenges and options for developing countries*. The World Bank.
- World Bank. (2011). *Publication: Governance Risk Assessment System (GRAS): Advanced Data Analytics for Detecting Fraud, Corruption, and Collusion in Public Expenditures*. World Bank.
- Zargar, A., Sadiq, R., Naser, B., & Khan, F. I. (2011). A review of drought indices. *Environmental Reviews*, 19(1), 333-349.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

ข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก รายอำเภอ

ข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก รายอำเภอ

จังหวัด	อำเภอ	10 ปี ท่วม 8-10 ครั้ง	10 ปี ท่วม 4-7 ครั้ง	10 ปี ท่วม < 3 ครั้ง	รวมพื้นที่น้ำ ท่วมซ้ำซาก (ไร่)
สงขลา					
	กระแสสินธุ์	1,841	16,314	7,796	25,951
	คลองหอยโข่ง	-	447	1,584	2,031
	ควนเนียง	714	12,093	2,789	15,596
	จะนะ	168	15,758	18,885	34,811
	เทพา	143	7,072	17,168	24,383
	นาทวี	-	1,075	3,259	4,334
	นาหม่อม	-	-	42	42
	บางกล่ำ	1,223	5,475	3,979	10,677
	เมืองสงขลา	-	1,511	1,805	3,316
	ระโนด	16,068	109,300	52,425	177,793
	รัตภูมิ	15	6,118	4,158	10,291
	สทิงพระ	12	4,416	15,753	20,181
	สะเดา	-	-	1,913	1,913
	สะบ้าย้อย	7	1,218	540	1,765
	สิงหนคร	-	1,655	18,699	20,354
	หาดใหญ่	3,481	11,362	13,521	28,364
รวม		23,672	193,814	164,316	381,802
พัทลุง					
	กงหรา	-	1,129	1,422	2,551
	เขาชัยสน	126	8,939	3,898	12,963
	ควนขนุน	17,367	53,248	40,519	111,134
	ตะโหมด	-	177	1,827	2,004
	บางแก้ว	150	3,530	1,206	4,886
	ปากพะยูน	3,475	22,013	6,249	31,737
	ป่าบอน	-	10,551	1,383	11,934
	ป่าพะยอม	-	1,864	1,210	3,074
	เมืองพัทลุง	33,057	37,008	6,384	76,449
รวม		54,175	138,459	64,098	256,732

จังหวัด	อำเภอ	10 ปี ท่วม 8-10 ครั้ง	10 ปี ท่วม 4-7 ครั้ง	10 ปี ท่วม < 3 ครั้ง	รวมพื้นที่น้ำ ท่วมซ้ำซาก (ไร่)
ตราง					
	กันตัง	15	3,162	668	3,845
	นาโยง	-	1,480	1,750	3,230
	ปะเหลียน	-	-	41	41
	เมืองตรัง	694	8,644	7,422	16,760
	ย่านตาขาว	-	106	13	119
	รัชฎา	-	174	100	274
	วังวิเศษ	24	349	312	685
	สิเกา	-	-	7	7
	ห้วยยอด	13	1,246	1,787	3,046
รวม		746	15,161	12,100	28,007
สตูล					
	ควนกาหลง	-	-	29	29
	ควนโดน	-	421	114	535
	ท่าแพ	-	723	1,219	1,942
	เมืองสตูล	-	3,328	1,744	5,072
	ละงู	-	1,121	4,904	6,025
รวม		-	5,593	8,010	13,603
ปัตตานี					
	กะป้อ	-	1,001	3,016	4,017
	โคกโพธิ์	612	7,635	10,931	19,178
	ทุ่งยางแดง	741	3,168	10,495	14,404
	ปะนาเระ	63	11,273	9,073	20,409
	มายอ	-	8,957	10,078	19,035
	เมืองปัตตานี	841	9,791	8,049	18,681
	แม่ลาน	8	3,424	2,335	5,767
	ไม้แก่น	-	2,634	1,592	4,226
	ยะรัง	15	5,262	11,541	16,818
	ยะหริ่ง	-	8,279	19,519	27,798
	สายบุรี	555	7,130	9,566	17,251

จังหวัด	อำเภอ	10 ปี ท่วม 8-10 ครั้ง	10 ปี ท่วม 4-7 ครั้ง	10 ปี ท่วม < 3 ครั้ง	รวมพื้นที่น้ำ ท่วมซ้ำซาก (ไร่)
	หนองจิก	623	31,283	19,564	51,470
รวม		3,458	99,837	115,759	219,054
ยะลา					
	กรงปินัง	-	126	1,204	1,330
	บันนังสตา	-	5	495	500
	เมืองยะลา	95	6,328	11,211	17,634
	ยะหา	-	-	228	228
	รามัน	360	9,155	23,608	33,123
รวม		455	15,614	36,746	52,815
นราธิวาส					
	จะแนะ	-	9	9	18
	เจาะไอร้อง	-	1,835	2,987	4,822
	ตากใบ	5,300	22,128	9,996	37,424
	บาเจาะ	411	8,044	9,168	17,623
	เมือง	1,281	9,058	14,697	25,036
นราธิวาส					
	ยี่งอ	104	1,235	9,719	11,058
	ระแงะ	27	795	3,140	3,962
	รือเสาะ	-	833	4,650	5,483
	แว้ง	27	317	2,105	2,449
	ศรีสาคร	-	32	545	577
	สุไหงโก-ลก	42	2,511	5,302	7,855
	สุไหงปาดี	-	1,947	349	2,296
รวม		7,192	48,744	62,667	118,603

ภาคผนวกที่ 2

การพัฒนาระบบประกันภัยสินค้าอย่างพาราตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

การพัฒนาระบบประกันภัยสินค้าทางพาราลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

ห่วงโซ่คุณค่า	กิจกรรมหลัก	เป้าหมาย / ผลลัพธ์	ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
ต้นทาง (Upstream) สร้างโครงสร้างพื้นฐานและข้อมูล	- พัฒนา Risk Zone Mapping ของพื้นที่ปลูกยางพาราเพื่อการประกันภัยตามแผนที่ความเสี่ยง - สร้าง Digital Damage Assessment ด้วยดาวเทียม และ AI - พัฒนาระบบดัชนีสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม - พัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร - แก้ไขปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดินเพื่อเข้าถึงประกันภัย - พัฒนาและส่งเสริมการใช้พันธุ์ยางคุณภาพสูง	- แผนที่ความเสี่ยงแม่นยำ - ประเมินความเสียหายเร็วและถูกต้อง - ติดตามและพยากรณ์ภัยพิบัติ - ลดความเสี่ยงภัยแล้ง - เกษตรกรเข้าถึงประกันภัยได้ - ลดความเสี่ยงโรคและศัตรูพืช	- ความแม่นยำของแผนที่ความเสี่ยง - ประสิทธิภาพ AI และดาวเทียม - ระบบดัชนีสภาพอากาศครอบคลุม - ระบบบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพ - เอกสารสิทธิ์ชัดเจน - พันธุ์ยางคุณภาพสูง
กลางทาง (Midstream) ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์	- พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริง (รายต้น) - ออกแบบรูปแบบประกันภัยหลากหลายรูปแบบ - สร้างการมีส่วนร่วมในการออกแบบและบริการจัดการประกันภัย (Participatory Insurance Design) - สนับสนุนเบี้ยประกันโดยรัฐ (Co-payment)	- จ่ายค่าชดเชยตรงตามความเสียหายจริง - เกษตรกรมีทางเลือกผลิตภัณฑ์เหมาะสม - ผลิตภัณฑ์สอดคล้องตามความต้องการชุมชน - สนับสนุนเบี้ยประกันต่อเนื่องและยั่งยืน	- ระบบชดเชยจ่ายตรงเวลา - ผลิตภัณฑ์หลากหลายตอบสนองความต้องการ - การมีส่วนร่วมของชุมชน - กลไก Co-payment ยั่งยืน
ปลายทาง (Downstream) สร้างความรู้ ความเชื่อมั่นและการให้บริการ	- พัฒนา One Stop Service APP - สร้างความรู้ความเข้าใจประกันภัยการเกษตร (อบรม, VR, คู่มือ) - การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ - สร้างเครือข่ายและการให้บริการในพื้นที่	- เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลและบริการประกันง่าย - เข้าใจและมั่นใจในประกันภัย - ลดความเสี่ยงและเพิ่มความมั่นคงทางการเงิน	- One Stop Service APP ใช้งานง่าย ครบวงจร - การสื่อสารและอบรมที่มีประสิทธิภาพ - เครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ

Email : zone9@oae.go.th

เลขที่ 163/38 หมู่ 10 ถนนกาญจนวนิช

ตำบลเขา रुपช้าง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา